

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Filiz Özdem

Korku Benim Sahibim

ROMAN

Yayınlanmamış eser. İçerik okunamaz.

KORKU BENİM SAHİBİM

Filiz Özdem (Bakkalbaşı) (İstanbul, 19 Temmuz 1965) İtalyan Lisesi'nden mezun olduktan sonra İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi, aynı bölümde yüksek lisans programına devam etti.

Çeşitli dergi ve gazetelerde şiirleri, yazıları, yorumlayıcı sanat metinleri ve çevirileri yayımlandı. Urfa, Balıkesir, Mersin, Mardin, Kars, İstanbul, Maraş, Denizli üzerine şehir monografi-leri hazırladı.

Yapıtları

Şiir: *Saydam ve Seyirci*, Maltepe Sanat Galerisi Yayınları, 1999.

Roman: *Korku Benim Sahibim* (YKY, 2007), *Düş Hırkası* (YKY, 2009), *Yalan Sureleri* (YKY, 2010).

Çocuk kitapları: Kitap Kurtları İçin dizisi: *Hayvanlar Âlemi – Doğadaki Dostlarımız* (YKY, 2010); *Kuşlar Bize Neler Söyler?* (YKY, 2010); *Tavşan Dağa Küserse, Kaplumbağa Koşarsa* (YKY, 2011), *Pirenin Yorgunu, Karıncanın Rüyası* (YKY, 2011), *Eşek Dersem Çık, Keçi Dersem Kaç* (YKY, 2012).

Yeryüzünden Binbir Efsane – Bakır Dağlar, Kör Kuyular, Büyümlü Kuşlar (YKY, 2010); *Esrarengiz Arkadaşın Fısıldadıkları* (YKY, 2011); *Simay – Ninem Dış Perisi Oldu* (YKY, 2011); *Rosros ile Zenzen – Üzüm Satan Kedileri ve Balık Tutan Köpekleri* (YKY, 2012).

Çeviri: *Fildişi Kuleinin Dışından*, Pier Paolo Pasolini (Belge Yayınları, 1991); *İçimdeki Şahmaran*, Luigi Malerba (Telos Yayınları, 1998); Italo Calvino'dan: *Atalarımız* (Çevirenler: Rekin Teksoy, Filiz Özdem, Neyyire Gül Işık, KYK, 2008); *Dere Tepe Ters* (YKY, 2009); *Ağaca Tüneyen Baron*, (YKY, 2009); *İstanbul*, Edmondo de Amicis (YKY, 2010); Carlo Collodi'den: *Pinokyo'nun Maceraları* (YKY, 2010); *Büyümüş de Küçülmüş* (YKY, 2010); *Ben Çocukken ~ Maskeli Şenlik* (YKY, 2011); *Pembe Maymun Pepe* (YKY, 2011); *Korkak Kumandan* (YKY, 2012).

*Filiz Özdem'in
YKY'deki kitapları:*

Korku Benim Sahibim (2007)
Düş Hırkası (2009)
Yalan Sureleri (2010)

Doğan Kardeş

Yeryüzünden Binbir Efsane -
Bakır Dağlar, Kör Kuyular, Büyülü Kuşlar (2010)
Esrarengiz Arkadaşın Fısıldadıkları (2011)
Simay - Ninem Dış Perisi Oldu (2011)
Rosros ile Zenzen – Üzüm Satan Kedileri ve
Balık Tutan Köpekleri (2012)

Kitap Kurtları İçin:

Hayvanlar Âlemi - Doğadaki Dostlarımız (2010)
Kuşlar Bize Neler Söyler? (2010)
Tavşan Dağa Küserse, Kaplumbağa Koşarsa (2011)
Pirenin Yorganı, Karıncanın Rüyası (2011)
Eşek Dersem Çık, Keçi Dersem Kaç (2012)

FİLİZ ÖZDEM

Korku Benim Sahibim

Roman

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 2547
Edebiyat - 789

Korku Benim Sahibim / Filiz Özdem

Kitap editörü: Ali Alkan İnal

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Kapak fotoğrafı: Utku Özdem

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

1. baskı: İstanbul, Ağustos 2007
2. baskı: İstanbul, Mart 2012
ISBN 978-975-08-1283-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2007
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

*Ay Işığında Bir Siluet
ve
Sarı Bahçeler*

1.

Olmayan sokak aralarında geziyorum. Yol yassı taşlarla örülü. Bir sokağın başında durup epey ileride sağa kıvrılarak devam edişine bakıyorum. Bahçelerin yüksek taş duvarları dar ve sarı yüzü bir koridor oluşturuyor. Güneş tam tepede ve taşları olduğundan daha da sarı gösteriyor. Duvarlar, yan yana dizilmiş, birbirinin aynısı devasa zarflardan oluşuyor sanki. Adres yazılmamış. Hepsinin köşesinde bir pul gibi duran tek kanatlı ahşap kapılar var.

Taşın bilge suskunluğunu, belleğini emen keskin bir ışık yayılıyor. Sokak bomboş. Ayak seslerim duyuluyor belli belirsiz. Yokluğun içinden gider gibi yürüyorum.

Yolun sağından ilerliyorum. Üçüncü kapıyı itiyorum. Kapı gıcırdayarak bir avluya açılıyor. Başımı hafifçe eğerek içeri giriyorum. Evleri birbirinden ayıran ara duvarlar da öndekiler kadar yüksek. Avlunun solunda dar bir merdivenle çıkılan yüksekçe bir set, sette büyük bir güvercinlik var. Ev kapısının az ötesinde, ortada bir kuyu. İçinde, bir dudağı yerde bir dudağı gökte cinler oturur. Kuyuya sarkan kızları saçlarından tuttukları gibi karanlığa çeker, atlarının terkesine atıp yeraltı ülkesine götürürler.

Nermin avluda dolanıyor. Onun yalnızca adı, bir de yalnızlığı var. Yüzü kapkara, gözleri çukura kaçmış. Morarmış göz altlarının üstünde zeytin çekirdeği gibi gözleri dışarıya mı bakıyor, kendi içine mi belli değil. Her zaman siyah boyalı saçları ensesinde küt kesilmiş. Ömrü boyunca temizlik yapmış, çama-

şır yıkamış, yemek pişirmiş, çarşıya pazara gitmiş, kız kardeşlerinin evlenmesini seyretmiş, onların çocuklarını büyüttmüş, akşam olunca herkes kendi evine dönmüştü. On iki yıl inmeli olarak yaşayan babasına ağzından yemek verip altından bokunu almış; bir akşamüstü, neredeyse sesini unuttukları Ahmet Efendi böğüre böğüre ölmüştü. Yalanını öğrendiği günden sonra ömrü boyunca kocasına küs kalan annesini de kısa bir süre sonra gömmüştü.

Kocasına küstüğü günden sonra annesi sürekli konuşmaya başlamıştı. Hiç susmuyordu. Yanında Nermin ya da bir başkası yoksa kendi kendine konuşuyordu. Kocasının yattığı odanın önünden dahi geçmiyordu. Hele adama felç geldikten sonra onun yüzünü bile görmeden yaşadı. Ne zaman ki kocası öldü, o gün sustu. Bir daha da konuşmadı. Huzur içinde pence-
renin önünde oturup güvercinliğe baktı. Nermin'in tel kapıyı açmasını, kapı açılınca güvercinlerin kapı hâlâ kapalıymış gibi içeride durmalarını seyretti. Nermin eline sopasını alıp demirin kenarına vuruyor, güvercinler yavaş yavaş dışarı çıkmaya başlıyordu. Her adımda başlarını sallayarak yürüyor, üçü beşi bir araya toplanıyordu. Biri, başını sallayarak giden ötekinin etrafında dolanıyordu. Onun arkasına üçüncüsü dördüncüsü takılıp gidiyordu. Biri toprağı eşeleyerek karnını gömüyordu. Öteki bir taşın üstüne tünüyordu. Başlarını kursaklarına, sırtlarına, kanatlarına, kuyruklarına uzatıp gagalarıyla teleklerini yağlıyorlardı. Kanatlarını, kuyruklarını yelpaze gibi açarak, takip eden var mı diye arkalarına bakarak gidiyorlardı. Bazen de hepsi birden bir fotoğraf karesindeymiş gibi donup kalıyordu. Nermin sopasını sallayıp onları uçurmaya çalışıyordu. Hem uçmaya başladıklarında hem de yere inerken kanatlarını kısa, çevik, sert hareketlerle çırpıyorlar, bütün bahçe onların güçlü kanat sesleriyle doluyordu. O anlarda bir sevinç doluyordu Belkıs Hanım'ın içine. Nermin güvercinlerden birini tuttuğu gibi hızla yukarı fırlatıyordu. Bu çoğunlukla aynı güvercindi; her yeri beyaz, kanadında ve kuyruğunda gri bir şerit olan. Havalanıyor; çemberler, "s"ler, sekizler çizerek dönüyor, bir an kanat çırpmadan kalıyor ve süzülüyor, sonra yine kanatlarını çırpıyordu. Nermin ısıklık çalarak onu geri çağırıyordu.

Belkıs Hanım içinden bir tekerleme söylüyordu: “Darıyı kuşa verdim kuş bana kanat verdi.”

Akşamüzeri Nermin kollarını iki yana açarak bir sağa bir sola eğilip yerde gezinen, eşinen güvercinleri yuvalarına doğru sürüyordu. Komşu evin terasından onu seyreden Sabri Efendi burun bükerek: “Hıh!” diyordu Nermin’in geniş sırtına, dar kalçalarına gözlerini dikerek. Yaşlılıktan matlaşan kahverengi gözlerinden gizli bir ısıltı geçiyor, bedenini saran titreme tülelerini diken diken ediyordu.

Dışarıda kalmış iki güvercin gagalarını birbirine sürterek cilveleşiyordu.

Nermin bu ölüm kokan evde bir başına şimdi. Ne oldum, ne olacağım derken ömrü geçti gitti, gençliği söndü. Bu evin henüz ölüm kokmadığı, Nermin’in henüz terütaze olduğu, yaşıtlarına hâlâ görücülerin geldiği günlerde Belkıs Hanım her çarşamba zorla hamama götürürdü onu. Neredeyse içtikleri suyun boğazlarından geçerken görüldüğü inci gerdanlı, akça pakça, etine dolgun kızlar göbekaşının etrafında salınarak dolanırken, Nermin kurna başında anadan üryan oturan, memelerini göbeklerinin üstüne salmış, katmerli göbekleri edep yerlerini örten, keselene keselene derileri dökülmüş, ooooh ooh sesleri çıkararak kaynar sular dökünen, kaynar sular döküldükçe her hareketlerinde kese izleri pençe pençe kızarıp belirginleşen etleri titreyen teyzelerin arasına sıkışır, sıkıntıyla gözlerini kubbeye dikerdi; kurnaların dibindeki ince su arklarında sabun köpüklerinin arasından yer yer kara kurtçuklar gibi görünüp kaybolan kir topaklarıyla ince, sık dişli, sırtı gümüşlü fildişi tarakların kopardığı siyah, kahverengi, kırçillı, kırmızı kınalı saç ölüleri ve hamamotuyla dökülen kılların yumak olup karıştığı, hamamın ayağına doğru akan sudan yükselen kokunun, buhara karışıp kubbeye yükselişine midesi bulanarak bakar, elini uzatsa bu kokuyu tutabileceğini düşünürdü. Şarkılara türkülere, oynaklığa, kemirilen karpuz dilimlerine, yerli yer-siz şakalara, cilvelere, edepsiz imalara, kütürdetilerek ısırılan bir hiyardan fışkıran rayihaya, geçerken dokunuşlara, kız sen ipek misin sorularına, kimilerinin sakınmasızca gösterdiği gö-

vermiş kalçaları memeleri boyunları kollarına, bir lokmada yutulan köftelere, bir önceki akşama o günün akşamına bir sonrakı akşama olmuş olabilecek her türlü fanfifon sataşmasına, kadın kadına bu sebepsiz sevince, dişlenen ketelere, pervasızca açığa çıkan bu cinsel iştaha tiksintiyle bakar, içi çekilir, gözleri kararmaya başlar, hiç yapmadığı gibi omuzlarını içe çekip sırtını iyice kamburlaştırarak soğukluğa gider, orada kadınlardan birinin avcuna döktüğü çedeneye dilini yapıştırır, usul usul dişlerinin arasında çıtırdatarak çiğnerdi. Köpürtülen liflerin, sürülen keselerin, tas tas dökülen suların, hummalı konuşmaların, azgın atışmaların, tarifsiz oburluğun, bu faslın son bulmasını beklerdi.

Büyüklerine hizmette kusur etmese de, daha o yaşlarda edindiği denetimin hamam günlerinde annesinin eline geçmesi yüzünden aksi suratını takınıp gıdısını salladığı için “hamam sefaları”ndan kısmet çıkmadı Nermin’e.

Bir örtünün kıvrımının nasıl düşeceği, yorganların nasıl katlanacağı, bardakların nasıl dizileceği, sininin nereye yaslanacağı, hangi çamaşırların yan yana asılacağı, güvercinlerin saat kaçta salınıp kaçta kapatılacağı, çarşıya ne gün çıkılacağı, ne zaman nasıl ne yemek pişeceği, evde kurduğu düzen ve eşyaların bu düzen içinde kıpırdatılmazlığı konusundaki kararlı inadı, en sonunda bir gün kirlentlerin kulaklarını bir annesi bir o çekiştirirken, mücadeleyi onun lehine sonuçlandırdı. Belkis Hanım yorulup pes etti ve o günden sonra her işten elini eteğini çekti. Bütün denetim Nermin’e kaldı haliyle. Bu işin sonu, eşyanın üzerindeki hâkimiyetini insanlar üzerinde de kurmasına vardı. Kız kardeşleri, lüzumsuz sorumluluklar ve ıvır zıvır yükler üzerlerinden kalktığı için, önceleri seve seve kabul ettiler bu durumu. Lakin Nermin’in sürekli müteşekkir olunmasını bekleyişi, her şeye müdahil olma, her şeyden haberdar olma isteği ve sürekli söylenmesi zamanla onlara katlanılmaz gelmeye başladı. Kardeşlerinin tahammülsüzlükle kafa sallayıp geçtiklerini, tamam peki diyerek kendi bildiklerini okuduklarını, onu kenarda tutmaya çalıştıklarını anladıkça huysuzlanmaya başladı Nermin. O kadar emek verdiği yeğenleri kapısını çalmaz oldu. Her gelişlerinde aynı endişelerle, aynı vurguyla, aynı kelimelerle yap-

tiğı konuşmalardan onlar da bıkip usanmışlardı. Nasıl bir küskünlük gelip yerleşti içine, ne kadar kadirbilmezlerdi! Sürekli ağlıyordu. Sürekli ağlayacak bir şeyler buluyordu. En mutlu olaydan bile bir felaket senaryosu çıkarıyor, elâlem mutlu mesut hayatını sürerken, o onların namına üzüлp duruyordu. Onun vıdıvıdısından kardeşlerinin içi çekiliyordu.

Üzüle üzüle sonunda Nermin'in sevinecek hiçbir şeyi kalmadı dünyada. Entarisinin sol koluna sokuşturduğu mendil hiçbir zaman kurumuyordu artık. İnceden inceye acıdan zevk almaya, yalnızca gözlerini buğulandıran olaylara ilgi duymaya başladı. Biri doğum mu yapmış, komşunun kızı mı evlenmiş, biri bir takdir mi almış görmüyordu, duymuyordu bile. Kim hastaysa onun evine, biri bir hayırsızlıkla mı karşı karşıya kalmış, hemen derdini dinlemeye, gelin kaynanaya küsmüş de torununu da mı göstermiyormuş, kaynanayla ağlaşmaya, biri mi ölmüş, kazanla etli pilavı pişirir pişirmez kaptığı gibi hemen ölü evine koşup gidiyordu eşarbını takıp mantosunu sırtına atarak. Gönülden. Yeldir yepelek.

Babası iş için bir süreliğine yerleştiği şehirde bulmuştu annesi Belkıs Hanım'ı, hemşeriydiler. Onu bekârim diye almıştı. Belkıs Hanım dördüncü kızını doğurduğunda ebe, Ahmet Efendi'ye, "Müjde olur mu bilmem, ama bir kızı daha oldu," diye haber göndermişti. On dakika geçmeden gerçek bir müjde: "İkizmiş, öteki oğlan!" Nermin ile İhsan.

Belkıs Hanım bütün çocuklarını doğurup ortaya çıkardıktan sonra memleketlerine geri dönmüşlerdi. Aradan çok geçmeden, balrengi gözlü, kahverengi saçları halat kalınlığında bir örgüyle sırtına düşen bir kız kapılarında bitivermişti, "Ben evleniyorum, babam düğünüme gelir belki," diyen Kadriye: Ba-baannem.

Kadriye gelip, Ahmet Efendi'nin Elmas Hanım bir kız doğurdu, bir daha da döl tutmadı, bir oğul veremedi diye karısıyla kızını terk edip gittiğini, sonra ne arayıp ne sorduğunu anlatınca Belkıs Hanım kocasından bütün bütün yüz çevirmişti.

Bundan böyle ahretlik bildiği Elmas Hanım'ın evine kavurmalar, bulgurlar, mercimekler, nohutlar, yarmalar, yağlar,

unlar, şekerler taşıtmıştı. Gün ağarmadan kapısının önüne çekilerle odun yıktırmıştı. Elmas Hanım yazma basarak kızını büyütmişti. Ama evin erkeği olarak gelen damat hayırlı çıkmış, bir süre sonra onları kimseye muhtaç etmemişti.

Hehey kızının düğününe bile gitmeyen Ahmet Efendi hey!

İşe güce alışması için küçük yaşlarından itibaren oğlunu yanında taşımıştı. İhsan kasaya dolup taşan paraları görür de gözleri parlar, içine ticaret ateşi düşer sanmıştı. O öyle sanadursun İhsan depoya yığılan kürklere bakıp bakıp ağıtlar tutturmuştu: “Bunların içinin hayvanları nerede?” de, nerede diye. Sustuğunda eline bir kitap alıp bir köşeye kıvrılmış, kıvrılmış da âlemlere dalmıştı.

Babasının yüzünü hiç güldürmeyen bu oğul, şehrin ilk kitapçı dükkânını açtığı yetmezmiş gibi adı çıkan ilk komünisti olmuştu. Bir gün İhsan, dükkânı taşlanıp yüzü gözü cam keşiği, kan revan içinde eve gelmiş, Ahmet Efendi oğlunu bağrına basacağına o saat evden kovunca, Belkis Hanım bir onulmaz yara daha almıştı.

Üvey ablası Kadriye’nin sözü edildi mi akan sular dururdu Nermin için. İstanbul’dan her ziyarete gidişimizde bizi büyük bir sevinç ve sevgiyle karşılardı. Dünya bir yana, babaannemin çocukları, torunları bir yanaydı. Benim için de onun yeri başkaydı. Sürekli masallar anlatılan, el üstünde tutulan bir çocuk daha ne ister ki? Hiç ses etmeden anlattıklarını dinler, gölge gibi peşinde dolanırdım.

Şimdi, Nermin tek başına kaldığı bu ölüm kokan eve giriyor. Ben de arkasından. Her zamanki gibi dimdik yürüyor. Korsemini hiç çıkarmamasına rağmen yine de karnını içeri çekiyor. Çocukluğumda benim popoma hafifçe vurup “Karnı içeri, göğüs dışarı, baş dik,” dediği gibi. “Benim memem yok ki!” Du-dağının ucundan kaçan bir gülücük. “Büyüyünce olacak.” Anlamaksızın ve itirazsız “Peki”.

Kimsenin dokunmadığı kocaman memelerinde bir an elleri dolanırken kim bilir neler geçiyor hülyalı gözlerinden? Bir kez bile öpülmemiş dudaklarını sımsıkı kenetleyerek büyük

odaya bakıyor. Odanın üç yanını çevreleyen sedirlerin üstünden tavana kadar yükselen ahşap, çağla yeşili boyalı dolabın yüklüklerinde, raflarında, çekmecelerinde, evin orasında burasında tıklı olanları ezbere geçiriyor aklından. Uzun zamandır boş duran renkli tenekeden lokum kutusu, her zaman dolu limon kolonyası şişesi, örtüler, şilteler, kenarları işli patiskalarıyla yorganlar, taş evin içinde dönen rüzgâr, çıtırtılı döşemeler, kırık kalpler, göbekli halılar; kopmuş düğmelerin, kopçaların biriktirildiği bez torba; renk renk kenar oyalarının, yaşmakların, ara eteklerin, hamam takımlarının, yünlü, pamuklu kumaşların ayrı ayrı öbeklendiği işli bohçalar; kandiller, şekilsiz gölgeler; anasının seccadesi, tespihi, Kuran'ı; keser, çekiç, tornavida, pense, çivilerle dolu alet edevat sandığı, kırık kilitler, menteşeler, anahtarlar; babasının öylece unutulmuş ya da birinin eli varıp da atamadığı için orada duran katlanmış pijaması, yeleği, arasında mesisi, bakır tasın içindeki tıraş takımı; yırtık kâğıtlar, ayyy, önemli evraklar, bazı hayaller, sahibi olmayan esvaplar, küf ve sabun kokusu, ağda günleri, tığlar, ipler, kukalar, şişte takılı yarım bir kazak; avuçlanmış apış arası, ıslak; fotoğraf albümleri, bakraçlar, tutacaklar, elinin körü, leğenler, güğüm, lengerler, sahanlar, iç geçirmeler ve inlemeler, el havluları, birbirine yapışmış akide şekerleri, şallar, mantolar, testiler, bir iki şarkı, can sıkıntısı, tahta kutudaki çiçek tohumları, metrelerle lastik, sürüyle çengelli iğne, acıbadem kurabiyeleri, öfkeyle çarpılan bir kapı, zemzem suyu, oyali örtüsüyle radyo, İstiklal Madalyası, kırlentler, tütün tabakası, altın varaklı incecik cam bardaklar, raflarda dizili turşu ve reçel kavanozları, gümüş tepsiler, zıkkımın kökü, yorganın altında arzuyla kıvranan bir beden, ter basması, tahta fırçaları, toz bezleri, yer bezleri, cam bezleri, alt bezleri her şey ölmüştü. Bir zamanlar ıhlamur, tarçın buğusuna bürünmüş bu evde şimdi her şey ölüm kokuyordu. Kar gibi bir sessizlik.

Nermin namaza duruyor. Başını bir sağa bir sola çevirip meleklere üflüyor. Tespihini çekiyor. Hemen seccadeden kalkıyor. Beyaz tülbent örtüyü hafifçe sıyrıyor o esnada. Her şeyi hızla ve dikkatlice katlayarak yerine kaldırıyor. Boynuna, ense sine limon kolonyası sürüyor. Avluya doğru giderken "Esağfu-

rullah! Estağfurullah!” diyor. Kapıyı çekiyor. Ben içeride kalıyorum.

Merdivenden sete tırmanıyor. Güvercinliğin kapısını açıyor. Bir iki kez sopasını sallayıp ellerini çırparak güvercinleri kanatlandırıyor. Onları izliyor bir süre. Ağır ağır basamaklardan iniyor. Kuyunun başına gidip kapağını açıyor. Aşırmayı sallayıp dibini birkaç kez suya vurduktan sonra daldırıyor. Çekiyor. Aşırmayı sallarken hissetmediği ipin bükümlerini parmaklarında duyuyor. Ağzını aşırıya dayayıp dudaklarının kenarından damlalar dökülerek kana kana içiyor buz gibi suyu. Kalanı götürüp güvercinlerin su kabına boşaltıyor. Yine kuyunun başına geliyor. Ellerini kuyunun kenarına dayayıp suyun karanlığına bakıyor uzun uzun. Annesinin ona küçükken anlattığı bir masal geçiyor aklından.

“Bir gün dedem, Yepeleğin Yunus, bir de ben ava gittik. Bir dedem attı, bir Yepeleğin Yunus, bir de ben attım. Tavşanı vurduk, yatırıp yüzdük, sıra pişirmeye geldi. Dedem dedi ki, hani yavrum tencere? Kapağını koymuşum çantaya, tencereyi unutmuşum. Akılsız başın cezasını ayak çekermiş, dedi dedem, koş git, tencere bul da gel. Koştum gittim, bir kapıyı çaldım. Hala, dedim, tenceren var mı? Ah var da var olmasına, altı var kenarı yok, dedi. Olsun ver, dedim. Aldım, vardım başka kapıyı çaldım. Hala, dedim, tenceren var mı? Var da yavrum, kenarı var tabanı yok. Olsun ver, dedim. Koştum gittim lehimciye, tencereyi tam ettim.

Vardım dedemin yanına. Dedem dedi ki, hani yavrum, hiç yok. O zamanlar tuza hiç denirdi. Koş, hiç bul da gel. Unutmamak için yolda hiç, hiç, hiç diye tekrarlayarak gidiyordum. Bir de baktım, karşıdan balıkçılar geliyor. Hiç, hiç dediğimi duyunca, ulan eşek sıpası hiç denir mi deyip beni bir dövdüler, bir dövdüler. Aman abiler, durun vurmayın, dedim, ya ne diyeceğim? Onu beşi birden, beşi onu birden diyeceksin, dediler.

Ben de onu beşi birden, beşi onu birden diyerek giderken bir baktım karşıdan cenaze alayı geliyor. Ahali, ulan eşek sıpası öyle denir mi diyerek beni bir dövdü, bir dövdü. Aman amcalar, durun vurmayın, dedim, ya ne diyeceğim? Allah rahmet eylesin diyeceksin, dediler.

Ben de allah rahmet eylesin, allah rahmet eylesin diyerek giderken bir baktım yolda bir köpek leşi. Yoldan geçenler beni duyunca, ulan eşek sıpası öyle denir mi diyerek beni bir dövdüler, bir dövdüler. Aman dayılar, durun vurmayın, dedim, ya ne diyeceğim? Üf ne fena kokuyor diyeceksin, dediler.

Ben de üf ne fena kokuyor, üf ne fena kokuyor diyerek giderken bir baktım karşıdan kokanalar geliyor. Seni eşek seni diyerek beni bir dövdüler. Aman teyzeler, durun vurmayın, dedim, ya ne diyeceğim? Oh ne güzel kokuyor diyeceksin, dediler.

O zaman aklıma geldi ki ben hiç almaya gelmiştim. Hiç aldım, koşarak dedemlerin yanına döndüm, tavşanın suyu kaynamıştı, oh ne güzel kokuyor, dedim, afiyetle yedim.”

Belkıs Hanım'ın ölene kadar güvercinleri seyrederek oturduğu pencerenin yanında dantel perdenin arkasından Nermin Teyze'yi seyrediyorum. Gözlerinden akan yaşların tuzu kuyunun suyuna karışıyor. Sutyenine elini sokarak sağ göğsündeki muskayı çıkarıp kuyunun kenarına koyuyor. O sırada dua eder gibi dudakları kımıldıyor. Kuyunun ağzında kayboluyor. Gözlerim şaşkınlıkla ve korkuyla açılmış, gövdesinden geriye kalan boşluğa bakıyorum

Da-rı-yı ku-şa ver-dim kuş ba-na ka-nat verdi da-rı-yı ku-şa ver-dim kuş ba-na ka-nat verdi da-rı-yı ku-şa ver-dim kuş ba-na ka-nat verdi da-rı-yı ku-şa ver-dim kuş ba-na ka-nat verdi da-rı-yı ku-şa ver-dim kuş ba-na ka-nat verdi.

Hiçbir şeyi seyretmiyorum aslında. Orada bu tekerlemeyi tekrarlayan sesim var yalnızca.

Gün tuz ve limon kolonyası kokuyor. Hiç.

Koşarak sağ taraftaki geniş mutfağa gidiyorum. Burada ahşap yerini taşa bırakıyor. Büyümüş bedenimi girişte bırakıp küçük bir kız olarak adımlarımı atıyorum. Ağaç gövdesinden cilasız iki dikmeye patlıcan, biber kuruları asılmış. Mutfağın ortasında, yerde neredeyse kapı büyüklüğünde bir kapak var. Erzak saklanan bu soğukluk odasına merdivenle inilir. Kim bilir kaç kez o kapağı kaldırıp merdivenin ucunda büyüyen karanlığa

gözlerimi dikerek bakmışımdır. Sanki orada masal yaratıkları yaşardı, uçsuz bucaksız dehlizler, tüneller uzanırdı. Baktıkça içim ürperirdi. Merdivenin ilk basamağına bile ayağımı uzatmaya çekindiğim yeraltı kilerinin kapağını açıyorum. Kalın bir daldan yapılmış sopasını kaldırdığım kapağa dayıyorum. Gözümü karanlığa alıştırma alıştırma merdivenlerden iniyorum. Buz gibi odanın içinde dehlizlere doğru hiçbir şey görmeden yürürken bir çıtırtı duyuyorum. Bu çıtırtı dünya demek. Varlık demek. Var olmak demek. Olduğum yere çöküp uğunarak ağlıyorum. Beni burada bırakın, burada bırakın, gelmesin kimse! Gözlerimi kapıyorum. Bu evler yıllar önce yıkıldı, bu sokaklar artık yok.

2.

Anneme kimi “delirdi” dedi. Kimi de “ölü çarptı”.

Henüz yirmi yedi yaşındaydı, ben ise dört. Delirmek nedir bilmiyordum. Ölü kimdi, nasıl çarpar onu da bilmiyordum.

Elektrik çarpardı, yakartop oynarken top çarpardı, koşarken birbirine çarpılırdı, rüzgârdan pencere kapı çarpardı, yalan söylersen allah çarpardı, akşam tırnak kesilirse cinler çarpardı, kızlar sakız çiğnerse şeytan çarpardı, baba kızarsa tokadı çarpardı. Çarpmakla ilgili bilgim vardı. Dolayısıyla annemin karnının içinde yaşadığı söylenen bilinmedik kardeşin bu işle bir ilgisi olduğunu, bu kardeşin annemi çarptığını düşündüm.

Aslında bizi gökyüzünden seyrettiği söylenen, babaannemin annesi Elmas Nine’nin de bu işte parmağı olabilirdi. Bize misafirliğe gelmişti. Derken bir sabah uyandığımda bulamadım. Gece gökte bir yerlere gidivermişti!

Büyüdüğümde anlattığım zaman kimse inanmadıysa da ben onu göğe gidişinden hemen önce görmüştüm. Gece çiçe kalkmışım, odasının kapısı açıktı. Tuvaletten çıktıktan sonra lambayı söndürüp dönünce, koridorun ucundaki odasında parlayan ışığa bakakalmışım. Odanın perdeleri açıktı ve tepede dolunay vardı. Baktığım yerden, sırtüstü yatan Elmas Nine’nin yorganın dışında kalan ayaklarını görmüştüm ilkin. Topukları bitişik, uçları birbirinden ayrık ayaklarının arasından yorganın karaltısı ve karaltının ucunda beyaz yaşmakla çevrelenmiş, yer yer aydınlanmış yüzü görünüyordu. Düş-

müş çenesi belli belirsiz seçilen yaşlı kadına bir süre baktım. Sonra nedense bir ürperti doldu içime ve çabucak yatmaya gittim.

İşte o geceden sonra annem çarpıldı. Yanında kimseyi, beni ve ağabeyimi bile istemiyordu. Ona sokulmak, başımı kucağına gömmek için her yaklaştığımda, kollarımı ona dolamaya çalıştığımda hemen itip kendisinden uzaklaştırıyordu. Odalara kapanıp kapanıp ağlıyordu. Sesli sesli. Büyük bir acı yaşar gibi, etinden et kopar gibi uğuna uğuna.

Daha sonra benim devralacağım, onu bilinçsizce ağlatan o kalıtımın, o bilinmeyen kalıtsal acının, korkunun tezahürüydü belki bunlar. Hatta Elmas Nine'nin ölümüyle gelen delilik, duyurgaları farklı biçimde açık olan gebe bir kadının uzak bir geçmişte kalan tanımadığı ölümlerini ayaklandırması, onlarla buluşmasıydı belki.

Kalıtım yalnızca kaş, göz, saç renginin, hastalıkların, belli davranış kalıplarının aktarıldığı bir zincir değil. Bu mirasla bize geçmiş yaşam deneyimleri, kimi duygular ve anılar da aktarılır. Bu büyümlü zincir bazen hiç aklımıza gelmeyecek biçimlerde dokunur bize, incecik sırlı çatlaklardan akar gelir.

O günlerde, akşamları babam bizi sık sık sinemaya götürdü. Annem karanlık odasında, yatağına kapaklanmış bir başına hıçkırırken, çocuk oyunlarından yankılanan bir çiling sesiyle kapı örtülür, hıçkırıklar içeride, biz apartmanın merdiven aralığında kalırdık.

Babam, ağabeyimle benim ellerimizden tutar, efilteli yaz akşamının içinde, yakındaki sinemaya doğru yola düşerdik.

Yazlık sinemada kendimi kaybolmuş hissederdim. Belleğimde hâlâ şöyle bir fotoğraf durur:

Küçük bir kız, bacaklarından birbirine çakılı beş tahta sandalyeden bir sıraya oturmuş, yere yetişmeyen ayaklarını sallıyor. Omuzları düşük, çünkü ellerini bacaklarıyla sandalyenin arasına sıkıştırıp kamburunu çıkarmış. Kısacık saçların çevrelediği yüzünde ışıltılı, kara gözleriyle kâh salladığı ayaklarına bakıyor, kâh gökyüzüne. Sinemanın yan duvarlarının dışında yükselen devasa manolya ve çam ağaçlarının arasından ka-

ranlık pencerelerde gölgeler görünüyor. Pervazlara koydukları yastıklara yaslanıp yarı sarkarak filmi izleyen komşu kadınlar var. Çenelerini ellerine dayamışlar. Yorulan kollarını değiştirmeye açık renk giysileri dalgalanıyor.

Gökyüzü yıldızla, ayaklarının altı çekirdek kabuklarıyla dolu. Küçük kız bir yerdeki kabuklara, bir gökteki yıldızlara bakıyor. Çekirdek kabuklarına bakarken sallanan ayaklarını görüyor. Yıldızlara bakarken de hafifçe salınan çam ağaçlarını ve kocaman sarı beyaz manolyaları. Ufacık bir kız o, gözü film arasında bağırarak gezinen frigocuda da değil, film boyunca perdede ne aktığını da tam olarak kavrayamıyor. Sallandıkça hafifçe gıcırdayan tahta sandalyede oturuyor. Perdeden yansıyan ışığın vurduğu, hepsi o yöne dönmüş yüzlere bakıyor hayaletlere bakar gibi. Filmdeki karşılıklı konuşmaları duyuyor, ama kelimeleri seçemiyor. Konuşmalar gitgide bir uğultuya dönüşüyor. Yazlık sinemanın yakınından geçen banliyö treninin tekerleklerinden yükselen tekdüze sesler uğultuyu bastırıyor. Kalbinde bir sıkıntı büyüyor.

Hayretle bakıyor dağa taş, aya güneşe, kayıp giden yıldızlara... Yalnızlık ve eziklik duyuyor içinde. Başını göklere diktiğinde kendini küçücük hissediyor. Yere baktığında ise garip ve buruk bir böbürlenme duygusuyla doluyor. Çekirdek kabuğundan oluşan tepelikten daha büyük o, kocaman. Baktıkça daha kocaman hissediyor kendini.

Evde çarpılmış bir anneyle kalakalmanın, onun göğsüne her sığınmak istediğinde iteklenmenin, karnını tek başına doyurmanın, ağabeyinin sorumluluğunu almanın, mutfak tezgâhının önüne tabure çekip bulaşık yıkamanın, düşünüp düşünüp durmanın, yanı başında ama çok uzağındaki anneyi özleminin, onun gözlerindeki ifadesizliğin çocuk ruhunda yarattığı onulmaz boşlukta hiç de arzu edilmeyen bir erken olgunluk telaşı büyüyor.

Doğum sancısı tutup da hastaneye götürüldükten sonra geri geldiğinde annem aynı kadın değildi. Bir mucize olmuş, sanki bir peri sihirli değneğiyle ona dokunmuş, bebek dışarı çıkmış ve Elmas Nine evden göğre gitmeden önce nasılsa, annem o ha-

line geri dönmüştü. Hiç çarpılmamış gibi, içi gülen gözleriyle bize armağan edilmişti.

Bebek yatağının iki elimle tuttuğum korkuluğuna kafamı dayayıp mavi-yeşil saten örtünün üzerinde, kundağının içinde sessizce yatan kırmızı suratlı bebeğe uzun uzun bakıyorum. Anemi bir süreliğine bizden çaldığı için biraz buruk, biraz meraklı... Aynı zamanda kocaman bir heyecan ve sevgiyle. Örtünün kalın dikişlerle bölünmüş karelerinde kâh çiçek toplayan, kâh kedisini seven, kâh koluna taktığı sepete topladığı çiçekleri koyan sevimli bir kız çocuk var. Kardeşimin öyle sevimli bir kız olmasını dileyip ağabeyimin okuldaki müsamerenin sonunda durduğu gibi durarak “Kardeşim Elmas! Hoş geldin. Seni her zaman koruyacağıma ve seveceğime ant içerim,” diye selam veriyorum.

Elmas Nine öldükten bir süre sonra onu rüyamda gördüm. Dün görmüşüm gibi hâlâ belleğimde. Duvarları ve zemini ayna gibi ışıldayan buzdan, tavana sızsız bir ev. Kapıları olmayan bir labirent-ev burası. Soğuk ve soğuğu koridorlarda gezdiren rüzgâr gibi bir ıslık sesi. Evin içi bomboş, hiçbir nesne yok. Buzdan yapılmış bir ev görünümündeki bu mekânda babamdan kaçıyorum. Koşarak tuvalete giriyorum. Alaturka tuvaletin deliğine bakıyorum. Tahta bir bahçe merdiveni uzanıyor içeriye. Delik aşağı doğru gitgide genişliyor. Dibinde yıldızlı bir gökyüzü var. Bir ayağı yıldızlara değen, bana bir elini uzatarak merdivenden tırmanan Elmas Nine, “Suudee, Suudeee” diye sesleniyor. Yumuşacık sesi çok derinden yankılanarak geliyor ve dağılıyor. İsmimin yıldızlı yeraltı semasından bu yükselişi, bu sığınma ve kurtulma duygusunu kabartan şefkatli ses, gördüğüm manzara karşısında yaşadığım şaşkınlıkla bir an unuttuğum korkuyu ve çaresizce kaçma isteğini hatırlatıyor. Sıcak sıcak damlalar yuvarlanıyor yanaklarımdan. Babamın hiddetli, keskin bir tınıyla kulaklarıma çarpan sesi: “Suude, Sude!”

Kaçmam gerek!

Ama nereye?

3.

Öğlen uykusu benim için mısır demekti. Uykunun derinliğinden yavaş yavaş yüzeye tırmanırken burnuma haşlanmış mısır kokusu gelirdi. Ensemizden yükselen ekşi çocuk teri kokusu-na, mutfaktan çıkarak odalara ulaşan mısır kokusu karışırdı. Gözlerimi yavaş yavaş sükûnete açardım.

Annem, önce kardeşimi, sonra ağabeyimle beni uykuya yatırır, yaz güneşinde ısınsın diye balkona leğen ve kovalarla su koyardı. Mahmurluğumuz gözlerimizi henüz terk etmemişken, daha koridorda koşarken üzerimizdekileri çıkarıp atmaya başladık. Ben bir leğene, ağabeyim diğerine atlayıp kurbağa gibi otururduk. Annemin önce terliklerinin tıkırtısı duyulurdu. Sonra gelip benim karşımda dururdu. Dizkapağının hemen üstündeki dar eteğinin altından beyaz, etine dolgun bacakları göz hizama gelirdi. Güneş arkasından vururdu. Yavaşça başımı kaldırırdım. Annem mısır tutan elleri havada bir an öylece dururdu. Başımı yukarı, yüzüne doğru kaldırdıkça gözlerimi daha çok kısıncı diz çöker, mısırın birini gülümseyerek bana uzatırdı. Yeşil, sürmeli gözlerinin içinde gülümserken bile keder parlardı. İnce dudakları daha da incelik, gözünün önüne siyah bir perçem düşerdi. Akşam güneşinin vurduğu balkona bir sandalye çeker, kolunu korkuluğa atar, bir sigara tellendirir, bizim uslu uslu mısır yiyip suyla oynamamızı seyrederdi. Ara sıra da yoldan gelip geçenleri. Birden sandalyenin metal pabuçlu ayağı taşa sürtünür, annem kalkıp kollarını balkonun kenarına dayayarak aşağıya bakardı. Bahçenin merdivenlerini çevik

adımlarla tırmanan yakışıklı, meşhur artisti izlerdi. Adam üst katımızda oturan hanım arkadaşını almak için apartmana girer, biraz sonra dirseğinden tutarak kızla birlikte çıkar, üstü açık otomobile binip giderlerdi.

Oturduğumuz ev, o kadar yakışıklı olmasa da daha meşhur bir artistin ablasınındı. Karşı köşedeki villada ise hanım hanımcık bir artist otururdu. Babam da beyazperdenin kötü adamı olsa gerekti.

Annem oturur, sessizce bir bize, bir sokağa bakardı. Bir yandan mısırı dişler, bir yandan da mısırın sapsarı dişleri arasında duran tuz taneciklerine bakardım. Suya düşen ve eriyen tuz taneciklerini gözlerdim merakla.

Yandaki, fıstık çamlarıyla dolu büyük bahçeli konakta kimler yaşar, oraya kimler girer çıkardı pek dikkat etmezdim. Orada ilgimi çeken bir kadın vardı yalnızca. Bazen bahçeye çıkar, ağaçların arasında dolanırdı. Kısa saçlı, ufak tefek, ne genç ne yaşlı bir kadındı. Çocuklar kadını görür görmez, yerden kaplıkları çam kozalaklarını ona atmaya başlardı. Kadın sinirlenir, o sakın hali birden değişir, o da yerden taş, kozalak ne bulursa alıp bize atmaya ve ne dediği anlaşılmaz biçimde ulur gibi bağırmaya başlardı. Konaktan siyah elbiseli, beyaz farbelalı önlüğüyle bir hizmetçi çıkar, koşarak kadının yanına gelirdi. Hemen bir kolunu onun omzuna atarak sakinleştirmeye çalışır, diğer eliyle de bize "gidin" diye işaret ederdi. O daha bu işareti yapmadan, çocuklar çoktan apartman kapısının eşiğinde si-pere yatmış olurlardı. Yalnızca ben kalırdım bahçede. Tellerin yanında, ortancaların arkasından çocuklara "Yapmayın, yapmayın!" diye üzüntüyle bağırırken bana isabet eden kozalak ya da taşların etimde zonklayan acısıyla, büyük bir haksızlığa uğramış gibi omuzlarım çökük, dudaklarım büzülmüş, öfkeden yüzü moraran deli kadına bakar dururdum. Bir süre sonra deli kadın sakinleşir, bir ağacın dibine çöker, boş boş bakmaya başlardı. Apartman kapısının eşiğinden ağabeyim seslenirdi: "Gel, buraya gel salak, çabuk! Şimdi yine delirir. Deliye bakan deli olur, bakma dedim, gel!"

Kızılderili bana beş yaşımdayken, o yaz göründü.

Akşam ağabeyimin diş ağrımıştı. Sabah kahvaltıdan sonra bebeği babaanneme bırakmış, üçümüz el ele tutuşup diş doktoruna gitmiştik.

Doktorun muayenehanesine ferah, aydınlık bir bekleme salonundan giriliyordu. Salondan çıkılan upuzun koridorda kapısı açık üç oda görünüyordu. Korku, koridor boyunca yürürken yavaş yavaş gelmeye başlıyor. Titreme ayaklarımdan başlayarak bacaklarıma tırmanıyor, muayene odasına giriliyor, ağabeyim dişçi koltuğuna oturuyor, ürkekçe yerleşiyor, sıkıca kolçakları tutuyor, "Aç bakalım ağzını", ağız açılıyor, kenarda duran sivri, keskin, delici, oyucu aletler yerlerinden havalanarak bana doğru gelmeye başlıyor, ağabeyim yerde yatıyor, görüntüsünü seçemediğim biri ona çuvaldız saplıyor, ama o "Yapma baba!" diye bağıyor, korku yumruk gibi karnıma vuruyor, ellerim karıncalanıyor, doktor "Tamam, bitti, bitti!" diyor, ama bir türlü bitmiyor, ağabeyimin gözünden yaşlar akıyor, korku kalbime vuruyor, nefes alamıyorum, ağabeyim yerde yatıyor ve bağıyor, ayaklarının altına kızgın şiş basılıyor, korku beynimde zonkluyor, gözlerime basıyor, onun yanan ayaklarına bakarken altıma işiyorum, "Gidelim, gidelim," deyip ağlayarak annemin eteğini çekiyorum.

Eve dönerken annem bizi faytona bindirdi. Caddede bir tur attık. Faytonun koltukları kırmızı yapma deriyle kaplıydı. Parlak püskülleri atların adımlarına uyarak sallanıyordu. Tavanın dört köşesinde birer vazocuk, içlerinde plastik pembe güller vardı. Sonra pastaneden bir paket yuvarlak, bir paket mekik şeklinde parlak, yumuşak, mis kokulu küçük sandviçlerden aldık. Annem bana bir top da limonlu dondurma aldı. Eve kadar "Isırma kızım, yalayarak ye, ağzında iyice erit, bak bademciklerin şişer!" diye tembih edip durdu.

Annem öğle yemeği için mutfakta hazırlık yaparken salondaki turuncu kadife koltuğa oturdum, beyaz lake kolçaklara kollarımı dayadım. Salon botanik bahçesi gibiydi. Kocaman iki devetabanının arasından sarmaşıklar sarkıyordu. Annem yaprakları parlсын diye birayla silerdi bitkileri. Kauçuklar, kılıçlar, bir köşede de iki duvar boyunca uzanan kuşkonmaz

vardı. Kuşkonmazın üstünde iki tane kadifeden kuş dururdu. Biri sarı, daha çok civcive benziyordu, öteki turuncu, sessizce bakıyorlardı birbirlerine. Hava sıcak olduğu için kapı, pencere her yer açıktı. Cereyan yapıyor, bitkilerin yaprakları hafifçe kırmılıyordu. Kuşkonmazın üstünde sepet gibi örölmüş parlak kâğıtlardan yapılma sarı, kırmızı, yeşil, turuncu şişko balıklar, sarkan misinaların ucunda rüzgârla fır fır dönüyordu. Balıkların kuş gibi havada dönmesi bana çok gülünç geliyordu.

Uyku saati gelince ikimiz de mızırdandık. Annem bizi odaya götürdü. Üçümüz birlikte divana uzandık. Karşı duvarda bir divan daha vardı. Masal anlatırken annemin içi geçti. Ağabeyim ve annem düzenli soluklarla uyuyorlardı. Beni uyku tutmadı. Sıkıldım. Doğrulup oturdum. Bir süre boş boş odaya baktım. Tam divandan inecektim ki, karşı divanın etekleri oynadı ve altından el büyüklüğünde bir Kızılderili çocuk çıktı, kısa ve keskin bir çığlık atarak koşup bizim yattığımız divanın altına girdi. Bir sessizlik oldu. Şaşkınlıktan dilimi yutmuş halde gözlerimi divanın eteklerine dikip öylece bakakaldım. Gördüğüm Kızılderili'yi kimseye anlatmadım. Kızılderili de bana bir daha hiç görünmedi, ama beni asla terk etmedi.

4.

Müzik dinledim. Pencereden baktım.

Aklıma bir hikâye geldi, kalkıp kitabı aradım. Açtığım ilk sayfada gözüme bir cümle çarptı. Antik vazoların üstündeki savaşçıları anlatıyordu. Onlar kadar güçlü olmasa da bir dehşet fırtınası gibi esen, döneceği yere değil de serin bir kahvenin gölgesine sığınan ve kendisini tahta bir at kalıntısı gibi gören bir kahraman vardı. Aceleyle okuduğum bu paragraf içimi titretti.

Hepimiz o hikâyedeki gibi tahta birer at kalıntısı değil miydik?

Aradığım hikâyeyi buldum. Bu hikâyenin niye aklıma geldiğini düşündüm. Rastgele çağrışımlarla bize doluşan şeylere kulak versek hakikatin kapısı aralanır mı?

Geçen yıl trenle Ankara'ya gidiyordum. Gün yeni yeni ağarırken gözlerim kendiliğinden açıldı, uykulu uykulu camdan akıp giden görüntüleri seyretmeye koyuldum. Terk edilmiş ve belli ki bir zamanlar önemli olan bir istasyondan geçiyorduk. Elimde olsa treni durdurup iniverecektim orada. O taş binaların üstüne vuran ışık, aklıma bu hikâyeyi getirmişti. Orası, bu hikâyenin mekânı oldu benim için. Alacakaranlığın içinde metruk bir istasyon.

Şimdi işte o hikâyeyi ve o istasyonu hatırladım. Taş binaların kırık dökük tılsımından, bir sinek vızıldasa çan sesi gibi yankılanacak o kimsesizlikten ve insansızlıktan, o durgunluğu

neredeyse canavarca bir gürültüyle kesen içimdeki tren sesinden hızla uzaklaşmak istedim!

Dışarıda berrak ve ışıltılı bir gece vardı. Ay denize doğru iniyordu. Karanlığın içinde bile öyle belirgin ve keskin bir hatla çevriliydi ki her şey... Adalar göz kırptıyordu. Hayat göz kırptıyordu, hayaller göz kırptıyordu.

Sonra sabah oldu. Gün döndü.

Arzuyla palazlanan acı, acele etmeden topladı sağır eden seslerini. Her biri kendi içine kapanan yol yol şeritlere bölündü. Ben de parmağının ucuna iğneyi batırdığında o küçük kan damlasından hızla gözlerini kaçırان terzi çırağının ustasına ürkek bakışında beliren utanmayla usul usul toplandım. Tabiatın ruhu onaran ustalığına hayranlıkla baktım.

Denizin üstü durgun. Adaların hemen önünde kıyıya koşut düz bir su yolu var sanki, sonra yol yol bir çırpıntılı bir durgun, bir çırpıntılı bir durgun ince uzun yollar halinde bu kıyıya kadar geliyor su.

Öbek öbek kuşlar, o çırpıntılı bölgeleri, uzak yerlere götüren baharat yolları gibi kullanıyor. Hemen üstünden, neredeyse karınları suya değerek gidiyorlar... Yol nereye götürürse, nereye, hiç aldirmeden, yalnızca suyu izleyerek, onun tuzundan ve yakıcı lezzetinden medet umarak. Yalnızca suya inanarak. Onun her biçimi alabilme yeteneğinden, akışkanlığının büyü-sünden hiç kuşku duymadan.

Hava durgun ve gri.

Ne bu grinin içindeyim, ne âşık olduğum mavi yüzünde.

Boş boş bakıyorum uzaklara. Ağaçların dantelsi çıplaklığını görüyorum.

Gün ağardı.

Uzun bir gece bitti. Ya da kaç uzun gece bitti bilmiyorum.

Yalnızca suya inanarak.

5.

Yalnızca suya inanarak yavaş yavaş büyüyorum. On yaşıma kadar her yaz birkaç haftalığına gittiğimiz taştan bağ evi ve kocaman bahçesi, hayatımın ilk cenneti. Dedem, anneanne, dayılar, teyzeler, bir sürü yetişkin ve onların çocukları, gü-rültücü bir kalabalık... Hepsinden ayrı ve farklı soluyorum her yeri. Toprağı, çiçekleri, ağaçları... Yosunlu upuzun taş bahçe duvarının yanından geçerken hafifçe duvarı okşuyorum. Duvarda parıldayan ince yollar var. Bunlar salyangozların bıraktığı izler. Üstlerine güneş vurduğunda gökkuşağının renkleri yansıyor. Yere düşen her yaprağa isim takıyorum. Ağzımda dağılan her meyvenin uzun uzun çiğneyerek hakkını veriyorum. Su çekerken kuyunun içine bağırıp yankılan sesimin içimi karıncalandırışını dinliyorum. O kuyunun dibinde gizli hayatlar sürdüğüne inanıyorum. Bu inanç kalbimi ürpertiyor. O bağ evini, oradaki dünyayı seviyorum. En çok ben.

Mor zambakların yanına yatıyorum sırtüstü, ellerimi başımın altında birleştiriyorum. Bakışlarımı ceviz ağacının gökyüzünü örten yapraklarının yeşilliğine teslim ediyorum.

Evin kocaman eski taşları sanki içime çöküyor. Mavi boyalı ahşap kapılar içime açılıyor ve onların bakır tutamaklı kilitleri beni tutuyor. Kıvrılarak yukarı kata çıkan geniş taş merdivenin basamaklarında her seferinde üşenmeden eğilip dört ayağı üzerinde yürüyen bir hayvan gibi ellerimi de taşların soğuğuna dayıyorum.

İkinci katın balkonunda, belki farkında olmadan bütün öykülerimi ondan aldığım dedem, balkonun kenarına koyduğu rakı kadehinden bir yudum içiyor, oturduğum küçük hasır sandalyeye arada bir eğilip saçlarımı okşuyor, ud çalıp şarkı söylüyor bana. Kalabalık ve sesler alt katta. İkimiz karanlığın içindeyiz, karşıda koca bir dağ, tepesinde ay var, balkondan yükselen hanımeli ve karanfil kokusu ılık yaz gecesine karışıyor. Dedemin uzaklara bakan ve baktıkça ıslanan, neden kederli olduğu anlaşılmasa gözlerine gözlerimi diktikçe içimi bilmediğim, çok uzaklardan gelen sesler kaplıyor.

Anneannem karanlık dış ocaklıkta sacda bazlama pişirirken en hevesli, yılmaz közcüsü benim. Kurumuş kiraz yapraklarıyla, gazelle bir büyücü gibi besliyorum ateşi. Yüzüm cayır cayır yanıyor. Gözlerimde pırıltılar. Kızılın, közün içinde bir şeyler kıpırdıyor, çıtlıyor da sanki henüz ben duyamıyorum, ses mi, görüntü mü zaten orasını hiç bilmiyorum.

Evin önünde yolun kıyısından bir dere akıyor, topacık taşlar var içinde. Derede çamaşır yıkıyor bazen, suya kapılan çamaşırları yakalamak için bir Kızılderili çocuğu gibi çılgınlık atarak koşuyorum.

Bu dereyi dağlardan gelen bir su yolu besliyor. Yolun biraz gerisinde başlayan, morumsu pembemsi kocaman kayaların biriktiği geniş ağzı, yukarı doğru ilerledikçe daralıyor. Kenarlarında bahçe duvarlarının yükseldiği garip koridor içerilere doğru devam ediyor. Loş ışığın eşlik ettiği koridor sağa doğru kıvrılıp gidiyor. Gerisini göremiyorum.

Bağa gittiğimiz her yaz defalarca denesem de bu koridoru ilerlemeyi beceremiyorum. Taşların, kayaların üstünde, buz gibi berrak tatlı suların içinde sekerek ilerliyorum. Koridorun tam o kıvrılıp döndüğü yerde, o garip ışığı görünce kalakalıyorum. Kalbimi bilinmez korkusu kaplıyor. Yüreğim kulaklarımın içinde yankılanarak öyle hızlı atıyor ki, suyun sesini bile duyamıyorum. Bir uzatabilsem kafamı, bir bakabilsem... Nedendir bilmem, o kıvrılan yerin ötesine başımı uzatışımda tanrıyı göreceğimi düşünüyorum. Ve bütün merakıma rağmen korkuma yenik düşüyorum. Bakamıyorum.

Bağdan İstanbul'a dönüşte, o yıllarda yaz aylarına denk gelen ramazanlarda, sahurdan sonra babaannem beni yarı uyur halde camiye götürüyor. Camide tanrı beni çok ağlatıyor. Yine de henüz küs değiliz. Babaannemle caminin ikinci katında kadınların oturduğu bölme çıkıyoruz. Cami neredeyse bomboş. Başımda kendimden büyük beyaz bir örtü. Kefenlenmiş gibi hissediyorum kendimi. Işıklı koca avizeler sallanıyor tepeden. Her yer yumuşak halılarla kaplı. Küfle karışık yün kokusu. Hoca Kuran okuyor. Öyle güzel ve içine alan bir sesi var ki, sürekli ağlamak istiyorum. Başımı tahta korkuluklara dayayıp sessiz sessiz ağlıyorum. Dua bile etmeden. Öylece. Anlamadığım bu garip sözlerin melodisine kulak vererek, içlenerek.

Ama bir şeyi yapmaya zorlandığım için tepki duyuyorum. Diğer dedem, babaanneme: "Çocuğun bu kadar üzerine gitme Kadriye," diyor.

Bağa gittiğimiz son yaz tatilinde anneannem de elimize on sayfalık bir Namaz Hocası tutuşturup camiye gönderince yaygarayı koparıyorum. Gitmem de gitmem. Sonunda evin büyüğü olarak söz dedeme düşünüyor. Beni bir kenara çekiyor, "Neyin var kızım, niye gitmek istemiyorsun?" diye soruyor. Uzun uzun, susa susa birbirimizin yüzüne bakıyoruz. "İstemiyorum," diyorum, "istemiyorum, o kadar." "Peki," diyor dedem.

Ama İstanbul'da bir sonraki yaz babaannem bakıyor ki Kuran kursuna gideceğim yok, özel hoca tutarak kursu eve getiriyor. On üç yaşındayken, tanrıya küstüğümü söyleyince gözlerini ayırarak, namaz kılmayanların kızgın saclarda bir rekât için kırk yıl namaz kılacağını anlatıyor durmadan. Zebanileri, katran kazanlarını, yükselen alazları. "Cayır cayır," diyor "cayır cayır yanacak kâfirler!"

Hiç hoşuma gitmiyor tanrının şiddet yanlısı olması. Ne çok kural. Ne çok ayıp. Ne çok günah. Ne çok ceza. Bu dünya da, öte dünya da aynı demek ki! Her iki tarafta da eli sopalı, bu-yurgan bir cezacı var!

“Kâfirim,” diyorum, “beğenmiyorsa almasın beni cennetine. Yaksın yakacaksa da... Çocuğum ben işte, ne günahım olacakmış?” diye bağıryorum babaannemin yüzüne. Ödö patlıyor, “Tövbe estağfurullah, kime çekti bu çocuk!”

Despot ve inançlı bir kadın olan babaannemin, yoldan çıkacağıma dair bu keskin endişesi ve bana din terbiyesiyle ilgili yaptığı yoğun baskı, aradan uzun yıllar geçip de annemin ve kardeşlerinin dışında herkesin bildiği, ama sakladığı, köklerine dair gerçeği öğrenince zihnimde bir açıklık kazanacak. Haklı bulmasam bile, “Bir gâvurla evlenecek olursan seni evlatlıktan reddederim! Yolda görsem, arabayla ezer geçerim!” diyen babamın tepkileri de.

Rahibelerin yönettiği bir okula gittiğim için, bu sözlerin okulda Müslüman olmayanlarla aynı sıraları paylaşmamdan kaynaklandığını sanıyorum o zamanlar.

“Madem bu kadar ödünüz patlıyordu niye gönderdiniz beni bu okullara?” diye bağıryorum.

“Gâvur mu olacaksın başıma!” diye hiddetle bağıryor babam.

“Size inat gâvur olacağım,” diye haykırıyorum ve annemin çekiştirip odadan çıkarmasıyla babamın yükselen sesinden adım adım uzaklaşırlıyorum. İleride bu sesi bastıran bir başka ses ekleniyor içime. “Pekmez yoğurda karışmış yavrum, ne edeceksin?” diyen Hrantuhi Teyze’nin bilge tınılar içeren, acıyla çatallanmış sesi.

Rahibelerin çarşamba akşamları biz yatılıları org konseri dinlemeye götürdüğü kilisede o eski ağlama duygusuyla doluyorum. Aslında ibadet edilen yerlerdeki o ruhani atmosferi seviyorum. Ama kiliseleri daha çok seviyorum. Ayakkabılarla girildiği için, âdet günlerinde gidilebildiği için, baş örtmek zorunlu olmadığı için, oturacak sıralar olduğu için, org çalındığı için, mum dikildiği için, heykeller, resimler olduğu için, içimi kesen renkli vitraylar olduğu için.

Rahibelerin her sabah henüz biz uyurken ibadete çekildikleri, okulun ikinci katındaki küçük kiliseden yükselen ilahileri dinlemek için, erken uyanabildiğim bazı sabahlar sessizce ya-

tağımdan sıyrılıp, üstümde gecelik, ayağımda yumuşak pembe terliklerle merdivenden iner, soğuk taş basamaklara oturup merakla ve huşu içinde kulak kesilirdim.

Kilisenin çift kanatlı kapısının birinde Yunan alfabesinin ilk harfi, diğerinde son harfi vardı. Alfa ile Omega. “Burada A’dan Z’ye her şeyde tanrının, sevginin adı vardır.” Kimse bize oraya girmenin yasak olduğunu söylememiştir. Yine de sanki tembihlenmişiz gibi hiçbirimiz kiliseye girmezdik. Ama rahibelerin eşliğinde, güne başlarken, her öğün yemekte, gece yatarken sürekli dua eder, şükrederdik. Sabahları bütün öğrenciler sarmal merdivende duvara sırtını dayamış devasa bir düğün pastası oluşturur, en üst katta ellerini göğsünde birleştiren ve hepimizi gören rahibe mum gibi tepemize dikilmiş, hep bir ağızdan yakarırdık: *Ey tanrının meleği, sen bizi koru, gözet...* Ey melek, koru bizi. Koru bu dünyanın hallerinden. Kimseyi kimseye muhtaç etme güzel melek. Açlara aş ver, hastaya şifa, yoksula çatı, zengine vicdan, mazluma sabır ver, zalime merhamet.

Özel okullara giriş sınavının tek merkezden yapılmadığı zamanlarda çanta gibi o sınavdan bu sınava taşınyordum. Bir sınavda, şehrin en cafcıflı merkezinin arka sokaklarından birinde kocaman bir demir kapıdan bizi içeri aldılar. Girdiğimiz binadan bir avluya çıktık. Yüksek tavanlara, uzun boylu kapılara, yıllar boyunca inile çıkıla basamakların ortası hafifçe erimiş geniş, beyaz mermer merdivenlere, ilk avludaki bahçenin bütün yüzünü kaplayan çakıl taşlarına, kocaman atkestanesi ağaçlarına, üstüne oturmak için sağa sola atılmış ağaç kütüklerine ve hemen bahçenin sol tarafında, üzerinde büyük harflerle Ave Maria yazan Meryem heykeline vurulmuştum. Dar bir bahçe merdiveninden bir başka avluya inmiş, oradan bir başka binaya girmiştik. Okulun kademe kademe aşağı inen üç avlusu vardı. Kıvrılan koridorlar, siyah-beyaz karolar, hardalrengi eburlu kocaman sütunlar, kahverengi büyük ahşap kapıların açıldığı apaydınlık derslikler.

Sınav gözetmeni yaklaşık bir buçuk metre boyunda, kambur, güleç yüzlü, beyaz saçlı bir rahibeydi. Türkçesi gayet düz-

gündü. Öğrenciler arasında, onun Birinci Dünya Savaşı'nda öksüz kalan bir Türk kızı olduğu, evlat edinilip yurtdışına götürüldüğü ve rahibe olarak yetiştirildiği söyleniyordu. Arada sırada anılarını anlatırdı. O zamanlar "Kuzinim Denizkızı Ef-telya," diye anlattığı hikâyelere bakıp da aslında bir Rum kızı olduğunu anlamam mümkün değildi tabii.

6.

Şehirde karartma vardı. Camlar siyah fon kâğıtlarıyla kaplıydı. Akşamları oturulan odalarda mum yakılırdı. Misafirler, evin büyükleri, çocuklar hepsi bir odaya tıklılırdı.

Yengem mumu tutuyordu, ben annemin kucağındaydım. Kendimden geçmişim. Annem “Eli kırılısın!” diyerek ağlıyordu. Siniri bozulduğunda yengemi bir gülmedir tutardı. Bu yerli yersiz gülme huyu oğluna da geçmişti. Koridoru geçip odaya girdik. Beni yatağa yatırdılar. Sidikle ıslanan külodumu, papatyalı kısa, yeşil eteğimi çıkardılar. Annem ıslak bir bezle beni temizlemeye çalışıyordu. Ama her dokunuşunda hafifçe kıpırdıyor, yüzümü buruşturuyordum. Beni çevirirken karanlıkta tam olarak neremi tuttuğunu seçemiyordu. Bacaklarımda yol yol kızartılar oluşmuştu. Sanki ısırılanotuyla dolu bir yamaçta çırılçıplak yuvarlanmışım gibi etlerim kabarmıştı. Annemin ağlayan ve ilenen sesi, yengemin gülmesi uzak bir dağdan geri gelircesine yankılanarak kulaklarıma çarpıyordu.

Kafamı çevirmeye çalışıyordum, ama çeviremiyordum. Ağlamıyordum, ağlamadığımı sanıyordum, ama gözlerimden yaşlar akıyordu. Gözyaşlarım kulaklarıma doluyordu.

Ben, kız kardeşim, ağabeyim, annem, babam, büyük dayım, karısı ve oğlu, ortanca dayım, tam dokuz kişi bir odada oturuyorduk. Yaşıt olan küçükler bir köşede oynuyorlardı. Ben

yerde bir mindere oturmuş elimdeki deftere bir şeyler yazıyordum, ağabeyim sofranın kenarına büzülmüş sessizce oturuyordu. Erkekler masanın etrafına dizilmiş rakı içiyor, sohbet ediyorlardı. Annemle yengem yan yana oturmuş fısır fısır konuşuyorlardı. Dayımın oğlu birden gülmeye başladı. Bir türlü susmuyordu. Bir ara babası, bir ara da babam dönüp ters ters baktılar. Yengem “Şıışşt oğlum,” dedi. Ama onun gülmesi kesilmedi. Birden babamın hiddet dolu sesi odada çınladı.

“Suude! Gel buraya! Ne yapıyorsun sen orada?”

"Hiiiç. Yaz ödevini yapıyorum. Ders."

"Buraya gel dedim."

Herkes şaşkınlıkla sus pus olmuştu. Kuzenim de artık gülmüyordu. Yavaşça kalktım, babamın yanına gittim.

"Ders çalışıyormuş! Yedi kere sekizzz?"

“ ”
...

"Altı kere dokuz?"

“ ”

"Dokuz kere yedi?"

“ ”

“Dersmiş!!! Kerrat cetveli nanay!”

Büyük bir şaşkınlıkla babamın yüzüne bakıyordum. Masadaki mumun ışığı onun yüzünü daha da korkutucu hale getiriyordu. Ağzını açıp kapadığını görüyordum, gözlerimi hiç kaçırmadan dosdoğru gözlerinin içine bakıyordum. Yüzündeki öfkeye bakıyordum. Ama onun ne dediğini bile duymuyordum. Hiç kıpırdamıyordum. Odadakiler de sanki taş kesilmişlerdi. Kimse ağzını açmıyordu.

"Oklavayı getir!" dedi babamın sesi. Annem onun yüzüne baktı çaresizce. "Getir dedim!"

"Yat yere!"

Herkes seyretti. Misafir gelen dayımlar, çocuklar. Kimse ne ağzını açabiliyordu ne de kalkıp onun elinden oklavayı alabiliyordu. Hiç sesim çıkmadı. Nihayet oklava kırıldı. Babamın kolu oklavanın elinde kalan yarısıyla havada kaldı.

Zaten acıyı artık hissetmiyordum, halının üstünde pelte gibi yatıyordum.

Annem o günden sonra ne börek ne baklava açtı. Daha ince olan baklava oklavasını da atmıştı. Kırılan ve atılan oklavaların yerine yenisi alınmadı. Ta ki yıllar sonra çarşıdan eve elimde iki oklavayla gelip “Anne börek yapsan da yesek!” diyene kadar...

7.

Sabah, karşı evin duvarına güneş vurmuş, benim odam henüz gölgede. Güneş vuran duvarda sallanan bir gölge var. Ne olduğunu anlayamıyorum, gölgenin duvara nereden düştüğünü de. Baktıkça, balkon demirine asılı karman çorman olmuş bir çamaşır ipinin gölgesi olduğunu görüyorum.

Bir nesnenin, bir insanın, bir hayatın, bir duygunun kendisinden önce gölgesini görmek, bilmek, tatmak iyi değil. Her zaman yalnızca gölgesini görmekse hiç iyi değil.

Çıplak ceviz ağacının kaygan, gri, çıplak gövdesine, uykunun sızdığı sıkı sıkıya kapalı pencerelere, defne ağacının yeşil yapraklı upuzun dallarına, yere yapışarak yürüyüp yeni güne giren ürkek kedilere –Kedilerin günleri var mıdır ki?– kuş cıvıltılarına, aydınlığa, sızlayan göz çukurlarıma... Bütün bunların hepsine geceye kulak kabartır gibi dikkat kesiliyorum. İçime de. Orada yürüyen karıncalara da.

Gizli oyukların, koyakların, keşfedilmemiş, insan nefesi değmemiş tünellerin içinden geçerken, dehlizlerin nereye gittiği ve nerede bittiği bilinmeyen ince, dolambaçlı, karanlık yollarında ilerlerken düşer insan.

Ve düşen, kalkar.

Bunu söylemem gerek, hatta mutlaka söylemem gerek: İki korku arasında büyüdüm ben. Sonra korku benim sahibim oldu. Etten binama yerleşti. Pencerelerin arkasına sinip dışarıyı sey-

retti. Kafamı çevirmeye çalışsam da bir eliyle ensemden, diğeriyle çenemin altından tuttu. Beni kendi gözleriyle, kendi baktığı yerden dışarıya bakmaya zorladı.

Ağacın yapraklarının kuruyup dökülmesini engelleyemediği ve sonbaharı seyrettiği gibi seyrettim dışarıyı. Ağaç ilkbaharın geleceğini, yeni tomurcuklar vereceği umudunu, bilincini taşıyor mudur içinde? Acaba onun için mi dik durabiliyor? Onun için mi çıplaklığına dayanabiliyor? Ben hiçbir şeye bakmaya dayanamıyorum. Midem bulanıyor. Her yer bir açık hava tımarhanesi sanki. Sararan, sararmayan bütün yapraklarımı gönülsüzce rüzgâra veriyorum. Bir de zamanın geçişini duyuyorum. Sanki hışırtılı seslerle geçiyor.

Çok yaşamayacağım, biliyorum. Boşluğa uzanacağım ve gece alacak beni içine. Yalnızca onun içinde kalacağım.

Şimdi, gecenin bu kör karanlığında, bülbüllerin ötmeye başlayacağı saatte, ekrandaki sayfalara sıra sıra dizilmiş korkuyu okuyorum. Karanlığı çiğ ışıklarla kesen bu lanet aydınlığı bölmek için kalkıp gece lambasını yakıyorum. Sarı ışığın verdiği huzur, kâbustan uyanmışım gibi rahatlatıyor beni.

İki korku arasında büyüdüm ben. Biri sevgiyi kaybetme korkusuydu. Diğeri babamın yoluma düşen gölgesinin saldırdığı korku.

Canın mı sıkkın? Üzüldün mü? Bunaldın mı? Yanlış mı yaptın? Öyle mi düşündün? Yavrum! Gel bana.

Koş. Deden geliyor.

Söz dinlemeyecek misin? Cevap mı vereceksin? Gâvur mu olacaksın? Orospu mu olacaksın? Anarşist mi olacaksın? Yasak! Yasak! Al sana.

Kaç. Baban geliyor.

Kelimelerin kalkıp kendisini izlemesini isteyen kadın gibi, evi mi kendimi mi yakacağımı bilmiyorum. Ama biliyorum ki, onun söylediği gibi, faşizm iki insan arasındaki ilişkide başlar... Faşizm iki insan arasındaki ilişkide başlar. Faşizm iki insan arasındaki ilişkide başlar.

Bir çocuk yaşadıkları, gördükleri karşısında külotuna işer.

Etinin yangısına, uyuşup bir şey hissetmeyen bedenine, dış dünyaya kapanan algısına işer. Gözlerinden akan tuzlu yaşlarla dolup birer havuz olan kulaklarına, o minik havuzlarda ölen kocaman kırmızı balıklara işer. İnip kalkan ele, kırılan oklava ya. Tıpkı kalbin kırılması gibi kırılan kemiklerine. Bir ölü gibi taşındığı ana kucağına işer.

Korkuya Bakmak
ve
Evrende Hikâyelerin Kapladığı Yer

1.

Bacaklarımın arasından sıcak, sıcacık bir sıvı tatlı tatlı akıyordu. Sonra yavaş yavaş soğukluk kaplıyordu bedenimi. Ve utanç. Korktuğum için mi, yoksa altıma işediğim için mi utanıyordum tam olarak bilemiyordum. Aslında arada söylemeyi unuttuğum başka bir duygu var. Kızgınlık. Korktuğum ve korkudan işediğim için kızıyordum kendime. Ardından bu duygular birbirine karışıyor ve korku, kızgınlık derken müthiş bir utançla doluyordum.

Bedenim soğuyordu, ıslanan çamaşırlar da sıcaklığını kaybederek soğuyordu. Her yanımla birden buz kesiyordum. Yumuşak buzdan bir örtüye sarılmışım gibi başlayan soğuma git-tikçe katılıyor ve etimi kesiyordu sidikli esvap.

Bazen bağ evinde de korkardım. İliğimi kemiğimi ele geçiren gece korkusu yüzünden uyurken altıma kaçıırıverirdim.

Yazın en sıcakında bile gece bastıran soğuktan yüzü çıtır basmalarla bezeli iki parmak kalınlığındaki yün yorganların altına sığınarak kaçma saati geldiğinde evin devasa ahşap kapısı kapatılır, kilitlenir, üstüne bir metre uzunluğundaki sürgüsü çekilirdi.

Bütün çocuklar anneannemle dedemin odasında kalırdık. Onlar odanın girişinde, kapının sol yanındaki piriñ karyolada yatarlardı. Sağ taraftan başlayan ve pencerelerin önünden dönüp iki duvar boyunca uzanan taş sedir döşeklerle, içi ot dolu halı yastıklarla kaplıydı. Sırtını sıkı sıkı dayadığında için-

den hışırtılar gelirdi. Yastığın yüzündeki halı bej, yeşil, siyah, bordo, gri desenlerle süslüydü. Kenarları taraklı iki kulesi olan bir kalenin içinde karanlık bir odada oturan boz bir kız ellerini kaldırmış, kurtarın beni, diye bağıırdı sanki bu hapsedildiği zindandan. İki kulenin arasından bir çengel yükselir, çengel bir yılanı karnından tutardı, yılanın başı bir kuleye, kuyruğu öbür kuleye değerdı. Kalenin iki yanında, kocaman iki yeşil kuğu göbekleriyle duvarı ittırdı. Ortada, gri bir zeminin merkezinde açık renk yapraklı bir çiçek, kenarında lolipoplar, lolipopların bittiği yerde bir kuş evi, sağında ve solunda birer muska, muskaların üstünde kuşlar yer alırdı. Bütün bu renkli, süslü dünyanın etrafında merdivenler iner çıkardı, merdivenlerin tam ortasında yine bir kız, yardım ister gibi ellerini havaya kaldırırdı.

Bu upuzun sedir, çocukların başlı ayaklı yattıkları bir çocuk treniydi sanki. Her birimiz bir vagon. Geceleri uykuya dalmanın en güzel yanı, asla aksatılmadan tekrarlanan bir ayındı. Dedem, bir uçtan başlayarak sırayla hepimizin sırtını kaşıır, herkes sessizce sırasını bekler, payına düşene razı olurdu. Tek mızıkçılık eden, “Dede, biraz daha n’olur” diyerek tırtıl gibi eline koluna yapışan yalnızca ben olurdum. Bunu bildiğinden, dedem de beni en sona bırakırdı. Çocukların hepsinin düzenli bir biçimde solumaya başladığı karanlığın içinde yan yatıp gözlerimi demir parmaklıklı camlara diker, gökyüzünü hıncahınc doldurmuş yıldızlara bakarken, ağustosböceği ordularının çın çın öten seslerine kulak kesilirdim. Dedem terliklerini sürüyerek yanıma gelir, çalışmaktan tırtıklanmış parmaklarını sırtıma sürerek uykuya akmamı beklerdi. Çocuk sırtım şefkatin avuçlarında büyürdü.

Tuvalate avludan geçip girilirdi. Gece çışinin gelmesi demek, dedeyi uyandırmak, el ele tutuşup karanlıkta kapı eşiklerine takılmadan büyük odaya çıkmak, kimseyi uyandırmamak için sadece buradaki lambanın yakılması, ardından bir sürü gürültüyle kapının sürgüsünün çekilmesi, anahtarın kilitte dönmesi demek... Avluya çıkınca lambanın yanmasıyla birden ortaya çıkıveren kör böcekler ışıktı delirmiş gibi keskin hareketlerle bir

o yana bir bu yana uçarlardı. Sanki yalnızca kabuktan oluşmuş kof bedenleriyle ille de gelip insanın yüzüne gözüne çarparlardı. Bütün çocukların ödü patlardı bu böceklerden, etimize değdikleri an çığılığı basardık.

Şehirde büyüyen bir çocuk için bağdaki evde gündüz vakti bile tuvalete gitmek korkunç bir işti aslında. Ahşap kapıyı örtünce, tepedeki çıplak ampulün ölgün ışığı yıkana yıkana kara-kahverengi bir renge bürünen grimsi taşlarının ürkütücü görüntüsüne vurur; o kocaman hela deliği beni içine çekecek sanırdım. Altta dışkılardan biriktiği yerden serçeparmağı büyüklüğünde, yarısı ipince bir kuyruktan oluşan garip, soluca-nımsı yaratıklar çıkardı. Sürünürken bir büzüşür, bir açılırdı. Gündüzleri bağın kuytu bir yerinde donunu sıyrıp çömelmek kolaydı, ama geceleri, bir de üstüne karanlık ve kör böcekler eklenince tuvalet faslı kâbusa dönüşürdü.

Bu korku uykumun arasına sızar, rüyalara batıp çıkar, elimden tutarak beni günlük güneşlik çayırıla götürür, külotumu indirir, çişe tutardı. Kendimi sıcacık hissedince, zıpkın yemiş gibi gözlerimi açardım. Odanın içinde insan nefesleri dolardı, dışarıdan ağustosböceklerinin uğultusu duyulurdu. Ne güneş olurdu ortada ne çayırlar. Yatak yorgan sıırıslıksam.

Ertesi sabah, hangi çocuk yataktan çıkmamak için direnirse, yatağına işediğı anlaşılır, onu utandırmamak için kimseye belli etmeden yatak yorgan dama taşınır, orada temizlenirdi.

Bir gün annem damda sidikli donumu, çarşafı, yorgan yüzünü yıkarken ben de dedemin kayısı ağacına kurduğı salıncakta sallanıyordum. Ağaçtan gelen gıcırtilara kulak vermiş-tim. Sıcak hava tatlı tatlı yüzüme çarpıyordu. Birden bir gümbürtü koptu ve yer gök birbirine girdi. Kış üstü toprağı oturmuştum. Ağacın kırılan büyük çatal dalı şans eseri iki yanıma düştüğü için kurtulmuştum. Yukarıdan, yıkılan ağaca bakan annem, bir an ne olduğunu anlayamamış, yaprakların dalların arasından silkelenip ayağı dikildiğimi görünce sinirleri boşalıp gülmeye başlamıştı. Evin bütün çocukları gülüşerek yanıma koştu. Herkes benimle alay ediyordu.

Yerimden fırladığım gibi, bir zamanlar dedemin annesinin odası olduğunu o zaman bilmediğim, giriş katta mutfakın ya-

nundaki odaya attım kendimi. Bir duvarda yerden tavana kadar, mavi boyalı ahşap, derin bir gömme dolap vardı. Alttaki daracık kapağı açıp ta dibe kaçtım, taş zemine kıvrıldım. Kadınlar ve çocuklar ne kadar dil döktülerse de tek kelime etmeden karanlıkta, buz gibi taşın üstünde saatlerce yattım. Akşam dedem gelene kadar kıpırdamadım yerimden. O, odaya girip dolabın yanındaki yatağın ayakucuna ilişti, beni dışarı çağırmadan mırıl mırıl konuşmaya başladı. Ağaçkakanlarla ilgili bir şeyler anlatıyordu, tam olarak anlayamıyordum ne dediğini; önce kulağımı dolap kapağına dayadım, sonra kapağı araladım, derken kendimi onun kucağına oturmuş anlattıklarını dinlerken buldum. Kayısı ağacının içinde yaşayan ve ailesi çok kalabalık olan bir ağaçkakanın söz ediyordu.

“Ağaçkakan yavrularını korumak için didinmiş çabalamış ağacın içine kocaman bir yuva yapmış. Her sabah çocukları uyurken usulca çıkıp onları beslemek için yiyecek bulmaya gidiyormuş. Sonra da dönüp onların yanına giriyormuş. Sen bilmezsin, ama kayısının gövdesi yumuşaktır, çok çürük bir ağaçtır. Zavallı ağaçkakan da nereden bilecek bunu? Ağacın içini oyup yavrularına yuva yapınca, ağacın gövdesinden kala kala incecik bir kabuk kalmış. Bu yüzden ağaçkakanı kızamayız değil mi? Çünkü o yavrularını koruyan bir anne sadece. Annelerin de suçu olmaz. Suç bende ki gidip hiç bakmadan o ağaca salıncak kurdum. Yani o ağacı yıkan sen değilsin aslında, benim! Anlatabildim mi?” diyerek saçlarını okşadı. Yüzüne baktı.

Mezarlığın dış duvarının tam köşesindeki taş çıkıntıya oturan yaşlı, yoksul bir adam var. Hemen hemen her gün onu bu köşede görüyorum. Siyah, eski bir takım elbise giyiyor. Kendine iki beden büyük gelen bu giysinin içini kat kat giydiği süveter, kazak, iç donla dolduruyor. Pantolonun paçasını kaba örgülü yün çorabının içine sokuyor. Saçı sakalı ağarmış. Boynuna bir atkı doluyor. Başına da Hintliler gibi bir atkı sarıyor. Mendil cebine bir çınar yaprağı sıkıştırıyor. Beyaz naylon torbanın içinde taşıdığı Kuran’ını bazen başka bir torbanın üstüne koyup duvara dayıyor, bacak bacak üstüne atıp bir dizini iki eliyle kavıyor,

hafifçe arkaya kaykılarak gelen geçeni seyrediyor. Aslında kimseyi gördüğü, izlediği yok. Başını hiç oynatmıyor. Gelip geçenler bir an için onun bakışının içine dalıp çıkıyor. O kadar. Sonra Kuran'ını okumaya başlıyor.

Yaz kış bu taşın üstünde oturuyor. Kimseyle konuşmuyor. Dilenmiyor. Sonbaharda çınar yapraklarını dökünce, yolun karşısındaki bankanın bahçe duvarını saran yaprağını dökme-yen sarmaşıktan bir yaprak alıp cebine ilıştırıyor.

Yıllar sonra yolumun üstünde dikkatimi çekecek bu adamın gözlerindeki bakışın, dedemin o masalı anlattıktan sonraki bakışına ne kadar benzediğini fark ediyorum.

2.

Sen geldin. Çocukluğumdan sonraki o ikinci cennette tanrım oldun. Tanrıyı gören ölümü görür.

Hayatın tek bir tanımı, tarifi ve tarihi yok değil mi? Ölümün de... Hayatın içinden sıyrılıp süzülen, kırılan, yansıyan, albenisiyle vuran yüzlerce ışık oku olduğu gibi, ölmenin de yüzlerce karanlık oku ve yüzü var.

Benim de susma anlarım var. O anlarda ağzımı açsam da boğazımın dar, karanlık koridorunda mahpus kalan sözcükler var. Parmaklarımın ucuna gelip de kıpırtısız donakalan dokunuşlar var. Suda boğulup şişmiş ve çürümüş haliyle yüzeye vuran duygular var. Bakıldığı zaman insanı ürküten ve bir zamanlar sahip oldukları sıcaklığa dair bir tek ipucu bile vermeyen duygu cesetleri...

Ben de kapanırım. Bir anda pas tutar sürekli pırıltılarla ışıyan altın kilidim.

Ben de unuturum. Kendimle kendim arasında büyüyen uzaklığı ölçemem, biçemem. Mesafeleri hesaplayamam.

Alazları göğşe vuran ateşlerin yandığı sarnıçlarımın donduğunu gördüğümde, sahibim korkuyla büzülürüm daha, daha da içime. Ateşten korkmam çünkü, buzdan korktuğum kadar.

Değiştim. Değişmem uzun zaman aldı. Kısım kısım, adım adım. Ben bunları söyleyene kadar parça parça koptum, yaprak yaprak ayrıldım.

Herkes kendi kadar değişir. İşte öyle, ben de kendim kadar değiştim.

Hayatım buğulanmış bir ayna gibi karşımda duruyor. O soğuk ıslaklığı siliyorum ve kendimi görüyorum. Öylece duruyorum boşluğın içinde. Ağzımı kıpırdatıyorum, ama ne ben ne başkaları söylediklerimi duyuyor. Sesimi içen ne? Ne yutuyor beni durmaksızın? Yalnızlık hem dudağımı uçuklatıyor hem de davetine kayıtsız kalamadığım görkemli bir saray gibi kapılarını açıyor. O kapılardan herhangi birinden bir kez içeriye adım atınca dışarıya çıkmanın mümkün olmadığını biliyorum. Orada göklerin dili unutulur ve ayrımlar kalkar. Her şey içten ibaret ruhsal bir mekâna dönüşür.

Üzeri camlı ceviz sephada duran yılbaşıçiçeğine bakıyorum, cama yansıısı vuruyor. Yılın başını beklemeden, daha bir ay önceden, yapraklarının içe doğru çekilen yerlerine biriken beyaz tozları silkerek kırmızı ya da pembe renklerle püskürtüyor kendini.

Zamanın süren bir şey olduğu düşünülecek olursa, yılın takvim üzerinde belirlenen başını beklemeden, cesaretle fırlatıyor çiçeklerini, içini açıyor. Bu, bir açıdan zamansız bir dışavurma. Öte yandan, bitmekte olan yılın da sonu. Takvimin Aralık denen ayı. Hem en sonuncu ay, hem de “ilk”e en yakın olan. Bu bir geç kalmışlık mı öyleyse, yoksa erken bir çiğlik mi?

Bu çiçek aşk gibi. Zaman kavramını reddediyor.

Nasıl da geçmiyordu seni beklediğim saatler. Ya o gözlerine bakıp durduğum anlar, hemencecik kıvrılıp kaçıyordu. Geçmesin, öylece kalakalsın istediklerim, hiç olmamış gibi kanat çırpıp uçuyor, ben kanat seslerini bile duyamadan yokluğa karışıyordu.

şimdi zaman, mekândan soyunmuş, bir karafatma gibi parıldıyor boşluğun saydam duvar diplerinde. Çıkardığı ses kulak tırmalayıcı. Mekânsız olduğu için bir kutuya tıklılır gibi kapatılıp durdurulamıyor, sonsuzca, sonsuza doğru çoğalıyor.

Ne birlikte doğuyor ne de birlikte ölüyoruz aşkta. Herkes kendi bildiği şarkıyı söyleyip duruyor. Ve her birimiz göl ke-

narındaki kurbağaların aya bakıp çirkin şarkılar düzdüğünü sanıyoruz. Herkes her şeyin ay, güneş ya da tutamadığımız, dokunamadığımız ama etkilerini hissettiğimiz uzak herhangi bir şey adına yapıldığını sanıyor. Herkes gözlerini uzaklara dikmiş, kimse yanındakini görmüyor. Duymuyor. Duysa da bir şey anlamıyor. Sözün kırılıp dökülmekten gayrısı gelmiyor elinden.

Her gün geçiyor. Ertesi gün geliyor. Sonra bir öteki, bir başkası izliyor onu.

Yalnızca nefes alan bir sayfa olmak istiyorum artık. Olamadıklarım var ve görünmez kılıyor beni.

Delilik, bu başka hiçbir şey değil. Sabaha kadar pencerenin yanında, bana küçücük bir iyilik yapacak bir tanrıyı bekledim. Her yanımla tutulmuş, sızlayarak, gözlerim yana yana baktım sallanan ağaçlara... Yüzüme mucizenin ta kendisiymişim gibi bakışını düşündüm. Sonra yorgunluğunu, kendi içine sığamayışını, kaçışını, kendi ellerinin bile sana fazla ve yabancı gelişini, sana uzanamayışımı, tutamayışımı, seni alaşağı eden içindeki boşluğu... Bütün bu keskin geçişli duygular arasında savruluşumu... Yanımda uyuyan adamın bir başkasıymış gibi uyana-bileceği korkusuyla daldığım tavşan uykularını...

Sabah sürükleyerek banyoya götürdüm kendimi, kaynar sularla dağladım. Buhardan nefesim kesilene dek suyun altında kaldım. Suyun bedenimden dökülüşünü dinledim. Seramiğe çarptığında çıkan seslere kulak vererek hiç kımıldamadan durdum. Üzerimden sular süzülerek siyah karolara bastım. Aynanın önüne geldim. Uzak, belirsiz bir dünyanın içinde hayalet gibi görünen hatlarımı seçtim. Suretim beni seçemedi. Telefon çaldı ve dış dünyaya uyandım. Havluya sarındım, kapıyı açtım, buhar koridora yürüdü arkamdan, odaya, komodinin başına, telefonun yanına geldi benimle.

"Sude Hanım iki gündür işe gelmediniz. Merak etti Betül Hanım sizi. Sesiniz de çıkmadı. Ev cevap vermedi, cebiniz kapalıydı. Dün yeni koleksiyona başlarız diye bekliyordu kalıpcı. Bir sorun yok değil mi?"

Koordinatör kızımız soluksuz sürdürdü konuşmasını.

Atölye beni bekliyordu. Midem gurulduyordu. Arada bir yemek yemem gerekti.

“Tamam Şehnaz, kusura bakma, dün biraz rahatsızdım, haber de veremedim, geleceğim bugün, çıkmak üzere hazırlanıyordum zaten.”

İçimden annem seslendi: “Kızım saçını iyi kurut, bak sinüzitin azar sonra...”

“Aman anne, zaten oğlan gibi saçım var, yıllarca besleme gibi kısacık kestirdiniz saçımı... Şimdi de kendim gidip kestiriyorum öyle,” dedim içimden.

Mutfakta tezgâhın üstünde, torbasının ağzını açık unuttuğum yumuşamış galetalardan birini çekip ucuyla peyniri didikledim biraz.

Aklımın içinde benden bağımsız, bana rağmen ben, seninle konuşup duruyordum. Birden peynirin üstüne bir şeyler damladı. Yok, ben ağlamıyordum. Gözümünden yaşlar dökülüyordu. Peynirin üstünde oluşan krater göllerine baktım uzun uzun.

O uzun son mektubunu yine okudum... Döne döne bir kez daha...

Ne kadar çok düşünmüş olduğunu anladım... İnce ince, ilmik ilmik... En başından beri... Ve benim ne kadar düşünmeden, yalnızca hissederek bir kuyuya atladığımı. Atlamak için bile bir an düşünmek gerekir. Atlamak değil. Düştüm mü? Düşmek de insanın başına geliveren bir şey. Belki kaza. Bu ikisinin arasında, hem onu hem ötekini içeren hem de birbirine dönüşmeyen.

Atıverdim... Evet... Hem atladım, hem düştüm, hem tapınak gibi önümde kapılarını açan sırlı içini merak ettim, keşfetmek, anlamak istedim... Yalnızca hissederek ve sezgilerimle, öze yakın duran ham, işlenmemiş duygularımla atıverdim. Nereden bilebilirdim senin çıplak bir elektrik kablosu gibi boşlukta sallandığını.

Düşünmedim. Düşünemezdim. Ama ben düşünmezken bile, içimde gezdirdiğim benlerden biri alttan alta düşünmeye, beni uarmaya başlamıştı. En başından beri... Ben anlamazdan, duymazdan gelsem de...

Başkası değildi. Biricik ve ölümcül hamleyi kendim yap-

tım. Bile isteye, korka kaç, çelişkilerle, arzuyla, merakla, hevesle... Sen kalkıp bana arada merakımı, arada korkumu sordun. Ama ben o ya da ötekinin açıklaması değildim ki, olamazdım... Hepsiydim, hiçbiriydim, çoğuydum, eksikliydim... Neyi anlatsam beriki iğreti duracaktı, öteki yalancı kalacaktı, bir diğeri bu hikâyeye hiç uymayacaktı, diğeri zıvanadan çıkmıştı, biri akıllı kalacaktı, öteki çekilmez ve ukala, bir diğeri katlanılmaz ve kaptisli, diğeri masum, o kadar ki öpmeye kıyamazsın, biri öyle vahşi ki girdabıyla öldürebilir... Hangisi, hangisi peki? Hepsi işte, tümü...

Ben miydin peki? Sahiden ben miydin o? Ben sandığın kişi miydin?

Önceleri itiraz ettim sana. Sonra sustum. Sus dedin, sustum... Peki sustum da yalan mı söyledim? Yalnızca sana uydum. Sözcüklerinin büyüüne... Bu sözcükleri bir araya getiren, dünyayı o sözcüklerle görebilen sana ağzımı verdim.

Düşünmedim... Bunda düşünülecek ne var? Koyuverdim kendimi uslu bir kız çocuğu gibi...

Peki o ben miydin? Bazen sordum. Sonra sorduğuma pişman oldum. Ne diye bozup duruyordum ki o lacivert erincini senin? Ne gerek vardı... Seviyordum, seviyorum...

Sırların olduğunu seziyordum. Emindim, yalan söylemiyordun. Yalan söylememek için susuyordun zaman zaman. O zaman, orada söylenmek istenmeyen durduğunu anlıyordum. O, senin varlık sırrındı. Bana kendini lütfeder gibi veriyordun ya da ben öyle görüyordum. Seni bir lütuf olarak kabul ediyordum. Bir nimet gibi taşıyordum seni içimde, taşıyorum.

Ben senin için her kimsem, her ne isem, neye denk düşüyor idiysem onu seviyordun. Şu koskoca evrende gerçekten benimle dolan ve beni dolduran biri vardı. O sendin.

Bize ait o mahremiyetin efendisiydin. Onun için beni içten içe bir şeylere hazırlayan akla, benim aklıma, içimde gezenlerden birinin hâlâ akıllı vardı çünkü, tamam diyordum, sakın ol, korkma... Tanrın yanında.

Bu yol nereye giderse gitsin, nerede biterse bitsin, en karanlık kuyunun dibinde bile o benim elimi bırakmayacak, di-

yordum. Kimse o yalnızca ikimizin durduğu yere gelemezdi, girdiğimiz kapıdan kimse içeri giremezdi.

O kuyunun dibinde, “Ne var bunda? Sen yürümeyi tercih ediyorsun, ben uçmayı...” diyordun.

Tanrıyı gören ölümü de görür ama.

Telaşla çıktım evden. Dolmuştan indikten sonra metroya doğru yürürken, her geçişimde ayağımın tökezlemesine neden olan, zamanla alıştığım, o beni düşürmeden, hafifçe zıplayıp içine düşmüş gibi yaptığım, kaldırımdaki çukurcuğu aradı gözlerim. Meydanda, havuzun yanında, reklam panosuna üç adım kala. Yoktu. Her yer dümdüzdü. Kocaman çukurları olduğu gibi bırakan, düzgün yolları sürekli bozan, yağmur yağdığında üzerine basıldığı zaman insanın üzerine çamurlu su fışkırtan döşeme taşlarını onarmayan, bir yandan da ne için olduğu bir türlü anlaşılamayan bir köstebek çalışmasıyla şehri altüst eden belediyeye söylendim, “Bula bula arkadaşım çukurcuğu mu buldu düzeltecek!” diye.

Metronun merdivenlerinden inmeye başladım. Trafik ışıklarında karşıdan karşıya geçerken sağdan gitme kuralına uymamakta inat eden, birbirini ite kaka yol alan kalabalık, merdivenlerde de birbirini yarıyordu.

Çeşit çeşit kumaş önümden akıp gidiyordu. Polarlar, kaşeler, gabardinler, trikolar, kanvaslar, kotlar, kadifeler, penyeler, ketenler pantolon, etek, elbise, yelek, ceket olmuş, hızlı hızlı yürüyordu. Dolgu topuklu, sivri topuklu, topuksuz ayakkabılar, botlar, postallar, çizmeler – deri, nubuk, rugan, yapma deriden altı incelmış, dikişi atmış, tabanı delinmiş, topuğu sallanan, su geçiren, soğuk tutan, astarı kaymış, bağcığı eskimış, boyalı, boyasız, derisi çatlamış, ıslak zeminde kayan, sert zeminde tıkrıdayan, öten, sürtünen ya da hiç ses çıkarmayan bir sürü pabucun içindeki ayaklar kıvıl kıvıldı. Yürüyen merdivenlerden aşağıya, yerin dibine doğru indikçe nefes almakta güçlük çekmeye başladım. Kanım damarlarımda daha hissedilir biçimde akıyordu, ensem zonkluyordu. Ter bastı. Metro geldi. Sarı çizgiyi geçtim. Vagona bindim. Tenimin üzerini ikinci bir deri gibi ince, ıslak bir tabaka sardı. Saçlarımdan dibi sıırılsıklam ol-

du. Boynumdan yola çıkan bir damlacık göğüslerimin arasına yuvarlandı. İçim çekildi. Durakları anons eden kadın sesi, “Osmanbey” dedi. Kapı açıldı. Vagondan iner inmez duvarın dibine gittim. Merdivenlere hücum eden kalabalığın çekilmesini bekledim birkaç dakika.

Açık havaya çıkıp derin bir nefes aldım. Taş döşeli daracık sokaklardan, yolu kesip yük indiren kamyonetlerin arasından geçtim, eski apartmanın ağır kapısına omzumla yüklendim, geldiğimi pencereden gören Şehnaz beni merdiven aralığında bekliyordu. Modaevinin kedisi Düğme, kuyruğunu dikmiş, mırılayarak bacaklarına sürtünüyordu. Bastıkça gıcırdayan eski parkeli uzun koridordan odama giderken, Şehnaz dosyayı açıp çizimlere göz atmaya başlamıştı bile. Eğildim, ayaklarıma dolanan Düğme’yi kucağıma aldım, kafamı çevirip “Şehnazcığım,” dedim, “yeni koleksiyonumuzda eskiye dönüyoruz: Ninelerimizin sandıklarından çıkan kumaşlara benzer malzemeler kullanacağız, tiril tiril ipekliler, tezgâh dokumaları, örümcek ağı gibi incecik kumaşlar, bejler, pastel maviler, kahverengiler, bordolar, morlar, çıtır çıtır desenler...”

3.

Annem ağlayarak odama geldi. Gözlerinin yeşili, kızarmış ak-larının içinde iyice belirginleşmiş, gözbebekleri sanki dışarı fırlamış, “Meğer biz Ermeniymişiz,” dedi.

Ben on sekiz yaşındayım. Dedem yeni ölmüş. Nisanda, doğumgünümde bana nar kırmızısı bir kazak hediye etmişti. Bahardı, birkaç kez üstümde gördü kazağı, yaz bastırdı.

Madem Ermeniymişiz bunu niye bilmiyoruz, Ermeniysek bunda ağlayacak ne var, e ne var bunda, diyor genç aklım, ne var, üstelik aydınlanmış gibi seviniyorum, zaten dedem başka türlü bir adamdı, eh işte şimdi taşlar yerini buldu. Buldu mu gerçekten? Art arda sorular sıralıyorum anneme, ağlama diyorum, bütün sorularım havada uçup dağılıyor. Annemin cevabı: Bilmiyorum, bilmiyorum...

26 Eylül 1983.

$2+6+9+1+9+8+3=38$

$3+8=11$

$1+1=2$

Sesler, sözler, imgeler, simgeler, sırlar... Dedemin ölüm tarihinin sayılarını toplayınca iki çıkıyor. İki. Dedem iki insan olarak ölüyor. Tek insan olarak gömülüyor. Ötekini bulmak için uğraşmam nafiye. Üstelik kimse memnun olmuşa benzemiyor öğrendiklerinden.

Anneanneme sorular yağıdırıyorum, bunalıyor. Ben niye bu eski hikâyelerin peşine düşüyorum, bir türlü anlam veremiyor,

kurcalamayı bırakmamı istiyor. Israrla “Ne yapacaksın?” diyor. Öğrenmek istediğimi söylüyorum. “Öğreneceksin de ne olacak? Olan olmuş, biten bitmiş, giden gitmiş, sana ne bunlardan? Geçmiş mi değiştireceksin?” diye soruyor. Yüzünü allar basıyor, tansiyonu fırlıyor. Yaşlı başlı, sabit fikirli bir kadın! Nasıl anlatılır?

Hatta bir gün o kadar kızıyor ki bana, yüzüme de söylemiyor, annemle laf gönderiyor: “Ne diye taktı bu kız ana tarafına, niye bu kadar dibini kazıyor canım? Gitsin baba tarafını kazısın biraz!” Ana tarafımda bulduğumun da, bulacaklarımın da utanılacak bir şey olduğunu düşünüyor çünkü... Gün ışığına çıkmasını istemiyor. Öylece karanlıkta kalsın istiyor. “Anneanne,” diyorum ona, “ben baba tarafımı biliyorum, çocukluğumdan beri anlatılanları dinliyorum. Ama ana tarafımın soyunun bir dalı kırık, o kırık dalı bilmek istiyorum.” Ellerini göbeğinin üstünde bitıştırerek yüzünü kızgın kızgın başka yana çeviriyor: “Hıh! Bileceksin de ne olacak? Kol kırılır yen içinde kalır. Dal kırılır, yenisi çıkar. Bu kadar da eşelenmez ki! Biz Türküz. Biz Türküz. Biz Müslümanız. Hak yolundayız. Hak!!!!”

Ama geride başkaları da var. Kırık dallar var, mezarları bile olmayanlar, adları bile bilinmeyenler.

Ölmüş birtakım insanların adlarını öğrenip ne yapacaktım? Ama bunlar yalnızca birtakım ölü insanlar değildiler ki! Atalarımdı, büyük dedelerim, büyük büyük dedelerim, büyük annelerim, büyük büyük annelerimdi. Karanlık bir dehlizin içinden bana bakıyorlardı sanki. Silik soluk bir ısıltı bir parlayıp bir sönüyordu. Göremediğim o boşluğun içinden ellerini uzattıklarını bile söyleyebilirim! Kimse adlarını bile bilmiyordu, kimse onlara seslenmiyordu. Donuk suretleri unutuşun sonsuz bahçelerinde öylece hapsolup kalmıştı. Hepsi adlarını istiyordu...

Yıllar giriyor araya. Kimsenin adını bulamıyorum. Onların adına benzemeyen kendi adımları heceleyip duruyorum: Su-de. Su-de. Su-de. Gitgide kendimden uzaklaşıyorum. Durmadan tekrarlanan her söz gibi adım da doldurduğum anlamı yitirip, kendi anlamının yeni heceleriyle çınlamaya başlıyor: Sürül-müş. E-zil-miş. Dö-vül-müş...

Her Gece Kendi Kabında Uyuyan Su

1.

Defterlerin, kitapların içine konmuş rengârenk minik kır çiçeklerinin sayfaların arasında kururken bıraktığı tatlı ılıklik gibi bir anda yoklayıp terk ediyor sevinç.

İnsanın kururken, yanarken, dolarken, ıslanırken, açarken, kaparken evrene salıverdiği sesler çevremde dolaşıyor.

Evin ışıkları sönük. Eskiyen eşyalardan çıtırtılar geliyor.

Çıt diye ölüvermek hiç bilmediğin bir yerinden... Ya da hop diye doğuvermek hiç bilmediğin bir yerinden.

İçimde, uyanmakta olan yeni bir kadının esnemelerini duyuyorum. Korkuyorum ondan, uyanıp da söyleşecek benimle, aklımı çecek diye. Bu yüzden sallanıp duruyorum oturduğum yerde... Uyusun, uyusun. O uyursa, ben böyle kalacağım. Böyle de öleceğim. İlmeği evirip çevirmeyeceğim elimde. Kadın uyandı. "O büyük çentiği anlatayım sana," dedi, "benzerliği, rastlantıyı." Bana baktı, bana baktım ben de onunla. Bir kadın yükseldi benden, belki de tütsü kokusu. Sözsüz şarkılar mırıldanıyordu. Genzinden çiçek kokuları geliyordu. Uçuyor, uçuyordu, kopup düşüyordu hayalî çengelinden, havada yan yatmış uyuyordu, kendine topaklanıyordu, sonra yine bedenini bütünleyip sivriltiliyor, ardına bakmaksızın koşup uçuyordu.

Üst kattaki komşunun oğlu geldi. "Ders çalışabilir miyiz seninle," diye sordu kapı eşiğinde.

Hayat Bilgisi kitabında şöyle yazıyor: Hava renksiz, kokusuz bir maddedir. Onun için biz onun varlığını göremeyiz.

Elimize alıp salladığımız bir gazeteyle hissettiğimiz şeydir hava.

“Sude, o zaman gece olduğunda siyah olan şey hava değil mi?” diye soruyor.

Sabah, gün doğmadan uyandım. Evimin penceresinden, iki yanında çamların sıralandığı sokağın ucunda beliren günü seyrettim. Bu hava denen şey neydi gerçekten?

Birkaç otomobilin homurtusu, erkenci kargalar, okul servislerinin geri vites düdüklere, işe gitmek için sokağa dökülme-ye başlayan insanlar şehri güne doğru itti. Bir sigara daha yak-
tım.

Havanın içinden havaya, kendi içimden dışarı baktım. Sevincin şu an kadar bile hükmü olmadığını düşündüm.

Beni ilk ne zaman rüyada görmüştün? O yılın bitiminde, yeni yılın ilk günlerinde.

Ölümün koluna taktın sonra beni. Öyle yürürken gördün ve hep aynı kalayım istedin. Sana geleyim istedin. Ama varış-sız kalayım, hep sana doğru geleyim, ama ulaşamayayım.

Ben bendim ve başka şeydim. Senin sevdiğin ben değildim.

Bazı geceler kâbuslar içinde uyandın. Çıkamadın uykunun aralığından. Ağlayarak sarıldın bana. Mektuplar yazdın, kitap-larımın arasına hapsettin onları.

Kendimden bile çok uzaktayım artık. Dönemiyorum ken-dime, geriye.

Çocukların kıyıları vardır. Anneler görünmez atlarıyla giderler oraya.

Annelerin dağları vardır. Küstüklerinde giderler oraya... Çocuklar da, erkekler de bilmezler burayı, gitmez, gidemezler. Altın kum ses vermez. Çölün kontesi kaybolur orada.

Çocuğumu istemedin.

Sanki günlerdir, göklere yükselen, neyin üzerinde yükseldiği-ni görmediğim, üstü bulutlara değen bombeli bir musalla taşı-nın üstünde esir kalmışım. Bütün bedenimle kapaklanıp sarılı-yorum. Bir o yana, bir bu yana kayıp duruyorum. Düşmekten

korkuyorum. Sol yanımda ağaç dalları görüyorum. Dallarının suyu çekilmiş. Elimi uzatmaya çalışıyorum. Tutuyorum, her tuttuğum dal kırılıp elimde kalıyor. Ağacın üstü minicik yeşil sineklerle kaplı. Ağaçta bir sürü çağa var. Bir tane koparıyorum. Onun da hem dışı hem içi aynı sineklerle kaplı.

Kim örtebilir bu açık yaranın üstünü? Kim bilir, senin benden ne aldığını, bana ne verdiğini...

Çok üşüyorum. Kat kat giyiniyorum. İçlikler, gömlekler, cepkenler, ceketler, çoraplar, etekler, iç etekler... Çok giyiniğim artık. Kimse soyamaz beni, kimse gövvertemez çıplığımı.

Nasıl oldu da senin yüzünden, senin yüzünde kayboldum ben! Sen bana baktın, içimin ırmağı kendi yatağında boğuldu.

Bir evin, bir odanın, bir arabanın kapısı açıldığında bazen açılan yalnızca bir kapı değildir. O kapı sadece açıldığı yere değil, başka yerlere de aittir ve böylece o herhangi bir yere açılan herhangi bir kapı olmaktan kurtulur. Başkalaşır. Çünkü senin hayatına açılmıştır.

Kumların üzerine muz ağacının yapraklarını sermiştik. Neredeyse bizim boyumuzdaydı. Bedenlerimizden daha genişti. Üstüne deniz suyu serpтік. Sonra da kendimizi. Yapraklar çok serindi. Biz çok sıcaktık. Hava sıcaktı. Fildişi gardenyalar açmıştı. Mırıltılı seslerimize karıncalar yürüdü. Dillerimiz kavun kokuluydu... Sırtımı okşadın. "Sırtında ırmaklar akıyor, içinde yüzen balıklar parmak uçlarımı öpüyor," dedin. Sesim gökkubbede patladı, saydam parçalara bölünüp senin sırtına yağdı...

İstanbul'a geri döndüğümde evimin sokağı sükûnetle karşıladı beni. Böylece yer değiştirmemiş gibi hissettim kendimi. Mesele, ara, uzaklık yokmuş gibi. Neredeysem, hâlâ oradaymışım gibi...

Yüksek binaların yardığı puslu havada çınlayan sabaha karşı sessizliği, uykulu müezzinlerin çatallı seslerinin ağaçların hışırtısına karışmasıyla yavaş yavaş eksildi. İnce bir ağarmayla gün bölündü.

Kasabanın sahilinde otururken duyduğum konuşmaları hatırladım. İskemlesini duvarın gölgesine çeken yaşlı adam hemen yanında, yerdeki hasırda oturan gözlüklü, beyaz saçlı, ince uzun kadına “Ölüler bizimlidir,” dedi. Kadın kafasını salladı onaylar gibi. Sustu. Uzaklara baktı. Adam da sustu. O da uzaklara baktı. Ufuktan bir gemi geçiyordu. Kimsenin hatırlamayacağı bir vakitti belki.

Deniz kenarında kumlarla oynayan çocuklardan biri: “Sana kum atarsak üzülürsün!” dedi yaşlı adama. Adam suskun, gülümsedi.

Çocuk avuçlarına doldurduğu kumları denize attı. Diğerleri çocuğun yanına geldi. Çocuk, “Bütün kumları denize atıcam!” dedi.

Ötekiler, “Hepsini boşaltamazsın ki!” dedi koro halinde, “Boşaltamazsın kuyuda kumların devamı var.”

Çocuk bir an işkillendi. Telaşla gözlerini sağa sola çevirdi, sözü edilen kuyuyu aradı boşuna. Bulamadı. “Boşaltırım,” diye ısrar etti, sesinde inceden bir kuşku titredi. Diğerleri de bu inatlaşmada geri kalmak istemiyordu.

“Burda ölüler var ama, n’aber!”

“Hani, nerde ölüler?”

“Burası mezarlık!”

“Aptal! Mezarlıkta çiçek olur, burası deniz!”

“Aaaa çimen de olur.”

“Ağaç da olur.”

“Haaayır, gerçek ölüler ormanda olur.”

Konuşmaları birbirine karışırken küçük avuçlarına doldurdıkları kumlar, parmaklarının arasından her yana saçıldı.

“Hani ölülerin üstüne atarlar bunları di miii?”

“Mezarlık nerde olur?”

“Uzakta olur, uzaktaaa, biz gidemeyiz.”

Gülüşmeler, itişip kakışmalar.

“Nerde mezarlık?”

“Mezarlık çiçektee!”

“Hihihihi, mezarlık mayomun içindeee...”

“Mezarlık kafamdaaa!”

Gerçekten, neredeydi mezarlık?

Sanki kanlı felaketler üstünden yürüyen bir dev, yeni bastığı toprakları da kırmızıya boyayarak ezip her şeyi kökleriyle çığnemiş gitmiş.

Korku tarifsiz. Evrenin koca çöplüğünde yitip gittiğimi bilmek katlanılır gibi değil. Ve o bekleme zaten insanın iliğini kemdiğini kurutuyor.

Beklemeyeceğim. Madem benim gidecek mezarlarım yok. Madem seni de kaybettim. Feriköy'e senin Ester'ini bulmaya gideceğim.

Aşağı yukarı 1920 dolaylarında doğmuş olduğunu tahmin ettiğim, tam olarak hangi tarihte öldüğünü bilmediğim, soyadının "yan"la bittiğini hatırladığım Ester'i arayacağım. "Feriköy'de kendi ellerimle gömdüm onu," demiştin. Gerekirse tek tek bütün mezar taşlarını okuyacağım.

Neredeyse on mezarlıkta yalnızca üç Ester buluyorum. Gözlerimin önünde, çevirdiğim yüzlerce sayfalık mezarlık defterleri, içlerinde umutsuzca aradığım bir Ester adı, başka adlar, sayılar, bilmediğim soyadları, girilip çıkılan onca mezarlık, tavaf edilen Kurtuluş, Pangaltı, Şişli, Feriköy ve Mecidiyeköy çevresi, binalar, mezarcular, çiçekçiler, dert anlatma çabaları, Gregoryen, Katolik, Protestan mezarlıkları uçuşup duruyor. Hepsi birbirine karışıyor.

İlk gittiğim, Feriköy'deki Rum Mezarlığı. Mezarlıktaki adam, "Ester Musevi adıdır, burada olmaz," diyerek kestirip atıyor, "deftere bakmaya bile gerek yok."

Şişli'deki Gregoryen Mezarlığı'nda iki Ester buluyorum. 1901'de doğan, 96'da ölen Ester ile 1900'de doğan, 87'de ölen Ester bana pek yaşlı görünüyorlar. Hem soyadları da "yan" ekiyle bitmiyor. Pangaltı yakınlarındaki Latin Katolik Mezarlığı'nda 1990'da seksen beş yaşında ölen bir Ester buluyorum. Beş saat aradıktan sonra bulduğum bu Ester de yaşlı bence. Harbiye'deki kimsesizler evinde ölmüş. Kimsesizler evinde öldüğünü duyunca nergisleri ona bırakmaya karar veriyorum. Mezarın başına geldiğimde bir de Virginie Res adını okuyorum. Bu, bizim Ester olamaz, papaz gömmüş ve mezarını da o yaptırmış, me-

zarcı “Başka kimse var mıydı, hatırlamıyorum,” diyor. Virgine Res de burada Ester’in sonsuzluk arkadaşı olmuş bir başka kimsesiz kadınmış, onu da papaz gömmüş.

Bulamadım Ester’i.

Mezarlıkların kederinden mi, o garip yalnızlık duygusundan mı, yorgunluktan mı, bulamamış olmanın hüznünden mi bilmiyorum, bir süre çöküp kalıyorum orada.

Daha sonra gezdiğim hiçbir mezarlıkta Rum Mezarlığı’nda duyduğum huzuru duymadığım için yeniden oraya gitmeye karar veriyorum.

İlk gittiğimde mezarcının umudumu kıran sözlerinden belki de, mezarlığın kapısına kadar ardımdan gelen Ester’i görmemişim, geri döneyim diye bana seslenişini duyamamışım, ama hissetmişim işte, hissetmiştim.

Bu sefer görevli, defterlerin sayfalarının arasında kayboluyor. Parmağının ucuyla bir satırı işaret ederek “Bir Yester var ama,” diyor.

“Nerede oturuyormuş, nerede?”

“Tarlabaşı.”

“Soyadı?”

“.....yan.”

“Ne zaman doğmuş?”

Buldum, buldum! Koşarak mezarının başına gidiyorum. “Sonbahardı,” demiştin. 24 Kasım’da gömmüşsün onu.

Ayak ucuna ellerimi koyuyorum. Gözlerimden yaşlar boşalıyor.

Gözlerimi kapatıp saatlerce senin gözlerinle gördüm, diye yazmıştın bana bir mektubunda. Ben de çoktan kendiminkileri kapatıp senin gözlerinle baktığım ve gördüğüm o ağır zamanın içinde, yana tutuşa içimin o gitmediğim karanlıklarına hızlı ve tutkulu adımlarla yürüdüğüm günlerde kendimi o sokakta buldum yine. Okyanusun tatlı ve tuzlu sularını birbirinden ayıran akış gibi beni gerçekten ayıran Bayır Sokak.

Sokağın bir yanı bitişik nizam dizilmiş yüksek apartmanlarla sevimsiz bir set oluşturuyordu; öte yandaki yüksek ve sokak boyunca devam eden uzun duvarın dibinden yürürken,

duvarın arkasında uyuyan ölülerin neredeyse iç çekişlerini duyuyordum. Ester oradaydı. Hissediyordum. Her adım atışımda ağırlıksız adımlarla mezarlığın kapısına doğru beni karşılamaya geldiğini biliyordum. Bir ölünün adımları olur mu? Serviler mi uğulduyor yoksa!

Elle tutulur büyük şoklardan geçen insanların, yine elle tutulur değişimlerini kolayca algılayan bilimsel zekâyâ, benim gibi gizil şoktan geçmiş birinin, sessiz ve içsel değişimini anlatmak mümkün değildir; kucağında bomba patlamış bir adamın görünen değişimi ile benim hayalî dönüşümüm arasında fark var, ben kendi iç gezegeninde yörüngeleri oynamış biriyim, di-yordun. İkimizi de getirip korkunun yüzüne kilitliyordun.

Yıllar önce, Tarlabası'ndaki bir dairesini kiraladığın ev sahiben Madam Ester, taşındığın ilk gün merdivenlerden koca bir gramofonla tırmandığını görünce hemen içeri dalıp "Plakların nerede?" diye sormuş, sonra da onların arasında kaybolmuştu.

Sen yirmili, o altmışlı yaşların başındaydı. İlk görüşte âşık olmuştunuz birbirinize. Her akşam eve dönüşünde, üst katın karanlık cumbasında bekler bulurdun onu. Gölgesini her görüşünde için ısırırdı. Elinde kristal likör şişesiyle hemen kapına dikilirdi. O zamanlar sana çok yabancı ve büyük gelen duygularla doluydun. Önüne geçemediğin bir vahşetle her şeyi tuvale döküyordun. İçinde sağır eden sesler, kör eden renkler vardı. Kırmızılar ilk kez o zaman musallat olmuştu sana, mavilerin esaretine zaten alışkıydın. Beyaz... Önceleri Ester demekti, onun saçları, onun mavisi uçmuş gözleri, onun tazeliği ve canı çekilmiş teninin rengi. Mimar olmanı hiç istemiyor, ressam olmalısın diyordu. Yeşil kazaklar örüyordu, pırıl pırıl kaplarda sıcak yemekler getiriyordu sana.

Ben sana ellerden söz ettikçe ve benim yalnızca elleriyle konuşan, elleriyle âşık olup elleriyle seven bir kadın olduğuma inandıkça onun gri, pürüzlü, ayın yüzeyini andıran elleri geliyordu aklına. Ben eller dedikçe, uzayın kara boşluğunun içinde hareketsiz duran iki uzun gümüş parçası, iki soğuk aydınlık, iki yorgun yalnızlık geliyordu aklına.

Yıllar sonra periler çıkacak diye üstlerine basmamak için neredeyse yere basmadan yürüdüğün ve içini yakan o mavi fuları kuzey rüzgârlarına bıraktığın yerden sonra bana geldin.

Gözü dönmüş açlığımızın ağzına kadar dolu kileriydik birbirimiz için. Bedenin sınırlarını yıkarken alt katlarda durmadan eskiyen ve inleyen etimiz çatırdayarak yırtıldı ve firar ettik kendimizden. Herkesin görebileceği kadar somut ve hiçbir örtüyle kapanmayacak kadar büyük yaralarımız var artık.

Sen ne beni ne de nergisleri bükük boyunlarımız için sevdin. Ester'e götürdüğüm kucak dolusu nergisin, kışın sert havasına neredeyse billurlaşmış olarak yayılan kokusu kaplıyor sokağı. "Sude" diye bana ulaşan bir fısıltı duyuyorum sanki. İnsanın duyularını ondan ayıran ve utanmadan yalanlayan gerçek, gerçek olabilir mi? Nedir gerçek?

Kocası Rum olduğu için Bayır Sokak'taki Aya Lefter Rum Mezarlığı'nda yatan, hiç tanımadığım bir Ermeni kadına, yalnızca senin hayatına değdiği için çiçekler götürüyorum. Adı, öyle söyleyince benim adıma daha çok benziyor diye söylediğin ve benim de öyle sandığım gibi Ester değil: Yester.

2.

Birkaç arkadaşımın yola çıkıyorum. Onlarla yola çıkmış olmaktan sıkıntılıyım. Söylenip duruyorum. Bir kasabaya varıyoruz.

Sonra birlikte planöre benzer, küçücük bir uçağa biniyoruz, ama hepimiz sığıyoruz. Bilgisayar oyunlarındaki gibi neredeyse yeri, ağaçları sıyrarak çok aşağılardan uçuyoruz. Yavaş yavaş süzülüyoruz, uçağın hızı bir otobüsün hızından daha fazla değil. Toprak açık, tatlı bir kahverengi. Her taraf yeni çapalanmış, kabarmış. Sağ tarafta bir hareket görüyorum. Bir hayvan var, koşturup duruyor, bize bakıyor. Büyüleyici güzelliği gözümü alıyor. Başsı ceylana benziyor, boynu uzunca, oldukça uzun bir gövdesi var. Bedeni tırse yeşiliyle karışık çok güzel bir mavi, yer yer beyaz ve parlak çizgiler seçiliyor. Sırtıyla karnının altı tıpkı bir balığın gibi sivri ve ince, derisi de öyle parlak. Ön ve arka bacaklarının arasında, karnı boyunca uzanan, hareket ettikçe ibrişim gibi salınıp parıldayan, iki karış uzunluğunda püskülleri var. Koşarken dans edermişçesine, yüzermişçesine zarifçe deviniyor. Arkama dönüp gözden yitinceye kadar bakıyorum ona. O da bana.

Yanı başımızdan üçgen şeklinde bir kuş sürüsü geçiyor. Leylek büyüklüğünde, gagaları pelikan gibi, tepeleri tüylü, gövdeleri albenili ve uzun tüylerle kaplı kuşlar bunlar ve olağanüstü güzellikler.

Sonra gittiğimiz kasabada buluyorum kendimi. Nedense birlikte olduğum insanlardan uzak kalmaya çalışıyor, tek başıma daha çok kent sokaklarının gece terk edilmişliğine ben-

zeyen ışıklı, ıslak ve ıssız sokağında yürüyorum. Dükkânların kepenkleri kapalı. Onların önünde bir yol, yol boyunca uzanan bir kumsal var. Dükkânların önünde yan yana dizilmiş yeşil bezli ahşap şezlongların hepsi boş. Karanlığın içinde oturacak, kimsenin bana ilismeyeceğı bir şezlong arıyorum.

Çevreme bakıyorum. Eski bir yapı olduğı mimarisinden anlaşılan, yüksek tavanlı, uzun boylu beyaz ahşap kapılı bir binada buluyorum kendimi. Her yer bomboş. Upuzun koridorlar. Arada, duvar kenarlarında ameliyat aletlerinin konduğu metal birkaç masa. Kaçmam gerek buradan. Koridorun bir yerinde aralık duran bir kapı var. Çıkış yolunu bu kadar kolay bulmak mümkün mü, bunda bir iş var diyorum içimden, sevinemiyorum. Aralık kapıdan bahçe görünüyor. Koridordaki odaların birinden çıkan beyaz önlüklü iki kişi hemen bir başka kapıdan girip gözden kayboluyor. Üstleri başları kan içinde. Beyaz eldivenli parmaklarının ucundan kan damlıyor. Koşarak bahçeye çıkıyorum. Yukarıda, sol tarafta, demirden bir bahçe kapısı var. Bahçe, enli sekiler halinde oraya çıkıyor. Her setin sonu sık, çalimsı bitkilerle örtülü. Toprak pudra gibi ince ve sarı, bastıkça ayaklarım içine gömülüyor, toz gibi bir bulut yükseliyor bacaklarıma. Büyük bir çabayla kapının yanına geliyorum. Tam üzerinden atlayıp kurtulacakken, geriye, çıktığım kapıya bakıyorum. O an, binanın başka bir kapısından dışarıya giden daha kısa bir çıkış yolu olduğunu görüyorum. O kapı da aralık. Orada beyaz önlüklü, sarı ve seyrelmiş saçlarını yandan ayırmış, bir perçemi geniş alnına düşmüş, mavi gözleri kan çanağı gibi, etli dudaklı, sapı aşağıda bir armuta benzeyen yüzünü bana çevirmiş adamı görüyorum. Ardıma bakmamam gerekirdi. Göz göze gelmemizle kendimi yeniden binanın içinde buluyorum. Bu kez beni öldürecekler, diyorum. Kaçamayacağım. Dar bir kapıdan içeriye giriyorum. Dik ve daracık sarmal merdivenlerden yukarı tırmanmaya başlıyorum. Nereye gidiyorsun, diyorum kendime, nereye? Yukarıdan nasıl kaçacaksın? Kuş kafese girdi. Nefes nefese tırmanıyorum.

Küçücük bir odaya varıyorum. Diş doktorlarının kullandığı aletlerle dolu. Daracık bir oda, tavanı basık, ama aydınlık. Basıklığına rağmen havadar, çünkü pencerelerinde cam yok.

En üst kattayım. İnsanın omuzlarının zorlukla geçtiği daracık iki pencerenin birinden sarkıp bakıyorum. Binanın dışından cephesine bakıldığında, pencerelerin çevresini yarım metre eninde, eski ahşap evlerdeki balkon kafeslerine benzeyen kırık dökük bir malzeme kaplıyor. Dokunduğumda vinilekten olduğunu anlıyorum.

Binanın ana giriş kapısı görünüyor. Binanın eskiliğinin tam tersine giriş pespembe, ışıklı, gıcır gıcır, göz boyayıcı. Sanki bir Hollywood sahnesi.

Pencerenin kenarına iyice abanmış dışarıya bakarken, kafese benzer delikli kaplama dış yüzeyden ayrılıyor. Denizin ortasında, simitinin içinde kalmış bir çocuk gibi kendimi havada, onun içinde buluyorum. Aşağıya düşüyorum. Yukarıdan süzülürken binanın çok geniş bahçesini tepeden görüyorum. Asker nizamıyla dizilmiş palmiye ağaçlarını, yüksek bahçe duvarını ve duvarın kesip ayırdığı trafik, gürültü ve keşmekeşten oluşmuş dış dünyayı.

Hâlâ süzüle süzüle düşüyorum. Artık neredeyse kurtuldum, diye sevinirken sert bir rüzgâr çıkıyor. Birden korkuyla kıpırdanıyorum, o anda vinileks kaplamayı kanat olarak kullanabileceğimi fark ediyorum. Rüzgârla birlikte uçuyorum, düşmüyorum artık. Sevinçten çıldırabilirim, mutluluktan binlerce parçaya bölünebilirim. Sanki bedensizim. Ama kalbimin ağırlığı beni aşağıya çekiyor. Yuvasına dönen bir kuşum.

Yavaşça bahçenin öteki yanına, şehrin kargaşasının ortasına konuyorum. Taksilere el ediyorum. Hiçbiri durmuyor. Pembe bir dolmuş geliyor. İçinde kimse yok. Şoföre, "Dolmasını beklemeyelim gidelim, ben öderim," diyorum. Bunun üstüne yüzünü bana dönüyor. Kan çanağına dönmüş iki çukurun içinde mavi ölü gözleri sırtan, seyrelemiş sarı saçları kafasına yapışık adamı görüyorum. Kalbim incecik bir tel olup bükülüyor. Adam parayı kaptığı gibi gaza basıyor.

Gizli Zincirler, Kayıp Halka

1.

Dedem bir büyücüydü! Bir “dil simyacısı”. Sürekli hikâyeler anlatırdı. O anlatırken yüzüne bakardım. Baktıkça yüzü seyreler, yavaş yavaş dağılır, sesi duyamadığım kadar uzaklardan gelmeye başlardı. Anlattıkları buhar olur uçar, kelimeler sanki bilinmedik eşyalar ve kişilerle onu çevreler, bu dünyaya ait olmayan bir masal evrenine taşırdı. Varoluşu bulanıklaşır, yarı insan yarı hayal olarak algıladığım dedem insanüstü bir varlığa dönüşürdü. Kelimeler dünyayı değiştirirdi çünkü. İlkokulu bitirdiğim yıl dedem hastalandı. Tedavi için sürekli İstanbul’a gidip geliyordu. Aradan üç yıl geçti, İstanbul’a taşınmaya karar verdiler. Bir süre sonra bağ evi de satıldı.

Dedem yıllarca tedavi gördü. Yatağa düştükten sonra “Üç gün yatak, dördüncü gün toprak!” diye ettiği dua kabul olundu, çok çekmedi.

Solgun bir yüzle ceviz yatağında yatarken ayakucunda dikilmiş duruyorum. Onun ölümünü seyrediyorum. Biraz sonra gözlerini kapatacak ve bir daha hiç konuşmayacak. Anlattığı ve sır gibi sakladığı bütün hikâyeleriyle gidecek.

Canı bedeninden ayrılırken, yorganın dışında duran soğuk ayaklarını tutuyor olacağım. Annem yanı başımda sesini çıkarmadan duracak. Sol eliyle sağ kolumu koparacak gibi kavramış, parmakları sanki etimi delip kemiklerimden tutarmışçasına. Dedemin başında üç kadınız. Biri doktoru. Doktor bir eliyle onun saçlarını okşuyor olacak. Gözlerinde bir muhabbet ışıltısı, pınarlarına yapışıp kalmış birkaç damla yaşla onu dinleyecek.

Öteki eli, dedemin yorganın üstünde artık yorgunluktan gevşemiş, kanı çekilmiş, yaşlılık lekeleriyle kaplı ellerinden birini tutuyor olacak. Ömrü boyunca nice zümrüt, pırlanta, elmas, safir ve inciye küpeye, yüzüğe, bileziğe, broşa dönüştüren, kaç külçe altını işleyen, benim ruhuma kıvam veren o hünerli elleri soğuk mudur?

Kıpır kıpır açılıp kapanan dudaklarına bakıyorum. Yaşlı bir adamın bir ağaç gölgesine uzanmış, hayata nasıl veda ettiğini anlatıyor. Aklımda yalnızca bu kadarı kalacak. Aklım ise hep onda kalacak.

Yıllar sonra bir nisan ayında, dedemin bana hediye ettiği artık keçeleşmiş, güvelerin yediği kırmızı kazağını yastığının altına koyarak rüyalara duruyorum. Ölüp gitmiş insanların ardından... Onların ağızları yok ki anlatsınlar, elleri yok ki gösterversinler. Benim ağzım var, düş gören ellerim var. Onların yerine mi görüyorum, onlar mı bana gösteriyorlar, bir düş işte.

Escher'in gravürlerine benzeyen bir Ortaçağ şehriymiş... Yüksek duvarların ardında büyük ve yıkık bir kilise varmış. Bir sur gibi yükselen, geçit vermeyen duvarın dibinde birkaç taş yerinden oynamış, bir gedik açılmış. Oradan içeriye bakıyormuşum.

Annemin babasıyla, babamın babası bir divanda oturmuş sohbet ediyorlarmış. Annemin babası avcı olduğu için benim deyişimle dandedem. Daha çok dandedem konuşuyor, öteki kafa sallayıp dinliyormuş. Yerde oturmuş, ayağımda kız kardeşimin bebeğini sallayıp uyutmaya çalışıyormuşum. Annem onların konuşmalarına kulak kabartmış, gelip bana diyormuş ki "Deden dedi ki, daha ne yapayım, ibadet edin diye bir tapınak yaptırdım, yanına da bu bitkiyi diktim." O sırada sanki rüyamda bir düşünce balonu beliriyor. İçinde çok güzel bir şapel, yanında bir bitki. Ağacı bir bitki, ama gövdesi yokmuş. Yerden öbek halinde uzun dallar yükseliyormuş. Çalı değilmiş. Uzun, güzel dalları zehir yeşili yapraklar ve karaduta, ahududuya benzer mor meyvelerle doluymuş. Kenarda bir tabak, içinde kuru ceviz, erik ve üzüm varmış. Bir avuç alıp, "Dedem yalnızca su içip helva yiyerek bütün bunları bizim için hazırla-

muş,” diyormuşum minnet ve şefkatle. Annemle kademe kademe yükselen bağın en üstteki taraçasına doğru ilerliyormuşuz. Orada bir kulübe varmış, meyve saklamak için yapılmış, kapısı penceresi açık, havadar, raflar ve sepetlerde elmalar tavana kadar yığılı. Fakat yaklaştığımda elmaların başında bekleyen yabancı bir adamın bize baktığını görüp gitmeye çekiniyormuşum. Adam boylu boslu, esmer, ince uzun yüzlü, bıyıklı, hafif kemerli burunlu, otuzlu yaşlarındaymış.

Toprağın üstünde boş bir tabut varmış, yeşillere sarılmış, kocaman bir yatır sandukası gibiymiş. Birileri öylece bırakmış gitmiş. Geri gelip gömeceklermiş. Tabutun sağında, yerde, üç kanatlı, eski ve güzel ahşap bir kapı varmış. Yatay duran kapı, toprağın içine açılıyormuş.

Sonra tabut gömülmüş, ama tabutu gömerken yerdeki kapağı basıp kırmışlar. Kırık yerden aşağıya bakıyormuşum. Aşağıda hırdavat deposuna benzeyen kocaman bir oda varmış. Duvarlarda raflar, raflarda alet edevat dizili. Dedemin eviymiş. Dedem orada çalışıyormuş, kendi kendine bir şeyler yerleştiriyormuş, beni gömüyormuş.

Dağbaşı gibi bir yermiş. Bir baraka varmış, tuvaletmiş, tuvaletin de bir bekçisi varmış. Onunla bir iki laf ederken tepeye tekerlekli sandalyede akça pakça bir oğlan getiriyorlarmış; çocuk uyukluyormuş, ne kolları varmış, ne bacakları. Onu görünce rüyamda bile çok kötü oluyorum. Sanki orası savaşta yaralananların rehabilite edildiği bir yermiş.

Birileri bir kız kaçırmış, ama kurtarılmış. Rüyamın buraları hayli bulanık, görüntüleri seçip alamıyorum. Son sahnede, yaşları yedi ile on iki arasında değişen bir çocuk topluluğu var.

Bir adam çocuklara torbalarla şeker, gofret gibi bir şeyler dağıtıyormuş. Muhasebeciymiş, karşılığında yirmi kûsur milyon para alıyormuş her birinden. “Birkaç gofretle şekerleme bu kadar para eder mi?” diye sinirleniyormuşum, “Ananız babanız yok mu sizin, sizi kandırıyorlar,” diyormuşum çocuklara.

Bağın yüksek taş duvarlarının olduğu kayalık yere tırmanmışım, bağ olduğundan çok daha genişmiş, derinlerde devasa bir kilise varmış. Bu başka bir kilise. Öylece durmuş bakıyormuşum.

Bilmediğim yerlerde, sokaklarda geziyordum. Kimin olduğunu bilmediğim bir evde misafir edilmişim. Evin hemen karşısında, sokağın ikiye ayrıldığı bir kavşağın ortasında yüksek bahçe duvarlarıyla kapalı, korunaklı bir ev varmış. Yol evin iki yanından geçip gidiyormuş. Bahçe kapısı kavşağa bakıyormuş. Kapının hemen dışında, boyu iki metreyi geçmeyen genç bir elma ağacının dallarından kocaman yeşil elmalar sarkıyormuş. Kapıdaki bekçi kulübesinde esmer bir adam arada bir görünüp kayboluyormuş. Elmalardan yolmak istiyordum, ama görünmeden nasıl yaparım diye düşünüyordum. Heyecan ve kan ter içinde bir şeyler yolup aceleyle kaldığım eve dönmüşüm. Büyük elmalardan ancak bir tane alabilmişim. Diğer avucumda da sekiz on tane süs elması gibi küçük elma varmış.

Bir an sanki uyanıyorum, ama rüya görmeye devam ediyorum. Büyük elmayı dörde bölüyorum, tam olarak hatırlamadığım insanlarla yiyoruz. Biri sanki kız kardeşim, biri bir iş arkadaşım. Sonra dışarıya çıkıp ara yollardan geçerek deniz kıyısına varıyoruz. Orta Anadolu'dan denize.

Bir servis otobüsüyle işe gidiyordum. Ama ayaktaymışım ve bir şeyler arıyordum. Şoförün hemen yanında içinde ıvır zıvır bulunan bir kap varmış. Avcumda nereden geldiğini bilmediğim bir kilit. Kapta dört tane anahtar bulmuşum. Kilit dört göbekliymiş. Her taktığım anahtar tıkr tıkr kilidin içinde dönüyormuş. Kilidi koltukların üstündeki rafa koyup yerime oturuyordum.

Sonra yine deniz kıyısına çıkıyordum. Hava rüzgârlı. Galiba yağmur da yağmış. Elimde şekilden şekle giren bir şemsiye varmış. Yanımdaki arkadaşım, "Ben düzeltirim," diye şemsiyeyi alıyormuş, düzeltirken birden şemsiye sarı bir çöpçü yağmurluğu oluyormuş. Arkadaşım giyiyor, yolumuza devam ediyordum.

Yeryüzünde yürüyordum. Dünya, yuvarlaklığını apaçık algılayabileceğim kadar küçük. Her yer yanmış. Bitki örtüsü, toprak kalmamış geriye. Kömürleşmiş, sertleşmiş, bastıkça ayağımın altında ezilip dağılan çorak yüzeyde ilerliyordum. Az ötede geniş bir yarık, bir uçurum varmış. İki üç insan bü-

yüklüğünde bir el uçurumun kenarına tutunmuş. Düşmemek için bütün gücüyle tuttuğu yerde yanıp kalmış, kömür kesilmiş bir el. Korkup tam tersi yöne dönmüşüm. Uzakta, kapkara yerin üstünde tek bir ağaç varmış. Yeryüzünde kalmış tek ağaçmış bu. Kavruk gövdesi neredeyse kökünden başlayarak yan yatmış. Üzerinde yürüyormuşum. Gövdesinin orta yerinde bir göz açılmış ve içinden berrak bir su kaynıyormuş.

Avuçladığım suyu içiyormuşum rüyamda. İçimden, “Abı-hayatı buldum,” diyormuşum.

Nisan ayı upuzun bir rüya olarak geçiyor. Dedem bana bir şeyler anlatmaya çalışıyor.

Gördüğüm rüyalar üstüne düşünüyorum. Anneannemin anlattıkları geliyor aklıma: “Kaynanam, bebemi on altımda kucağıma aldım, derdi.” Gül Hanım 1888 doğumlu olduğuna göre dedemi doğurduğunda yirmi iki yaşında olmalıydı. Belki de dedemi kastetmiyordu! Belki de on altı yaşındayken doğurduğu bir oğlu daha vardı! Belki de bu oğul 1915’te on bir yaşındayken, babasıyla aynı yazgıyı paylaşmıştı.

Evimizde çocukluğumdan beri pek sevdiğim, dantel yüzölümlü yastıklar vardı. Anneme bu dantellerden ördürüp kadife yüzölümlere diktim, yeni yastıklar yaptım. Onları gittiğim her yere taşıdım.

Sohbet arasında geçen küçücük bir cümle, onlarca yıl yaslandığım yastığın yüzölüne yeni bir yüz ekliyor. Bir kılıf, bambaşka bir kılığa bürünebiliyor. Ailenin hikâyesini benim kadar merak eden küçük dayım, “Biliyor musun bunun aslını Gül Nine örmüş, üstündeki figürlere hiç dikkat ettin mi?” deyince, birden sırtımı ateşe dayamış gibi hissediyorum.

Dantelde bir kadın, iki erkek el ele tutuşmuşlar. Kadın ortada. Erkekler öteki ellerinde birer asa tutuyorlar. Hepsinin göğsünde haçlar, omuzlarında kuşlar, kadının eteklerinden sarıkan çiçekler var.

“Haçları fark etmedin mi?” diyor dayım.

Yıllar önce benzetmişliğim olsa da motifi kimin çıkardığını bilmediğimden üstüne düşmemiştim. Demek aslen Hristiyan olan Gül Nine’nin elinden çıkmıştı bu desenler.

Kendi yüzümde Gül Nine'yi düşünüyorum. Onun acısı, sevdiklerinden kopuşu, yavrusuyla bir başına kalışı, korkusu geliyor aklıma. Sanki derim yüzülüyor. Yüzüm yavaş yavaş değişiyor. Küçülüyor. Tüyleneiyor. Burnum sivrilip uzayarak bir gagaya dönüşüyor. Yüzüm bir ağaçkakan yüzü oluyor.

2.

Tutulmayacak, unutulacak sözler söyleniyor. Sigaranın dumanı yüzümde dağılıyor. Şehrin parlak ışıkları gitgide uzaklaşıyor, ben yerimde duruyorum oysa. Unuttuğumu söylüyorum ben de. Ve unutuşumu hiç unutmuyorum.

Bir masanın başında oturuyorum. Kâğıtlara karaladıklarımın hepsi o oluyor.

Görünen yüzümde gülüyorum ve varlığımı sürdürüyorum. Görünen yüzüm, görünmeyen yüzümü azarlıyor. Azarlandıkça somurtuyor öteki yüzüm. Öteki yüzümün gözlerinden gölgeler geçiyor. Gölgeler büyüüp göllere dönüşüyor. Orada kurbağalar viraklayıp duruyor. Kırık bir sandal göle gömülüyor.

Kıyıya havlumu attım diye, herkes yüzmeye gittiğimi sanıyor...

Bir adam masasının başında taş gibi oturuyor, bir yatağın içinde taş gibi yatıyor. Taştan uykulara dalıyor, taştan rüyalara düşüyor. Taşların çevresinde ateşler yanıyor. Su ateşe koşuyor, ama ateş sıcıyor ve kaçıyor. Büyüyen su, her gece kendi kabında kıvrılıp uyuyor.

Kimse silemez artık belleğimi. Ne kendim ne de bir başkası hükmedebilir artık bana... Yağmur yağıyor. Hayır, yalnızca yağmur yağıyor, ben ölmedim. Ağzımdan dökülen harfler suya karışıyor. Gebe oldukları anlamları yitiriyor. Havada uçuşmaları balçığa bulanıyor. Yanılgı neredeydi, sözcüklerin sağanığında mı, yağmurda mı?

Karada ilerledikçe deniz de peşimden geliyor. Bilinçten bedene bu geri dönüşün, bu sonsuzca yayılmış oluş halinden küçülerek bir biçime dolmanın yolculuğu henüz başlıyor. Zaman, dilimlerden oluşmuş yassı tabakalar halinde çevremde uçuşuyor. Bir dilimden diğerine atlamaya çalışıyorum. Ama mesafe açılıyor. Tutunmaya çalışıyorum ve bekliyorum ve beklemekte olduğumun bilincinde olarak bekliyorum. Çok soru sormuyorum. Cevap da aramıyorum. Başım bulutlara değiyor. Yerçekimi inatla beni aşağı çekiyor. Ağrısına dayanamadığım bir baskıyla yeryüzüne doğru iniyorum. Henüz geri dönüşün başındayım. Ağrı boynuma iniyor. Oradan omuzlarıma, sırtıma, kaburgalarımın arasına, kaslarımın ince uzun çentiklerine, belkemiğime. Su, kulak verdiğim sesleri duymamı engelliyor alay eder gibi. Evren tepetaklak oluyor. Bulutları deniz sanıp dalıyorum. Beyaz bir uykuda, mavi bir düş denizinde günlerce boğuluyorum. Yanardöner görüntümde kâh toz zerreciklerine dönüşüyorum, kâh bir bedenim oluyor. Bir bedenim olduğunda zamanın beni ezerek üstümden geçtiğini hissediyorum. O an içimdeki tozlar, içimde onları dışarı iten bir patlama olmuş gibi dışarıya çıkmaya çalışıyor. Derimdeki gözenekler genişlemeye başlıyor. Tozlar, içimin duvarlarına çarpa çarpa yuvarlanıp birbirine yapışarak küçük, renkli bilyelere dönüşüp gözeneklerimden birer birer fırlıyor. Her fırlayıştan, zamanda kaybolmamakta direnen sesler çıkıyor. Bu seslere basa basa yeryüzüne ait taşlara varıyorum. Adımlarım soğuk taşların mağarasına götürüyor beni. Mağaranın içinde taştan kapılar, her kapının üzerinde yazılar, yazılarda sesler var. Bana ulaşan en yakın sesin kapısını aralıyorum. Karanlık bir yerde, yumuşak bir dokunun üstüne düşüyorum. Bastığım yerler içeriye gömülüyor, ayağımı kaldırdığımda gömülen yer yeniden düzleşiyor. Sıcak bir doku. İlerliyorum. Önümde beş ince uzun yol uzuyor, her birinin ucunda bir uçurum açılıyor. Birden yolun biri benim üstüme doğru katlanıyor. Yolun dönen yüzünde tırnak şeklinde bir ayna görüyorum. O an anlıyorum. Daha önce ya da daha sonra değil. Ben, kendi avcumun içinde hapsolmuşum. Katilimi kurtaran da yine benim.

Bir ev başka bir eve aktarılabilir miydi, bir nar bir diğeri-

ne, bir kilit bir ötekine, bir insan bir başkasına? Bir köpek havlıyor, gece bekçisi düdüğünü öttürüyor. Cevap yok. Hani soru sormuyordum!

Neden ben geleceğe dair sesler ve görüntülerle doluyorum zaman zaman?

Denizin hemen yanından bir kadın yürüyor, görüyorum buradan. Kadının başının üstünde bir sürü martı uçuşuyor, onun beyaz açlığının yansımaları. Belki de yalnızca kadın var, ben yerleştirdim martıları. Buradan bakıyorum kadına, yürüyüşünü izliyorum. Hareketlerinin uyumlu ritmine yerleştiriyorum kendimi. Durağanlığımı hızlandırıyorum böylece. Benim yerime kollarını sallıyor, o sallanışa terk ediyorum kollarımı. Bacaklarının her adımda gerilen kaslarının dokusuna bacaklarımın sızısını bırakıyorum. O eyliyor, ben duruyorum. O gidiyor, ben bakıyorum. Göz menzilimden çıkıyor, martıların çığlıklarını duyuyorum.

İçimden seninle konuşuyorum.

Binaların bacakları olsaydı, nereye giderlerdi oldukları yerden? Ben bir bina olsaydım nasıl bir yüzüm olurdu? Kaç katlı olurdu? Bir bina olarak kalkıp gidecek olsam nereye giderdim?

Ben bir bina olsaydım yüzüm olmazdı, gözlerim de. Yalnızca sesim olurdu, uğuldayan bir ses. Ben bir bina olsaydım, devasa bir kuş evi olurdu. Bacaklarımın değil, yalnızca kulaklarımın olmasını isterdim. Odalarımı dolduran kuşların kanat çırpışlarına verirdim kulaklarımı. O kanatların isteği götürdü beni, havalandırırdı ağırlığımı.

Atardım bütün eşyaların yükünü camlardan. Kirece yatırırdım bütün odaların duvarlarını. Bomboş odalarla, uzun koridorlarla, cilalanmış ahşaplarla boşluğa bırakırdım kendimi. Kuşlar beni sana getirirdi. Getirsin kuşlar beni sana. Yoksun... Yokum ben de... Hani cevap vermiyordum!

İçim boşaldı. İpissiz kaldım. Tek bir ses bile duyulmuyor, ruhumun köşebentlerinin ürkünç, yapayalnız uğultusundan başka. Nasıl ayaktayım, nasıl yürüyorum, nasıl hareket ediyorum bil-

miyorum. Ben değilim eyleyen. Boşluğun sessizliği. Dışarıdan gelen bütün sesleri duymaya kendini kapatmış. Yeni anne olmuş bir kadının loğusalık bunalımı gibi. İçini dolduran, içinde kıpırdayan, hayat verdiğin, yüzünü bile görmeden sevdiğin, içinde var olduğunu bildiğin varlık çıkmış dışına. Bir süre sonra alışacak anne bu duruma; çünkü bir yavrusu var kucağına alacağı. Bu hiç bitmeyecek gibi görünen loğusalık bunalımı nasıl geçer, ne var şimdi benim kucağıma alacağım?

Sırtıma abanan ve beni sürekli tırmalayan, benimle birlikte yaşlanacak onulmaz yaralar, mezarından burnunu bile uzatması yasaklı sen, yalnızca kendimin gördüğü paramparça yüzüm... Kim gördü bizi gerçekten? Kim duydu seslerimizi? İkimizin kapaklandığı o kuyudan başka neyimiz vardı? Aynı içe kapanmış iki ayrı düş... İçimde benimle uzanan, benimle dikilen kırık dökük ve ölü bedenden kimin haberi olabilir? Kimseye yük değilim artık kendimden başka, kimse için eziyet, vicdan yükü, suçluluk duygusu. Kendinin iflah olmayacağını bilmek. Soru sormuyorum. Cevap da vermiyorum. Dilekte bulunmuyorum. Ölmeseydi kimse. Yüzün dursaydı yerli yerinde. Lanet okuyorum bütün bu sayıklamalara... Hayatımda hiç gereği ve bire bir karşılığı olmadığı halde biriktirdiğim şeyleri düşünüyorum.

Ne katı bir tanımdı o. Sen söyledin. Ölüm gelecek dedin. Geri dönüşü olmayan bazı şeyler vardır, ne yapsan değiştiremezsin, tıpkı ölüm gibi dedin.

Seni korumak istiyordum her şeyden. Örtüyordum kendimle. Sonra hafif ve beyaz bir örtü kapladı üstünü, ben kalktım yerimden... İçimdeydin sen benim. Artık kendi gölgemden başka devrilecek yerim yok!

"Kendimden geçerek sevdiğim sensin," diyordun. Bu tanım yeni bir anlama bürünerek sürüyor içimde. Kendinden geçmek, kendini kaybetmek, kendi içinde kaybolmak, dünya içinde ve üstünde bir yer bulamamak, kendi gerçek varlığının sınırlarının muğlaklaşması, bir vecd, bir bayılma hali değil, ne peki kendinden geçmek? Vazgeçmek kendinden. Susuyorum.

Hayat her yerde var. Kelebeklerin kanadında, merdivenlerin gölgesinde, kumdan kalelerde, ayırıkotlarında, çukurlarda,

uğultuda, boğazda düğümlenen yumrulara, kapalı kutularda, verilen sözlerde, sıkıntıda, mumun titreyen alevinde, anneye alınan bir demet çiçekte, kristallerin yüzeyinde, güvenle tutulan elde, siste, gece traktörün römorkuna dolmuş tarım işçilerinin gittiği gündöndü tarlasında, yere saçılmış köpüklü suda, sarp kayalarda, kornaya basa basa hastaneye yetiştirilen kızın arabanın döşemesine sızan kanında, atılan çalılarda, tabur tabur askerin can sıkıntısıyla bekleyişinde, semt pazarlarının tezgâhlarına dizilmiş renk renk sebze ve meyvede, sinemanın arka koltuğunda öpüşenlerin dudaklarında, heykelin gölgesine saklanan meczup adamın paçasından akan bokta, verilen salâda, oyali perdelerde, boyası dökülmüş binalarda, karısının sevgilisi tarafından öldürülen adamın son bakışında, güvertedeki martıda, fabrikalarda aynı ritimle süren üretimde, bozuk peynirlerde, kadının kalçalarını avuçlamış halde boşalan adamın ersuyunda, yolların kenarına sıra sıra dizilmiş katırtırnaklarında, sessiz bir öğle sonrasında, çocuğuna böbreğini vermek için yattığı ameliyat masasından canlı kalkanmayan annenin arzusunda, keçe döven adamın göğsünde, ineklere musallat olan sineklerde, kuliste acıdan buruşmuş yüzüyle sırasını bekleyen ayağı burkulmuş oyuncunun sahnede hiçbir şey belli etmemesinde, kılı kırk yaran öğretmenin not verişinde, devrilen bir otobüsten fırlamış ve kan denizinin ve parçalanmış bedenlerin arasında yatan kundaktaki bebeğin ağlamasında, sevilen birine alınan hediye, zihnin engebeli yollarında, tomruk atölyelerinde terleyen ağaç gövdelerinde, damıtılan çiçek kokusunda, pastanenin bodrum katında adamın una kırdığı yumurtada, gönül rızasıyla yardıma koşmada, mayın tarlasında bacakları kopmuş genç ölünün sırtındaki şayak yelekte, fidye istenen çocuk için çantada taşınan tomarla parada, sarhoşun kusmuşunda, çitlere oturmuş saçları bukleli kızın ısırdığı ekmekte, dönmedolabın tepesindeki çocukların çığlığında, vapurun esneyen halatında, babalığı tecavüz ettiği için intihar eden kızın henüz soğumamış bedenindeki embriyonda, kum dalgacıklarında, süpürgeotlarını demetleyen köylünün türküsünde, alanlarda bir ağızdan atılan sloganda, tren istasyonunda bankta oturmuş bekleyen kadının salladığı

bacaklarındaki varislerde, kalaylanan bakırlarda, taşınılan bir evde mutfak duvarında unutulmuş eski takvimde, genç kızın omzunda bir çanta gibi taşıdığı sıkıntısında, kımıldılı sularda, tek başına görülen rüyalarda, seğiren ette, başımı eğişimde... Her yerde hayat var.

Ölüm de var. En değerli büyüme masalı.

Hayatlar, Yataklar, Hayaller, Tapınaklar
Yer Değiştiriyor

1.

Neden vazgeçeyim aramaktan?

Kim bilir, neler aldım onlardan? Saçımı atışımı, uyurken yan yatıp sol bacağımı karnıma çekişimi, çoktan toprak olmuş biri gibi mide ağrısı çekiyorum belki, yürürken sağa doğru se-yirtişimi, adını bile bilmediğim biri gibi seviyorum belki, hem öfkeli hem yumuşak başlı olmayı, tezcanlılığımı, sağ elimdeki benin aynısından kim bilir kaç elde daha vardı, sabrımı kime borçluyum, gözlerimi –ki kim bilir başka yüzlerdeki akraba gözler neler neler gördü?– İşte o fotoğraflar da sızar genetik şif-relere...

Gül Ninem ile dedem birbirlerinden hiç ayrılmadan, 1915'ten sonra toplam elli sekiz yılı birlikte geçirdiler. Dedem on beş yıl daha yaşadı.

Dört kişi olarak ölüp iki kişi olarak gömüldüler.

Anılarını ömürleri boyunca bir sır gibi sakladılar. O zamanlara tanık olanlar, onların başından ne geçtiğini bildi: Onlara “dönme” dediler, kimileri de “kılıç artığı”... Yaşadıkları şehirde, kuyum ustası dedemin çarşıdaki lakabı Gâvur Hacı'ydı. Çocuklar korunaklı aile ortamında, hiçbir şeyden haberleri olmaksızın büyüyordu. Oysa gerek damat oldukları, gerek gelin gittikleri aileler onların aslen Ermeni olduğunu biliyor, hatta kimi zaman doğrudan söylenmese de dünürler bu gerekçeyle geri çevriliyordu.

Üstelik “dönmek” her koşulda zorlu bir durumdu. Yeni aidiyeti onu tam olarak içine almazdı; gün gelir iğnelerdi, hatır-

latırdı öteki olduğunu, makbul olmadığını. Eski aidiyeti için de kayıptı. Ne İsa'ya yaranılırdı, ne Musa'ya.

Geriye, suskunluğun içinde parlayan bazı görüntüler kaldı çocukların belleğinde: Bir sedirin ucuna bacaklarını toplayarak oturmuş, hiç konuşmayan ve sürekli sallanan ya da sobanın yanındaki minderde dizlerini kırarak öyle saatlerce oturan bir babaanne... Ve sık sık gözleri dalarak uzaklara bakan, sonra yanaklarından sebepsiz yaşlar süzülen bir baba... Muhabbetlerine ve bağlılıklarına akıl sır erdiremedikleri, birbirlerine sımsıkı yapışmış bu ana oğul resmi çocuklarının gözünde ancak babaları öldükten sonra bir anlam kazandı belki de... Çünkü, ancak o zaman şaşkınlıkla gerçeği bildiler. Aslen Ermeniydiler... Babalarıyla babaanneleri mühtediydi... Ana oğul olmanın çok daha ötesinde duygularla bağlıydılar birbirlerine; birlikte kim bilir neler görmüşler, neler yaşamışlardı? Kendi soylarından kopmuşlardı.

Gül Ninem, sözünü ettiğim danteli oğlu büyüdüğünde, anlatılanlara göre Müslüman kocası 1920'lerin sonunda öldükten sonra örmüş olmalı. Kim bilir, motiflerdeki erkeklerden biri oğlu, biri de oğlunun babasıydı belki. Ya da biri yanındaki, diğeri kayıp iki oğlu.

Benim adım Sude. Adım atalarımunkine benzemiyor. 1915'te zincirin halkası kopmasaydı ve onlar hayatlarını sürdürbilmiş olsalardı, ben olmayacaktım.

Ama ben var oldum, çünkü kopan bazı halkalar başka zincirlere eklendi. O hep susan, yerli yersiz uzaklara dalıp gidecek gözlerinden yaşlar süzülen ve sessizce bir zincire eklenen, önceki kimliklerini ve dinlerini unutan, canlı kalabilmek için unutmaya sığınan halkalar da sırlarıyla birlikte öldü.

Ben tanımadan, bilmeden düşledim onları. Bilmek istedim. İğneyle kuyu kazar gibi aradım durdum. Bu arayış sırasında "Aslında benim dedem de, benim ninem de..." diye başlayan sesler geldi unutmayı bir alınyazısı gibi taşıyanlardan. Dede-si, ninesi yetim kalmış ve Türk aileler tarafından evlat edinilen pek çok kişi vardı. Dolayısıyla nüfus kayıtları da bu ailelerin üstüne geçirilmişti. Torunların ise geçmişe dair dile getirebil-

dikleri tek gerçek bir “rivayetten ibaretti”. Zinciri geriye doğru izlemeleri olanaksızdı, hatırlamak isteseler bile neyi hatırlayacaklardı?

Anneanneme sorup duruyorum: “Kayınvaliden hiç anlatmaz mıydı? Kocandan hiç mi bir laf duymadın? Kimleri kimseleri yok muymuş?”

“Yok,” diyor, “anlatmazlardı, hiç konuşulmazdı, bunların sözü bile edilmezdi!”

“Dedem bir allahın günü uykusunda da mı sayıklamadı, bir gün ağzından bir şey de mi kaçırmadı?”

“Yok,” diyor, “yok, ben hiçbir şey bilmiyorum, duymadım!”

Annemin çocukluğunda dedemlerin kiracısı olan Hrantuhi Teyze kırk yıl önce ailesiyle İstanbul’a göçmüş. Annem de evlendikten bir süre sonra İstanbul’a yerleşince, uzun süre gizli-den gizliye Hrantuhi Ablasını arayıp durmuş. Onun kayıtlı olduğu kiliseyi bilememiş, başka kilisede de bulamamış. Nihayet yıllar sonra bir rastlantı eseri Hrantuhi onu bulmuş. Birkaç yıl önce üç kuşak kadın; anneannem, annem ve ben el ele tutuşarak ziyaretine gitmiştik. Benim oturduğum evin bir sokak gerisinde, sarmaşıklarla kaplı, her katının balkonundaki sayısız saksıdan sarkan rengârenk çiçeğe her gün önünden geçerken bilmeden kafamı kaldırıp baktığım, meydandaki o üçlü katlı sevimli evde oturuyorlardı.

Hrantuhi Teyze, onu daha sonra görmeye gittiğimde “Gül Hanım güzelmış ve varlıklı bir ailenin kızıymış!” diye üstüne basa basa söyleyecekti. Varlıklı, aydın bir aileden gelen, iyi eğitim almış yirmi yedi yaşında bir genç kadının birden hayatı altüst oluyor. Ailesini kaybediyor, çocuğuyla bir başına kalıyor, adından, dininden vazgeçiyor. Bir Anadolu şehrinde piyano çalarak büyüdüğü bir evden sürekli hizmet ettiği yeni bir eve, her ne kadar Türklerle iç içe süren yaşantının ortak kültürüne sahip olsa da kendisi için farklı ve tutucu bir hayata hapsoluyor.

Ninemın yaşıllık dönemine denk gelen birkaç fotoğrafından başkası yok elimde. İnce uzun, kemikli yüzüne, uzak, yabancı bir ifadeyle bakan derin, feri kaçmış gözlerine, beli bükülmüş gövdesine, bedenine yapışmış görünmeyen kederden elbiseye odaklanıyorum. Öyle çökmüş ki, bu görüntünün çok altlarında duran bir zamanların güzel kadını belleğimde canlandırmam mümkün değil. Giysileri, bağlı başıyla herhangi bir Müslüman kadından hiç farkı yok, “Şu fotoğraf işi bitse de tespihimi alıp namaza dursam,” diyecek neredeyse, silik ve mazbut bir hali var. Ama kemikli yüzü, Nazi Almanyası’nda Yahudi evlerine atılmış çarpılar gibi onun “başkası” olduğunu bağıra bağıra vurguluyor. Dedem de hık demiş anasının burnundan düşmüş. İkinci kocasından, Türk olandan bir de kızı olmuş ninemin.

Dedem, büyük olasılıkla okula gönderilmemiş. Kimse bu konuda bir şey hatırlamıyor. Anlatılanlara göre, daha çok küçükken, karda kışta ayağında takunyalarla ustasının evine iki güğüm su bırakır, oradan gidip dükkânı temizlermiş. O zamanlar çıraklık kolay değil, zanaat öğreniyor, üstüne para verilmezmiş. Dedem kuyumculuk zanaatında epey ilerledikten sonra ustası ona ilk kez harçlık vermiş. O da hemen kendine ayakkabı almış. Günlerden cuma. Ayakkabısını giydiği gibi doğru camiye gitmiş. Namazdan çıkınca, yıllar sonra sahip olduğu ilk ayakkabının daha ilk gününü doldurmadan cami kapısının önünden çalındığını görmüş!

Böyle anlattılar bana. Bu hikâyeyi kendilerine anlatıldığı gibi bilmiş ve hiç sorgulamamışlar. Akıllarına bile gelmemiş. “Neden dedemin ayakkabısı yokmuş? Hani babalığı varlıklı bir adamdı? Niye varlık içinde böyle yokluk çekmiş?” dediğimde, sus pus oluyorlar.

Dedem eski yazıyı da, yeni yazıyı da okur yazardı. Herhalde kendi kendine öğrenmişti.

Annem bana dedemin çırağından söz etmişti. Çocukluğundan beri ben de tanırdım, ailece görüşürdük. “Acaba onun bildiği bir şey var mıdır?” diye konuşuyoruz annemle. Çırak hastaydı ve seksen üç yaşındaydı. Belki dedemin hayatı hakkında bir şeyler bilen, yaşayan son kişiydi. Onu da kaybedersek diye korkuyordum.

Uzun zaman dedemin dükkânında çalışan ve daha sonra ailesiyle İstanbul'a göçen çırağı dedemi "ustam" diye pek sever, yere göğe koyamazdı.

Dedemi dinliyorum başkasının ağzından. Nasıl ben dedeme ilişkin kendi tarihimi yazdımsa, bir zamanlar çırağı, sonra ahababı olan bu yaşlı adam da ona dair kendi tarihini yazıyor.

Haliyle uzun uzun dedemin Müslümanlığı üzerine konuşuyor. Tamam, bundan kuşku duymuyordum, evet'ti, peki'ydi, tabii'den sonra, bir bildiği olup olmadığını soruyorum. Cevabı yüzümde patlıyor: "Ne bileceğim? Deden Ermenileri hiç sevmezdi!"

Nasıl? Nasıl? "İyi de ben hep Ermenilere çok yardımcı olduğumu duydum, zaten kendisi de aslen Ermeni, etrafında da hep Ermeniler varmış."

"Yalan! Kim söylemişse yalan!"

Olacak şey değil. Sanki ben suçlarmışım gibi özbeöz dedemi bana karşı koruyor, savunuyor, onun Ermenilikle bir alakası kalmadığını, yüzde yüz inançlı bir Müslüman olduğunu söylüyor.

"Ben bunları onu rahmetle anan, yardımını gören insanlardan duydum," diyorum, "niye yalan söylesinler?"

"Onu yanlarına çekmeye çalışırlardı da ondan. Deden Ermeni diye değil, insan oldukları için yardım etmiştir ettiyse de, ben ettiğini bilmem ya!"

"Peki ona çarşıda Gâvur Hacı derlermiş!"

"Yok demezlerdi!"

"Duydum ben, öyle derlermiş."

"Bazıları derdi."

Yaşlı adam, İstanbul'a geldikten sonra dedeme mal gönderirmiş. "Bir seferinde dedene teslim edilecek emaneti adı lazım değil, adamın birine verdim. 'Bunlar Hacı Sarraf'a gidecek,' dedim, 'Hangisine, Gâvur'a mı?' dedi bana. O saat malı kaptım elinden, siktiri basıp kovdum... Tıynetini bozuk olanlar dönme de derdi. Niye dönme olacaktı? Ben de dönmeyim o zaman, bütün Türkler de dönme! İslamiyeti kaç yüz yıl sonra benimsemişiz biz! Ne olacak, yeryüzüne indiği gün mü kabul

ettik, yooo... Senin deden bir taneydi kızım, Hacı Sarraf'tı, anladın mı?"

Susuyor, soluklanıyor. "Deden epey geç evlendi. Bu konuda hayli müşküle düşmüştü, şehir küçük, mutaassıp yer, kimse kız vermiyor, dönme diye..." Bu durumda dedemin sevgili çırağının bazıları dediği, tıyneti bozuk olanlar dediği hiç de o kadar az değil. İçim kabarıyor, nasıl üzülüyorum onun haline, kalkıp sarılasım, solgun yüzünü öpesim, tamam geçti o günler diyesim geliyor! Nasıl sadakatle, nasıl yürekten bağlı dedeme... Kemikleri toprak olmuş ustasına kendince sahip çıkıyor. Gözlerim doluyor.

"Sonra bir Fatma Kadın vardı. Bu da pek matah bir şey değildi ya neyse, bir gün dükkâna geldi, dedene 'E evinizde kız var, niye sağda solda aranırsın?' diyerek anneanneni kasetti."

Anneannemle dedem amca çocuğu sayılır, anneannem Türk babalığın yeğeniydi.

"Deden, 'Yok canım o daha bebe!' dedi. O da, 'Olsun, senin yanında büyür,' dedi. Anneannen o zaman on üç, on dört yaşlarında, benimle yaşıttır. Birkaç yıl sonra, oldu işte. Evlendiler."

Titreyen eliyle kahve fincanını dudaklarına götürüyor. "Bizim dükkânda bir kalfa vardı: Karnik. O hep gözlerdi dedeni, hepsi deden aslına dönsün diye beklerler, umarlardı. Dedene kız mı yoktu? Bunlar da kendilerinden kız vermek isterlerdi. Bakırcı Agop vardı, çok zengindi, kızı için çok dolandı durdu, deden istemedi. Şartları vardı tabii onların, kurtarabilir miyiz diye, döndürebilir miyiz diye bakıyorlardı. Deden ille de Müslüman kızı isterdi. Bir kez bana şöyle dediydi: 'Soydur çeker, acep benim kalbimde de kalmış mıdır bir şeyler diye korkuyorum bazen kendimden.'"

O tarihte yalnızca üç yaşında bir bebe olduğunu unutmuş, sanki her şeye bizzat tanık olmuş gibi, gözleri dolarak anlatıyor... "Biz büyüklerimizden dinlemedik yavrum bu olayları, bizzat yaşadığımız zamanlardı. Mesela bir Kevork Ağa vardı, tehcirde gittiydi, sonra geri geldi. Tabii bizim yüzümüze vurmazlardı bunları. Ama şöyle dediğini duydum: 'Gidin dediniz

gittik, gelin dediniz geldik. Amma çok eziyet, çok çile çektik biz.’ Bunlar giderlerken, ne yapsınlar, yalnızca kapılarına öylece kilidi vurup anahtarlarını alıp gittilerdi. Sonra geri döndü birçoğu. Ama çok zayıat vermişlerdi.”

“Peki dedemin geriye bir yakını, akrabası kalmamış mı?”

“Kalmış. Gelmiş de bulmaya dedeni, Beyrut’tan...”

Büyük dayım da, çocukluğunda Lübnan’dan gelen birini anlatmıştı... Dedemin birlikte çıraklık ettiği üç arkadaşından biriymiş, yetimmiş. Dayıma öyle anlatılmıştı. Demek akrabaymış! Demek dedem kimse bilsin istememiş!

“Hem de kardeş gibi, amcaoğlu gibi bir akraba,” diyor yaşlı adam, “ama geçmiş zaman tam olarak ne olduğunu hatırlayamıyorum. Zaten ben o zaman yoktum, bir başka sarraf komşumuzdan dinledimdi. Tabii gelen Hristiyan. Deden Müslüman artık. Çok rahatsız olmuş, çarşıda birileri görecekti diye.”

Kardeş gibi. Kardeş gibi. Kardeş gibi. Dört anahtar. Dört kilit. Dörde bölünen elma. Yastığın üstündeki dantelde ellerinden tutulmuş iki oğul!

Demek akrabaları onu bulmuş. Demek yaşayanlar kalmış! Demek benim bugünkü heyecanım, o zaman dedemin korkusu olmuş!

“Bizim komşuyla üçü bir, beraberce gezmişler birkaç gün, sonra komşuya ‘Al sen gezdir, sonra da trene bindir gitsin,’ demiş.”

Demek dedem başından atmak ister gibi göndermiş ha, diyorum içimden, duymuş gibi, “Bilmem artık, ben anlatanın yalancısıyım, bana böyle anlatıldı,” diyor yaşlı adam.

“Dedemin ailesiyle ilgili başka ne biliyorsun? Kaç kişilermiş, kardeşi var mıymış? Gül Nine’nin kocasına ne olmuş?”

“Dulmuş canım Gül Hanım... Ne kocası?”

“Nasıl dulmuş? Kocasını ya tehcirde gitmiştir ya da ölmüştür. Ölmese hiç ses soluk çıkmaz mı? Evladını görmeden, aramadan durur mu?”

“Yok, daha önceden ölmüş mü, boşanmışlar mı ne? Gül Hanım bu olaylardan önce gelin gelip Müslüman olmuş, deden beş altı yaşlarındaymış...”

“İyi de dedem zaten 1910 doğumlu... Beş altı diyorsan işte geldik 1915’e. Üstelik ben Nüfus’tan belge çıkardım. İlk kocasının hanesinde Evli-Hiristiyan yazıyor. Yani boşanma falan yok. Ninem de durduk yere, kendiliğinden gidip din değiştirmiş olamaz ki... Belli ki kocasına ne olduysa olmuş, o da zorunlu olarak pek çok kadının yaptığı gibi Müslüman birinin nüfusu-na girmiş.”

“Allah allah,” diyor yaşlı adam şaşkın bir ifadeyle dudağını sarkıtp bir süre yere bakarak dalıyor. Belli ki kendi bildiğinden farklı bir manzara çıktı ortaya.

Anneanemin sözlerini aktarıyorum ona: “Bunları sürmüşler, ninen gitmem ben demiş, kocası gitmiş, ninen amcama varıp Müslüman olmuş, kalmış, bunları da Suriye’ye mi ne sürmüşler, artık denize mi döktüler, ne yaptılar bilmem!”

Dedemi, yaşadıklarını, anasıyla gittiği babalık evini, onun çalışıp çabalayarak kendine ve çocuklarına yeni bir hayat kurmasını, yeni kimliğiyle hep biraz da “sığıntı” kabul edileceği hayatını, kendi adını unutup başka bir isme nasıl aktığını ve onun içini nasıl umutsuzca doldurmaya çalıştığını düşleyip duruyorum.

Tarih makas değiştiriyor. Evler yer değiştiriyor, yataklar, hayatlar, hayaller, tapınaklar yer değiştiriyor. Acılar derinleşiyor, kayıplar büyüyor. Dualar, ilenmeler birbirine karışıyor. Bir kadının yüzü hiç gülmez oluyor. Dilini bağlıyor. Eve hapsediyor kendini. Şarıl şarıl sular akıyor, kazanlar kaynıyor, sakız gibi çamaşırlar iplerde sallanıyor. Sallana sallana kaskatı buz kesiliyor, giyilirken kırılıp dökülüyor, un ufak oluyor. Hiçbir şey üstünü örtmez oluyor kadının, öyle anadan üryan. Külle ovuluyor bakır tencereler. Fırçalar taşlara sürtülüyor, sürtülüyor. Ahşaplar ovuluyor. Lekesiz camlarda yansılar kırılıyor. Yünler tiftikleniyor, atılıyor, yorganlar sınıyor, üstlere çekiliyor, ısıtmıyor, ısıtmıyor. Hep soğuk. Yünler yastıklara bir dolduruluyor, bir boşaltılıyor. Yıkıyor, asılıyor. Öleceğini anlayıp da meleyen koyunların kanları kuruyan yünlerden sızıyor. Tırnak aralarına, duvar diplerine, taşların çentiğine, merdivenlere, raflara, çekmecelere, kapı altlarına, sokaklara... Kadın ellerini yıkıyor, taşları ovuyor yine, rafları döküyor, çekmeceleri, kapıyı

örtüyor, çıkmıyor sokağa. Gül Hanım diyor herkes ona. Hanım gül. Gülmüyor. Dikenleri uzuyor. Kayıtlarda adı Ayşe diye geçiyor. Kâğıt üstünde bir isim. Kocas ı Melkon, Melkon'un babası Avadis, annesi İhsabet. İhsabet'in babası Garabet, annesi Nazlı. Gül Nine'in babası Agop, annesi Maryam. Peki ninemin asıl adı neydi? Aile adları neydi?

Peki dedemin adı neydi? Anası ona hangi adla seslenerek ninniler söylemişti?

2.

Ruhların bu kadar özgür olması bize yapılan en büyük kötülük. Bu neyin cezası? Sınırsız düşleri, düşünceleri, hayalleri böylesine sınırlı ve yetersiz bir kaba, bu bedenlere üflemek bir cezadan başka ne olabilir ki? Düşlerden sıyrılamayanlar ne yaparlar? Madem böyle sonluyuz, sınırlıyız neden etimize, belleğimize batıp duruyor düşler?

Uyumamla uyanmam bir oluyor. Bağlı ve denetli duran ne varsa gözkapaklarımın hemen ardında bekliyor, uykuyla uyanıklığın arasında, Araf'ta, bir yanda meleklerin şarkıları, diğer yanda feryat eden yalımlı ruhlar... Arada, günahla iyiliğin koridorunda, ikisi birbirine karışıp dönüşürken hangi sesin hängisinden yükseldiğini seçmek güçleşiyor. Orada, yüzün bana geliyor, usulca belirginleşiyor. Yüzünden sonra ellerin, kolların, omuzların, göğsün ve bütün gövden sisin içinden sıyrılmış gibi varlık kazanıyor. Çıplağız. Hem günah ve iyilikten soyunmuşuz hem de her ikisiyle dolup taşmışız.

Saatlerce dönüyorum yatakta. Gecenin ve karanlığın içinde, yabanıl ormanda dolaşıp duran, sığınacak güvenli bir ağaç kökü arayan, yitik, küçük bir kız gibi güne yakarıyorum dönsün diye. Gün dönsün, gecenin o çok ipli ve boğan karanlığı geçsin, gün ışınsın istiyorum. Gün susuzluğumu artırarak doğuyor. Yerimden fırlıyorum, çok acelesi olan, ölmekte olan birinin yanına, hastaneye yetişir gibi.

Işık da kurtarmıyor, göstermiyor gerçeği, gerçeğim yok ar-

tık benim. Bir Kızılderili büyücüsü gibi bağdaş kurup çöküyorum yere. Bütün bunları ben mi yapıyorum, yoksa sen mi beni çağırdın da koşup geldim büyülenmiş gibi bilemiyorum. Sesim benden ayrı, ayinin büyüüne kapılmış hep aynı şeyi söylüyor, gel bana, bana gel, gel... Gözlerimden yaşlar süzülüyor, dalgalanıyor bedenim. Yalvararak, yakararak, ağlayarak, hep aynı şeyi tekrarlıyor: Gel bana. Yok başka bir dileği. Evrende hiçbir sözcük adressiz kalmaz diyordum değil mi? Kalmaz mı gerçekten? Söyle bana, cevap ver, evrende hiç bir sözcük adressiz kalmaz, de. O kadar ihtiyacım var ki bunu duymaya.

Pencerenin önüne dikilip boş gözlerle ufka doğru bakıyorum. O an havada uçuşan cılız, minik, çok uzaktan geldikleri ve yorgun oldukları belli olan tek tük kar taneciklerine takılıyor gözlerim. Yine buğulanıyor içim. Sevinçle mi, acıyla mı bilmiyorum. Öylece çivileniyorum yerime. Yanaklarımda ateşten su yolları açılıyor. Senin toprağın, akşamın, ışıman var mı? Neredesin, ne yapıyorsun?

Seninleyken de hep bir his vardı içimde. Hep görmezden gelmek istediğim, dönüp bakamadığım, baksam gerçek olacak diye ürktüğüm... Düşüp yaralanan çocuğuna "Hadi bakalım hadi, bir şey olmamış, büyüyünce geçer," diyen annenin o mesafeli ve vurdumduymaz görünen sesiyle konuşuyordum kendimle. O his, hep hazırlıklı olmamı söylüyordu. Neye hazırlıklı olmam gerektiğini dillendirmiyordum. Ama biliyordum, sen gidecektin.

Hani ikiz kandık biz! Hani aynı düşü görendik! O zaman ne diye ayrılık pusuda bekleyen yırtıcı bir hayvan gibi fırladı bedeninden?

Bu gece ilk kez bu kadar daraldım sözcüklerden. Nefret ettim onların içinde durmaktan. Umutsuzca ellerini istedim. Göğsüne her çarptığımda büyük bir şokla sendeleyip yine de istekle düştüğüm koyununu...

Biliyordum! Senin sevdiğin ben değildim! "Sensin," dedin. "Sen bütün sevdiğim kadınların toplamısın, hepsinde sevdiğim ne varsa sende bir araya gelmiş."

Rüyama geldin. "Özlemedin mi beni?" dedin. "Varlığında o kadar hasret çektim, yokluğun ne ki şimdi!" dedim.

Gözlerimi bile kırpmadan uyumak istiyorum gecenin durağanlığında. Işığına âşık bir böcek gibi kıvıl kıvıl etrafında dönüyorum.

Ben bir bütün olabilir miyim artık?

Aklıma sen uyandın ve hayat yolum daraldı.

Zaman geçsin diye bekliyorum yalnızca... Bütün yaptığım bu. Zamanın geçmesini beklemek.

*Bir İpek Kozasındaymış Gibi
Hayalinin İçinde Kalanlar*

1.

“Sevmeyi bilmiyorsun sen,” diyordun bana, “yol yol açarak bir işçi gibi çalışıp öğreteceğim sana sevmeyi, ah koca ağızlı yoldaşım benim.”

Usul usul çıktım aşkın içinden. Onun deli urbasının abanozdan düğmelerini çözdüm; ağır, koyu renkli, kadife bir perdeyi çeker gibi çektim çıkardım. Pencere çırılçıplak kaldı. Kopan tokalar etrafa dağıldı, perde olduğum yere döküldü. Sahibinin ayaklarının dibine kıvrılan bir köpek gibi duran kumaş öbeğine ve ayaklarımın benden uzaklığına şaşarak baktım. Işık huzmesinde uçuşan tozları gördüm. Zerrelere kadar evrenin içinde toz oldum, dağıldım sandım. Sevmeyi bilmiyorum ben...

Bütün renkler söndü. Aşkın karanlık, gizli bahçesinden çıktım. İsteksiz adımlarla korunağımdan uzaklaştım. Siyah bütün kasvetiyle soldu, kırmızı tutkusuyla söndü, sarı yok, ihanet de yok, mor da kederiyle geri çekildi. Yalnızca beyaz kaldı, insanı uzaklaştıran ve uyuşturan, yalnızca o kör eden sonsuzluk duygusu, bitimsizlik ve onun bütün duyuları ters yüz eden soğuk mekânsızlığı ve en acıtıcı haliyle masumiyet...

Şimdi, yaşıyorum. Yaşıyormuşum. Nefes alıp veriyormuşum. Oysa ben yalnızca, sanki yanı başımdaymışsın gibi senin nefes alıp verişini duyuyorum. Kıskançlığın kabarık denizlerinde gözümün dünyayı görmediği günler geliyor aklıma, uzagımda bile olsan senin hükmünde varlığımın kendi çeperini doldurduğu...

Gri bir sabah. Camın önünde karşılıklı kahve içiyoruz. Denize bakıyoruz. Birbirimize bakıyoruz. Suskunuz. Aramızda kara bir güneş. Vurup kaçıyor bu görüntü dalgası.

Gece, bir çarpma sesiyle uyanıyorum. Yatağıma geliyor-sun, henüz ben uyuyorum. Yüzün yok. Ama ben biliyorum ki yüzün duruyor yerli yerinde. Önünde ne olduğunu görmez gibi geliyorsun. Üzerinde bej, önü ilikli bir pardösü var. Birden bana doğru eğiliyorsun. Aramızda görünmez bir kütle duruyor ve o kütleye başını çarpıyorsun. İşte o çarpma sesiyle uyanıyorum. Uyandığım an, yatağın üstünde tam kenarda duran, kafanı vurduğun cismi görüyorum ilkin. Allı güllü kırışık bir çarşafa sarılıp sarmalanmış yassı bir cisim. Çarşafı sıyrıyorum. Bir Dual pikap çıkıyor içinden. O an seni bir pardösü olarak görüyorum. İçinde sen varsın, ama görünmüyorsun. Pikabın boş diski kendi kendine usul usul dönmeye başlıyor. Gıcırtilı bir lastik sesi, uğuldayan bir motor sesine karışıyor. Bu ses içimi tırmalıyor. Pardösünün kolları havaya doğru kalkıyor. Görünmeyen ellerin görünmeyen başını tutuyor, görünmeyen yüzün acıyla buruşuyor, olmayan gözlerinde bir afallama, hayret büyüyor. Sonra beyaz bir serap gibi örtüyorum seni. Tenin tenime, ruhun ruhuma yapışık. Delilik diyorlar. Hem daha ne kadar kaybolabiliriz ki!

Dar bir su yolunda ilerliyorum. Boyaları dökülmüş bir sandalın üzerinde suda kalmaktan kalın, yeşil bir yosun çizgisi oluşmuş. Kürek çekerek suyun bittiği ve bir tepenin yükseldiği yere doğru gidiyorum. Su sığlaştıkça bir yılan denizinin üzerinde kürek salladığımı fark ediyorum. Yılanlar küreklerle dolunup sandala tırmanıyor. Sahilde kara cüppelere bürünmüş, saf tutmuş adamları görüyorum. Elllerinde meşaleler var, ama yüzleri seçilmiyor. Tepenin yamacında bir musalla taşının üzerinde yatıyorsun. Beyaz, uzun bir elbise giydirmişler sana. Yüzün ve ellerin açıkta. Sakalların uzamış. Ellerin göğsünde birleştirilmiş. Sanki avuçlarının içinden kuşlar havalanıyor. Duyduğum kanat sesleri mi, yoksa uzaktan gelen, anlayamadığım başka bir şeyin sesi mi seçemiyorum. Sis iniyor. Sevmeyi bilmiyorum ben.

İkimiz de yürüyoruz. Aramızda yüksek, gri bir duvar var. Duvarın bir yanında ben senin geldiğin yöne yürüyorum, diğer tarafında sen benim geldiğim yöne yürüyorsun. Duvarın dokusunda, sanki duvarın bir parçasıymış, ama oradan kurtulmak istermiş gibi taşı zorlayan koyu renkli zebaniler kımıldıyorlar. Her birinin elinde bir saat var. Her saat farklı bir zamanı gösteriyor. Sanki zamanın saatleri varmış gibi. Gökte bakışımın iki ay var. Ben birine doğru ilerliyorum, sen ötekine doğru ilerliyorsun. Hangisi gerçek? Zebaniler duvarı zorlarken üç boyutlu görüntüleri bir an yassılaşıyor, çizgiden ibaretmiş gibi kımıldasız kalakalıyorlar. Geceye homurtular, sızlanmalar, ilenmeler, ahlamlar yayılıyor. Duvardan çıtırtılar yükseliyor. Ayrı ayrı gittiğimiz yönlerde, uzakta, duvarın başladığı ve bittiği yerlerde birer tepe görünüyor. Tepelerde derin birer yarık var. Yarıklardan alevler fışkırıyor. İnsan boyunda, kırmızı gözlü böcekler alevlere bakıyor. Sevmeyi bilmiyorum ben.

2.

“Beniiim,” diye sesleniyorum Hrantuhi Teyze’ye sokaktan. Balkon korkuluğunun içi dışı çiçek saksısıyla dolu. Dışta duranlar gelip geçenin üstüne düşer endişesiyle tek tek balkon demirine bağlanmış. İkinci katın balkonundan sakız sardunya, küpe-çiçeği, begonya, reyhan, karanfil, gül, katmerli sardunya, alaca sardunya, fesleğen, ıtır, mine, çuhaçiçeği, menekşe, papatya, begonvil, kılıç, petunya, müge, kaynanadili ve daha pek çok kaktüs saksısının arkasından şöyle bir görünüp koşarak kapı otomatğine basmaya gidiyor.

Bu bina onların. Sahanlıkta, hemen sağdaki boşlukta üst üste yığılmış mukavva kutular, bidonlar, eski dergi ve gazete dağları, demir ve tahta çubuklar, külüstür bir dikiş makinesi, tahta bir valiz, bastonlar karşılıyor insanı. Sanki taşınma hazırlığı yapıyorlarmış gibi her şey hor hop.

Üç katlı binada sarmal merdivenin her basamağında beş litrelik bir su bidonu var. Üstleri toz içinde, içleri dolu. Merdivenden tırmanıyorum. Hayır, bir çöp ev değil burası. Kokacak, akacak, çürüyecek çöpleri saklamıyorlar, ama hurdaya çıkmış bile olsa hiçbir eşyayı atmıyorlar, atamıyorlar. Birinci katta kullanılmayan ve hiçbir zaman da kullanılmayacak eşyalar oturuyor. Kiminin sapı kopmuş, kiminin naylonu yırtılmış, kiminin teli fırlamış renk renk kadın ve erkek şemsiyeleri, demir parçaları, kırık camlar, kasalar, hesap makineleri, vantilatörler, aspiratörler, sandalyeler, beşikler, dolap parçaları, aynalar, boya kutuları, deri kutular, ahşap kutular, mukavva kutular, teneke ku-

tular, çeşit çeşit fırça, elektrik süpürgeleri, hortumlar, borular, keskiler, tahta askılık, çamaşır ipleri, kınnaplar, ayakkabılar, konsollar, sehpa, ağırandizörler, objektifler, fotoğraf makinaları, daktilolar, rulo ya da parça halinde vinileksler ve halifleksler, boş çuvallar ve torbalar, kiremitler, tuğlalar, yer karoları, şişeler, kavanozlar, boy boy vida ve çivi, kapı ve pencere kulpu, sifonlar, klozet kapakları, kurnalar, kornişler, bakır ve emaye kaplar, tepsiler, kovalar, boy boy duralit, sunta ve hayrı olmayan daha nice eşya kalın bir toz tabakasının altında duruyor. Kırık dökük, ezik bükük, çatlak, yarı, kopuk bir sürü nesne tozunu silkip insanın üstüne yürüyecekmiş gibi bir saldırganlıkla sırtıyor bıyık altından. Kendilerine ayrılan bu üç odalı dairede üst üste, alt alta, tı, tı, tı her gün biraz daha eskiyorlar.

Hrantuhi'nin evinin de buradan geri kalır yanı yok. Evde iki büyük yemek masası, bir sürü sandalye ve koltuk olmasına rağmen hepsinin üstü dolu. Açılır kapanır küçücük bir masa var; yemek yeneceği zaman o kullanılıyor. İnsanın kendine oturacak yer bulması zor. Bir tarafta duranları alıp diğer tarafta duran gazete, dergi, kumaş, patron kâğıdı yığınlarının üstüne aktararak bir yere ilişmek gerekiyor. Gündüz bu katta yaşıyorlar, yatacakları zaman üst kata çıkıyorlar.

Kendime bir yer açıp iliyorum.

"Yavruum, yeni mi öğrendin sen dedenin Ermeni olduğunu," diyor.

"Hayır, yeni öğrenmedim. Dedem öldükten sonra annemlerin haberi olmuş, annem anlatmıştı bana, ama hem o zaman kime ne sorsam azarlandım, susturuldum, hem de gerçekten kimsenin doğru düzgün bir bilgisi yoktu. Sen bir şeyler biliyor musun?"

"Ben de bilmiyorum ki yavrum. Yalnızca dedenle anasının Ermeni olduğunu bilirdim, ama kimseye söylememişimdir. Bizler kendi aramızda konuşurduk, ama ihtida edenlerle ya da Müslümanlarla bu konularda konuşmazdık. Konuşulmazdı. Susulurdu o zamanlar yavrum. Gül Hanım da zaten evinden bile çıkmazdı, ne misafirlğe giderdi ne kimseye konuşurdu, evini kazır dururdu. Bir yaz deden beni aldı bağı götürdü birkaç gün onlarda kalayım diye. Çok sayar, severdik, ama çeki-

nirdik tabii, hiç o kadar şakacı, konuşkan olduğunu bilmezdim Hacı Sarraf Ağa'nın. Çok iyiliğini gördük, çok. Nur içinde yat-sın. Ben o zamanlar evlilik arifesindeyim, elimden işim düş-müyor, ha bire çeyiz hazırlıyorum. Gül Hanım evde otururdu, ama kızıyla gelini el ele verip pek gezerlerdi. İşte bir gün an-neannenle görümcesi gezmeye gidiyorlardı. 'Ben gitmem, Gül Hanım'la otururum, hem işim var,' deyince, Gül Hanım şö-yle bir iç geçirdi, beni köşeye çekti: 'Aaaaah aah kalk git, git de gör, o ne evdi vaktiyle, Gülbenkyanların eviydi,' dedi. Erme-nilikle ilgili o güne kadar ağzından işittiğim tek lakırdı budur yavrum. Haaa, Gülbenkyan deyince aklıma geldi! Terzi Gül-benk'ten işitmiştim, dedenin çocukluk arkadaşıydı, yirmi se-ne önce öldü o da, demişti ki bana, dedenin asıl adı Majak'mış. Mardinyanların oğluymuş. Gül Hanım'ın asıl adı da Gülün-ya'yymış. O da Nakkaşyanların kızıymış."

Yüzüne öylece bakakalıyorum. Döne döne aradığım bir bil-gi, meğer onun dilinin altında duruyormuş. Aklım başıma ge-lince soluk soluğa soruyorum:

"Başka, başka ne anlattı?"

"Hiç, o kadar yavrum."

"Hiç."

Bütün Zamanların İçinde

1.

Gözlerimi açıp kapıyorum. Ve yüzlerce yıldır anneannemin ailesine ait olan bağın yolunda buluyorum kendimi. Gül Ninem bu bağ evine gelin gelmiş.

Vişne, kayısı, kiraz, renk renk erik, şeftali, elma, dut ve armut ağaçlarının yollara sarktığı, arada devasa ceviz ağaçlarının, kimi genç kimi yaşlı meşe palamutlarının onlara arkadaşlık ettiği toprak yolda ilerliyorum. Sincaplar dallardan kiraz aşırıyor. İki üç katlı taş evler serin serin duruyor, demir parmaklıklı pencereler iç geçiriyor. Bahçe duvarları irili ufaklı yuvarlak taşlarla örülü. Ağustosböcekleri cırlıyor, kertenkelelerin görünmesiyle kaybolması bir oluyor kınalı taşların arasından, bir yılan akıp gidiyor. Öğle sıcağı ağaç dallarına takılıp kalıyor, dalların gölgesi düşüyor yola. Kurumuş su yolunun kenarından iki kaplumbağa gidiyor.

Birbirine tellerle bağlanan dallardan yapılmış, ayakta zor duran bahçe kapısını neredeyse kucaklayarak kaldırıp açıyorum. Eve uzanan bahçe yolu boyunca karşılıklı sıralanmış badem ağaçları misafirlere eşlik ediyor.

Kendi zamanımın ve başkalarının zamanının içine, hangi ânından girmek istersem orasından sızarak bütün zamanların içinde başıma buyruk dolanıyorum.

Kurumuş otlar ayaklarımın altında hışırıyor. Ayaklarıma bakıyorum; sandaletlerim silikleşiyor, ayaklarım küçülüyor. Ayaklarım lastik bir tokyonun içine giriyor. Ayaklarım koşmaya başlıyor, beni de götürüyor. Tokyo, derede ıslanmış ayakla-

rımdan kaçıyor, ayaklarım toprağa bulanıyor, dikensi yapraklı yabani otlar batıyor, tokyoyla tabanımın arasında sıkışan bir taş parçası beni yerimden hoplatıyor. Kenarda yığılı taşlara sırtımı dayayıp tabanıma yapışan taşı alıyorum. Gözlerimden yaşları, aklımdan masalları, hepsini görünmeyen bir cımbızla tek tek ayıklıyorum.

İşte şu an çocuk benim. Basıp geçtiğim ot bürümüş topraklar, üzerine oturduğum yassı büyük taş, altında uyukladığım dokuz yüz yıllık ceviz ağacı, yattığım sedirler, hepsi bir zamanlar çocuk dedemin basıp geçtiği, uyuduğu, oturduğu yerler. Zamanın bizim bilemediğimiz bir aralığına sıkışmış olarak dedemin görüntüsü, sesi, bakışları bir yerlerde kayıtlı duruyor; bütün bu gizli kayıtlar benim oturuşumun, duruşumun, sesimin, bakışımın üstüne biniyor.

Kapıdan girip taş merdivenin dar ve dik basamaklarına yöneliyorum. Sağ tarafta uzun bir oda var. Taştan raflarda bakır, çinko kazanlar dizili. İçleri erzak dolu. Sedirlerdeki yastıkların üstünde kanaviçe işli sakız gibi örtüler, renk renk iplikten sarmaşıklarla odayı dönüyor. Taş duvarlar kireçle badanalanmış. Girintili çıkıntılı yüzeyde oluşan minik gölgeler bembeyaz duvarı hareketlendiriyor. Şimdinin içinden boz bir merdivenle yukarı çıkıyorum; yarısına gelince üst katın zeminine başımı çarpmamak için hafifçe eğiliyorum. Burada üç oda var. Üçü de önde uzanan geniş bir terasa bakıyor. Ortadaki odanın ahşap yüzünü pencere kaplıyor. Diğer iki oda köşk. Üç duvarı var. Terasa bakan yüzü açık. Duvarların dibinde sedir uzanıyor. Arka duvarlarda pencere oyukları var, yalnızca ahşap kepenkle kapanıyor, camları yok. Her kepengin kanadını süsleyen üç göz delikten bağın arkasındaki ağaçlar görünüyor. Çocukluğumda hep bu köşklerde yatmak isterdim. Yün yorgani çeneme kadar çekip geceyi, yıldızları seyrederdim. İlk ateşböceği gördüğümde attığım çığlık dallarını terasa uzatan dut ağacına takılıp kalmıştır. O korkuyu bir kikirleme izlemiştir. Terasta, büyüklerden biri şırlı şırlı tenekeye işlemektedir.

Odaların üstündeki dama çıkıp sararmış otları ve yeşil ağaçlarıyla uzanan bağlara bakıyorum. Dut zamanı. Dut ağacı damın üstüne öyle yayılmış ki silkelemeye gerek bile yok, da-

lından dut toplayıp yayvan melamin tabaklara dolduruyoruz. Asfaltlanmış yolun iki yanındaki meşe palamutlarının, badem ağaçlarının altına mevzilenen otomobillerin kırmızı, gri metalik pırıltıları seçiliyor. “Ben tanrının misaağfiriyyiiğm / Yersiz bir gariiibiiiğm”... Yol dönerek dağın eteklerine gidiyor. Kurumuş bir nehir yatağı kıvrılarak devam ediyor. Bozaki taşlarının güneşe baka baka iyice suyu kaçmış, rengi ağarmış. Derenin bir kenarında kayalık bir yükseltinin ortasında insanın tırmanarak ulaşabileceği eskil bir mağara yapının giriş kapısı var. Ağaçların gölgesinde birkaç metruk bağ evi zar zor ayakta duruyor. Gözümün gezdiği yerlere yürüyerek gidiyorum. Sığırçıklar ıslık çalıyor. Bazı evlerin çatıları çökmüş ya da çökmek üzere. Kapıları kırılmış. Kiminin zincire vurulmuş kilidi hâlâ üzerinde duruyor, kapı menteşe tarafından sökülüp ayrılmış. Sararmış otlar, yıldızdikenleri ve çatıdan, duvarların tepesinden dökülmüş köşeli taşlar tabanı kaplamış. Duvarların üstünden, taşların ortalarından otlar, ağaççıklar fışkırmış. Evlerin etrafında irili ufaklı yuvarlak, kınalı taşlar var. Çalılıklarda sıçrayan gözü sürmeli çıtkuşları şakıyor. Her yer içki şişesi kırıklarıyla dolu. İki üç taş bir araya getirilip arasında ateş yakılmış; simsiyah bir is lekesi kalmış taşlarda. Kırmızı maskeli sakakuşları cıvıldıyor. Ahşap kapılara, içerideki ve dış cephedeki taş duvarlara yazılar yazılmış. Okların delip geçtiği kalpler, bir yanında bir harf, diğer yanında başka bir harf. Ayın içinden göğe uluyan bir kurt. Oh olsun. Gülü soluncaya seni ölünceye kadar seveceğim. Böyle dünyanın a.ına koyayım, “m” harfi silinmiş. Âlem buysa kral benim. Yazıklar olsun. Ölürüm yoluna. Aşkımı anlamadın ben ona yanıyorum. Üç hilal. Seni seviyorum. Bir kurt daha. Sevdim mi tam severim.

Kapıları açık, art arda dizili üç otomobilin yanına öbelenmiş içki içen erkek kalabalığının seslerine yaklaşıyoruz. “Ve şimdi hayallerim o günleriğn izindeee / Yüreğimde duyularr, ümitleriğm nereeedee?” İlerideki otların arasında, ağacın dibinde bir adam ayakta duruyor, şırıltı ve fermuar sesi. Yoldan geçen bir motor sesi. Ezilen kuru otların çıtırtısı. Bir av köpeği. Karnının altından, bacaklarının üstünden sarkan kızıl tüyler rengi biraz daha açılarak iniyor. Uzun burnunu otlara süre sü-

re, karnını yere yapıştıracaktıymış gibi bacaklarını bükerek kurnazca ilerliyor. "Flor!" diye bağırarak sahibini duyunca hemen kafasını dikip geriye bakıyor ve ona doğru hızla koşmaya başlıyor. Çalılıklardan kuşlar havalanıyor pırlayarak. Yoldan geçen bir otomobil sesi. Kaset bitiyor. İçkiden gevşemiş erkek sesleri hep bir ağızdan şarkı söylüyor: "Özlediğimm sohbetinii, o sesiniiii özlendiğğğm / Gelmediinnn gözz bebeğiiim, can yoldaşım gelmediğğn."

Anneannemin ağabeyi Kocadayı geçen yıl öldü. Karısı İkbâl Yenge'nin sesi geliyor bağdan: "Sabahaaat, Suudee, kızım hamur ekşidi, ateşi yakın artık, gün iniyor!"

Ateşi yakıyorum. İnce kuru dallar hemen parlıyor, alev sacın altını sıyrarak bir an dışarıya taşıyor. Akşam çöktü. Kızıl alevler karanlığa yakışıyor. Harı hemen geçtiği için ateşi sürekli beslemek gerekiyor.

Açık hava ocağının başında, gelini Sabahat Ablâ'nın açtığı hamurları pişiren İkbâl Yenge'nin bazlamaları ters yüz etmekten elleri yandı. Oflayarak yanındaki beze ellerini siliyor, yanaklarına allar oturdu. Evde tam beş kız var. Kızlardan biri sarmısak soyuyor. Diğer ikisi badem topluyor. Sabahat Ablâ'nın kocası cevizin dalına kurduğu salıncakta uyuyan, en büyük kızından olan torununun üstünü örtüyor. Öteki iki kız damda sigara tütürüyor.

Sıcak bazlamaya tuz döküp sarmısağı üzerine sürüyoruz, dutla birlikte yiyoruz. Piknik tüpünün üstünde çay demini alıyor. Ceviz ağacının altındayız. Gövdesi beş kişinin el ele tutuşup ancak çevreleyeceği kadar büyük. Devasa ağacın yaşlı kökleri yer yer dışarıya taşmış, minicik havuzlar oluşturuyor. İçleri hep su dolu; kuşlar, kediler gelip içiyor. Eskiden de böyleydi.

Ceviz ağacının altı bağ evinin salonuydu, ev yatmadan yatmaya kullanılırdı. Ağacın dibine, çevresindeki iri taşlara yaslıklar dayalı dururdu. Büyükler, yerdeki yaygıların üstünde kimi yan yatmış, kimi bağdaş kurmuş, kimi bacaklarını uzatmış çaylarını, kahvelerini yudumlayıp cigara tellendirirdi. Bir yandan da tatlı tatlı muhabbet ederlerdi. Biz de tepelerinde cirit atardık. Cevizin her bir dalının kalınlığı bile koca bir ağaç

gövdesi kadardı. Yatay olarak uzanan ilk dalların birindeki yarık, bir dal-odacık oluşturmdu. Küçük dayım, ağabeyim ve ben oraya tüner, oyun oynardık. İki birbiriyle yarışarak ağacın üst dallarına tırmanırdı. En iri yaprakları toplamaya çalışarak tişörtlerinin içine, şortlarının ceplerine doldurup bana getirirlerdi. Ben yarığın içine oturmuş, ayaklarımı denize sarkıtır gibi sallayıp dururdum. Bir yandan da onların getirip yanıma yığıdıkları yaprakları ince sapları topluıgne gibi kullanıp birbirine ilıştırerek bir yaprak-kumaş elde ederdim. Bu yaprak-kumaşlardan tunikler yapardım. Diktiğim tunikleri aşağı atıp hep birlikte ağaçtan inerdik. İkiye bir hareket eden oğlanlara kımıldamasınlar diye bir iki çimdik atarak tuniklerini giydirirdim. Kendileri giymeye kalktıklarında mutlaka yırtarlardı çünkü. Başımıza da yapraktan taşlar takar, Romalı komutanlar gibi vavarla salınırdık ortada.

Bağ evinin yanında, birkaç sütun, bir kemer parçasının durduğu, ören yeri gibi bir alan vardı. Kim bilir, belki de zamanında bir şapeldi. Şimdi buraya inekler ve koyunlar bağlanıyordu.

Kocadayı çocukları ve hayvanları çok severdi. Hatta çocukları da hayvanları sevdiği dilde severdi. Dudaklarını sıkıca kapar, ince uzun bir çizgi halini alan ağzından “mımmmm” diye bir ses çıkarırdı. Sevgisinden dışının pınarlarından sular kaynardı, öyle söylerdi. Sırtımıza, kollarımıza avcunun içiyle hafif vurarak “bobiiiiss bobiiis, bottiiiii, bıdır” derdi. Her çocuk da gülerek ya mırlar ya havlardı. Kocadayı, doğduğu günden beri ona ağabeyilik eden dedemi taparcasına severdi. Üstelik şaşırtıcı biçimde benzerlerdi birbirlerine.

Yeşil, sarı, serin, loş, hafif, telaşsız bu yerdeki, insanı kuşatan bu tasasız sevgi ve güven çemberi, insan olmanın o güzelim mucizesi, her çöküşümde harekete geçer, birbirine eklenen gizli hatırlama zinciri beni sırtımdan hayata iteklerdi.

Bağda, ceviz ağacının biraz uzağında dedemin çocukken ayaklarını sallayarak oturduğu taşta oturdum. Gül Ninemi ortalıkta sessizce koşturup sağı solu toplarken, temizlik yaparken, ocağın başında yemek, bazlama pişirirken hayal ettim. Sonra bir silah sesi duyuldu, üst üste bir daha, bir el daha. Ceviz ağa-

cından hışır hışır ceviz ve yaprak parçaları döküldü. Tabancasını çekip havaya ateş eden tıknaz adam yer sofrasının başında oturuyor. Kahverengi saçlarına aklar düşmüş, bıyıklı, beyaz tenli. Ela gözleri yaşlılığın etkisiyle puslanmış. Ağarmış gözleriyle bakıyor. Düşük alt gözkapaklarının içi kırmızı kırmızı görünüyor. Sofrada dört adam daha var. Hepsi çakırkeyif. Küçük bakır sahanlardaki mezelerin üstü yaprakla, cevizle dolmuş. "Hanım! Sofrayı yenile! Rakı bitti, oğlanı da gönder rakı alsın gelsin bir koşu..." Gül Ninem beti benzi atmış halde mutfaktan dışarıya uzatıyor başını. Oğluna bakıyor. Dedem o taşın kenarına hafifçe yaslanmış; bir emirleri, arzuları olur a diye hazırda bekliyor zaten. Silah sesiyle iyice hazır ola geçmiş. Ana oğul gözleriyle anlaşıyorlar. Dedem henüz on iki yaşında. Koşup önce sofrayı topluyor, anası mutfak kapısının aralığından eline kar gibi yeni bir örtü tutuşturuyor. Sofra tamam ediliyor. Çocuk dedem inlerin cinlerin top oynadığı o uzun, karanlık top rak yolda, ayağında nalınlarla yürümeye başlıyor. Bir saat mesafedeki şehre, neredeyse gece yarısı varıyor. Bakkal üst kattaki evinde, uykudan uyandırılıyor. "Muhtar babamın siparişi vardı da..." Emir demiri keser. Dükkânın demir kapısı gıcırdayarak açılıyor. İki tane kiloluk rakı tutuşturuluyor çocuğun eline. "Hörmetlerimi söyle evladım." "Başüstüne efendim. Hayırlı geceler." Tilkilerin cirit attığı yolda, cin atına binmiş halde arkasından izliyorum dedemi.

Dedem, aradan yıllar geçtikten sonra o kara taşın üstünde oturuyor. Gözleri nemli, uzaklara bakıyor. Uzağın içinde kim bilir nereye bakıyor? Udun nağmeleri inen akşama karışıyor:

"Kederden mi neden bilmem sararmış rengi ruhsarın
Senin çün bak nasıl ağlar yanar bu âşık-ı zarın
Ağarsa saçların kâfi bana çeşm-i füsunkârın
Senin çün bak nasıl ağlar yanar bu âşık-ı zarın"

Kışlık evlerinin bulunduğu mahallede, dedem henüz dokuz yaşındayken, bir komşu kızını ders aldığı Kör Agop'un yanına getirip götürüyor. Kör Agop udî. Bir gün hoca ile öğrenci usul vururlarken dedem boşta duran udu alıp bir köşede tıngırdatmaya başlıyor. Hoca birden kulak kesiliyor. Gül Nineme

rastladığında şöyle diyor: “Bu çocuğa dikkat edin! Büyük istidadı var.”

Bu sefer ben dokuz yaşındayım. “Haydi yavrum uyan, yol vakti,” diyor dedem. Uykunun en tatlı derinliğinde saçımı okşuyor. Gözkapaklarım birbirinden ayrılmakta zorluk çekiyor. Yorgan üzerimden sıyrılıyor. Elimden tutuyor, odada uyuyanları uyandırmamaya çalışarak dışarıya çıkıyoruz, hafifçe kapıyı çekiyoruz. Aşağı yukarı yaşıt olduğumuz küçük dayım ve ben mahmur gözlerle birbirimize bakıyoruz. Gün ağarmamış daha, tan vakti. Keskin bir soğuk, taptaze hava iliklerimize kadar ürpertiyor. Sabah oyalanmamak için gecedен giysilerimizle yatmışız. İkimizin de üstünde bir şort, bir tişört. Ayağımıza tokyolarımızı geçiriyoruz alelacele. Bahçede, mermer kurnanın önünde, bakır musluktan akan buz gibi suyu yüzümüze çarpıyoruz. Kenarda sıra sıra dizilmiş, gecedен doldurulmuş güğüm ve ibriklerde sular bekliyor. Gün doğacak, güneş üstlerine vuracak, sular ılıyacak, bütün gün bağda, ağaçlarla toprakla haşır neşir olan çocuklar akşam oldu mu musluğun kenarında sıraya girecek, her birinin yüzü gözü, eli kolu, ayağı bacağı çitilene çitilene bu sularla yıkanacak. Sonra büyük bir mutlulukla akşam sofrasına, upuzun bir masaya oturulacak. Yemeğin en etli, en güzel tarafları, kız oğlan ayırt edilmeden önce çocukların tabaklarına konacak. Dedem yemeğin pay edilmesini başıyla onaylayarak izleyecek, kalanlar büyüklerin tabaklarına paylaştırılacak. Sofranın başında oturan dedem aşlarını kaşıklayan çocuklara bakarak, “Çok şükür, çok şükür,” diyecek.

Yola çıkacağız. Dedem çoktan hazır. Tüfeğini, fişekliğini kuşanmış, sırt çantasını, matarasını almış, bizi bekliyor. Yola düzülüyoruz. Köşeleri yuvarlanmış, geniş, kahverengi taş merdivenlerden iniyoruz. Dedem bağın ahşap kapısını açıyor, gıcırdayarak arkamızdan örtülen büyük kapının sesine kuş sesleri karışıyor. Toprak mis gibi kokuyor. Güne yeni uyanan otlar kokuyor. Dedem verdiği sözü tutuyor, bizi dağa götürüyor.

Yanınıza bir kazak alın, ayağınıza çorap, ayakkabı giyin, altınıza uzun paçalı bir şey geçirin demeyi akıl edemeyen dedem, “Üşüdüm, diken battı, susadım, acıktım, yoruldum, çişim

geldi, terledim, ay düştüm, bacağım sıyrıldı, kolum acıdı” diye ardı arkası kesilmeyen sızlanmaları göze alarak iki çocuğu yanına katıyor. Ayağımızdaki lastik tokyolarla onun hızını iyice kesiyoruz. Düşe kalka da olsa çıktığımız yolculuktan çok mutluyuz.

Gün ağardıkça varlıkların sınırları iyiden iyiye seçiliyor, her şey birbirinden kesin çizgilerle ayrılıyor. Karanlık, yeryüzünden çekiliyor, arada belirginleşen ince sathın üzerinde arka arkaya dizilmiş boncuk taneleri gibi ilerliyoruz.

Daha sonra kime sordumsa bilenin çıkmadığı, ezgisi hareketli, sözleri kederli bir şarkı tutturuyor dedem: “Bademler çiçek açtı / Sen hâlâ geleceksin.”

Dağa tırmanıyoruz. Hiç bilmediğim çiçekler, hiç görmediğim hayvanlar görüyorum.

Kim söylemişti, bir filozof mu? Dağın yüksekliğini anlatan tırmanış değil, düşüştür...

Dedem beni tutuyor.

2.

Bütün uğultu insanın içine doluyor. Şehrin merkezinde, gizli bir barınak gibi sığındığım bu çatı katı, Nuh'un gemisi benzeri, tepede bir başına soluklanıyor. Taşıtların anayollardan vınlayarak yükselen uğultusu hem çok yakın hem uzak.

Tam sınırdayım. Oturduğum bina şehri bıçakla keser gibi ayırıyor.

Sağ tarafta, yüksek ağaçların arasından birkaç haçın seçildiği büyük mezarlık var, hemen bitiminde şehrin keşmekeşi, telaşı, orta halli ve varlıklı yüzü başlıyor.

Karşımdaki boş, geniş alanda otopark ve güvercinlikler. Bitiminde sağlıklı ocağı. Hemen arkasında çokkatlı siteler, dış yüzeyleri cam giydirilmiş yüksek binalar, alışveriş merkezleri.

Sol taraf şehrin bildik suretinden sıyrılıp virane bir edayla yokuş aşağı iniyor. Bakkal, mobilyacı, sünger döşeme malzemeleri, tavukçu, internet kafe, bakkal, ev yemekleri -tabldot verilir- 4 çeşit yemek 4 lira, manav, fırın, kahve, kaportacı, hırdavatçı, kavaklar, konfeksiyon atölyesi, atölyenin karşısında askıya takılmış giysilerle dolu bir dolaba benzeyen arka kapısı açık minibüs, yemek fabrikası, çarşafalı bir kadın, kasap, kediler, iş giysileri üreticisi, su tesisatçısı kapıda karısıyla konuşuyor kadın bir torbanın ağzından yeni aldığı spor pabucunu gösteriyor adam iyi de neden aldın şimdi bunu durup dururken diyor kadın bilmem ucuzdu aldım diyor karşılıklı surat asıyorlar, top oynayan çocuklar, kuşlar, bir giriş katından paslı demir borulara sarılmış yukarı tırmanan asma, köpekler,

berber, kuaför, yaşları on beş yirmi arasında değişen kara zayıf bıçkın mahalle delikanlılarının incecik kollarını camlardan sarkıtarak doluştukları vınlayarak giden lacivert Murat 124, adı dernek olan kumarhane, döşemeci, kırtasiyeci, elektrikçi, anahtarıcı, konfeksiyon atölyesi, kahve, bakkal, okul, pastane, bir internet kafe daha, yine bir fırın, fındıkrenge bir fare, kediler, köpekler, berber, iplikçi, ilikçi, ütücü, camcı, konfeksiyon atölyesi, sucu, oto elektrikçisi, cami, soğuk demirci, marangoz, hırdavatçı, kahve, kapılarda tespih çeken ya da cep telefonu ile konuşan üçlü beşli erkek grupları, keresteci, kocaman bir cipten tükürerek inen takım elbiseli göbekli bir adam ve onu “hoş geldiniz abi” diye karşılamaya gelen cılız adam, konfeksiyon atölyesi, fırın, matbaa, bakkal, kasap, kediler, köpekler, kuşlar, alüminyum doğramacı, berber, konfeksiyon atölyesi... Yokuş aşağı indikçe yüksek binaların yerini daha az katlı mozaik kaplılara, sıvası iyice dökülmüş üç katlılara iki katlılara, sıvasızlara, gitgide gecekonduya bıraktığı çukurun dibindeki mahalleden kollarına çiçek sepetlerini takmış, çiğnedikleri sakızlara yakası açılmadık lafları yedirerek sallana sallana yokuş yukarı tırmanan kadınlı erkekli Çingeneler... Anacaddeye çıkınca aşağı mahalleden gelenlerle yukarı mahalleden gelenlerin hepsi birbirine karışıyor, farklılıklar kalabalığın içinde eriyip gidiyor. Kara bıyıklar röfleli saçlar kel kafalar küpeli uzun saçlı oğlanlar kırmızı saçlı gözleri sürmeli kızlar işçi kızlar çıraklar memurlar çalışanlar çalışmayanlar aç olanlar dilenciler hazır para yiyenler, parfüm ve ter kokusu, kimi pahalı kimi ucuz giysilerden ayakkabılardan ve değişik biçimde kesilmiş boyanmış taranmış saçlardan oluşan kadınlı erkekli bir grup yumak gibi birbirine dolanmış kıvıllı hareket ediyor.

Apartman kapısının önünde duruyorum, çantamdan anahtar çıkarıyorum, dipsiz bir kuyuya iner gibi aşağı doğru uzanan yola bakıyorum, bir de hemen yakındaki anacaddeye. Başka bir gezegenden gelmiş gibi bir süre dikiliyorum orada. İki dünya arasında, sınır çizgisindeyim. Pervasız, vahşi, umursamaz dünyanın içinde gelip de bulduğum bu ev, duyduğum yabancılığı keskinleştirerek büyütüyor.

Evimin kapısını açar açmaz bu yabancılığın dışına çıkıyorum, evimin içine giriyorum. Açık bıraktığım abajurun sarı sıcak ışığı yutuyor beni. Yuvamdayım.

Yuvamda mıyım?

Sahafta bulduğum bir kitaptan fotokopisini çektiğim fotoğraf, masanın üstüne uzanmış beni bekliyor.

Sokakların sureti, hastane odaları, mahkeme salonları, bebek bezleri, büro malzemeleri, kalabalık aile yemekleri, düğün ve ölüm törenleri, aşklar ve ayrılıklar, dostluklar ve sürtüşmeler, eşyalar ve konuşmalar zaman içinde akıyor. Bazıları için.

Bazıları içinse zaman som bir sessizlik içinde bekliyor. Ya da kim bilir, o donukluğun arkasında görülemeyen bir başka zaman kendince işlemekte, kendi gizli yasaları uyarınca ete kemiğe bürünebileceği, dillenebileceği bir vesile aramakta. Belli etmeden, derinden... Bu kadim sessizliğe, bana nüfuz eden, ama benim tanımadığım bu yaşlı ve yüklü sessizliğe nasıl hâkim olacağımı bilemiyorum.

Masanın üstüne uzanmış fotoğraf da bana bakıyor. Hayatı kuşatan hiçbir şey, bu fotoğrafta donup kalmışlar için işlemedi.

İlk sıradakiler soldan sağa: Bilinmiyor, Hovanes, Garabed, Parseh, Nishan, Yervant... Ortadakiler: Karnig, Hagop, Hovanes, Mardiros... Arkadakiler: Voskian, Bilinmiyor... diye sıralanıp gidiyor. Otuzlu, kırklı ya da altmışlı yaşlarını süren, fesli, kalın paltolu, hepsi bıyıklı, çoğu sakallı erkekler; kimi hafifçe yana, kimi sola, kimi dimdik objektife bakıyor, kiminin başı öne eğik, kimi başını göğsüne kaldırmış, tam o an, belki bir kuş geçiyor; kimi kollarını iki yana sarkıtmış, kimi bir elini paltosunun düğmelerinin arasından hafifçe içeriye sokmuş, kimi tek eliyle ceketinin bir yakasını tutmuş üstten... Toplam elli bir adam bir hapishane duvarının önüne dizilmişler, avludalar. Arkada demir parmaklıklı iki pencere, içlerinde silik soluk birkaç yüz seçiliyor. Anadolu'daki bir cezaevinde çekilen bu fotoğraftaki elli bir adam, fotoğraf çekildikten bir saat sonra öldürülmüşler. İçlerinden biri dedemin ailesinden. Orta sırada duruyor, başını hafifçe yana eğerek önüne bakmış, belki ayaklarına,

ayaklarının kendisinden uzaklığına bakıyor. Belki birazdan başına gelecekleri sezdiği için bu fotoğrafa yüzünü vermek istemiyor.

Kim bilir tam o an, fotoğrafın çekildiği an, oradaki elli bir adamın akıllarından ne geçiyordu? Kim bilir son uyudukları gece ne rüya görmüşlerdi? Nasıl bir endişe içindeydiler? Belki de bir süre yatıp çıkacaklarını, evlerine döneceklerini düşünüyorlardı.

Fotoğrafın yüzeyine yayılmış bir sessizlik duruyor. Sanki hacmi var. Ağırlığı çökmüş.

3.

Çiçekçileri geç, çarşının önünden baharat kokularının arasından dümdüz git, tenekeçiler, sobacılar, sola kıvrıl, sandıkçılar, yürü, sepetçiler, oklavacılar, kaşıkcılar, şekerciler, mumcular, yanda nayloncular. Yürü. Kalabalığı yara yara. Ter kokusu. Çantayı sıkı tut. Yürürken sürekli önüne bakma. Kafanı kaldır. Ağlama. Uzun bir yokuş. Tırman. Çarşının gölgesine gir. Alaaddin'in dükkânını bul. Buluyorum. Alaaddin esmer, yüzü ince uzun, burnu kemerli. Saçları dökülmüş. Parmakları o kadar ince ki elini sıkmaya korkuyor insan.

Sıkı sıkı tuttuğum çantadan lacivert büyük kadife kutuyu çıkarıyorum. Bordo olanı da. Kırmızıyı da. Dedemin benim için yaptığı elmas yüzük, broş ve gerdanlık.

"Hepsini mi abla?" diyor Alaaddin. "Yazık, yok pahasına elden çıkaracaksın bunları. Alayım desen alamazsın da bir daha."

"Almam. Yetiyor mu istediklerimi yapmana?"

"Yeter abla, yeter, merak etme."

"Ne zaman geleyim?"

"İşler çok, on beş gün sonra olsa."

"Olur."

Birinci, ikinci gün sus. Dedem inci dizerdi siyah kadife yaygısının üstünde. "Dede bu ne?" "İnci kızım." "İnci dedem." Akşam olur. O bağ evi ve dedem, sanki tek bir varlığın dönerken ısıyıp sönen yüzü gibi içimde. Beni içine çeken yekpare, yoğun kuşa-

tılmışlığın balkonunda, neredeyse dağın eteğine sırtını dayamış üst katın balkonunda, tepede ay dolanırken, kadife bir ses karışır hanımeli ve karanfil kokusuna. “Hüzünlü bakma öyle, benim şarkımı söyle / Kanaryam kalbimdesin / Ruhumu okşar sesin / Beni bırakıp gitme / Gönlüm senin kafesin.” Gece salınır. Onun uzaklara bakan gözleri dolar. Üçüncü gün, gözleri toprak dolu yıllardır. Dördüncü gün, dedemin öldüğü odaya giriyorum gizli gizli. Beşinci gün, ahşap dolabını açıyorum gizli gizli. Altıncı gün, kutular, torbalar, mini mini şişeler. Yedinci. **İnci** a. 1. İstiridye gibi kimi kavgılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi. 2. tkz. Yanlışlığı nedeniyle gülünç olan sözcük ya da tümce. **Ş ~ gibi** küçük, temiz, güzel ve düzgün: *İnci gibi dişler. İnci gibi kız. “Pekâlâ elinde inci gibi yazısı var, daha ziyade okuyup da ne olacak?”* – M. Ş. Esenal. (**Ağzından**) ~ **saçmak** birbirinden güzel sözler söylemek. ~ **taşı** → incitaşı. Sekizinci gün, her gidişimde birini cebime atıyorum. Değersiz taşlar, kırık küpeler. Sararmış, neredeyse yeşermiş buruş buruş kâğıtların arasına sarılı eski paralar. Dokuzuncu gün, mezarlık. Mor menekşeler dikiliyor. Otlar temizleniyor. Onuncu gün, parmağlarıma bulaşan oksitin kokusu. On birinci gün, elmas tozu yağıyor üstüme gözlerimi kapattığımda. On ikinci gün, eflatun bir kese. On üç. İçinden sedef bir kolye ucu çıkıyor. On dördüncü gün. Meryem Ana var üstünde, kucığında Çocuk İsa. Dedem yeni ölmüş. Boynuma takıyorum. Sonra. Zincir kopmuş. Uç düşmüş. Ağlıyorum. On beşinci gün, çiçekçileri geç, kemerli çarşının serinliğine doğru yola koyul.

“Tam istediğim gibi, sağ ol.”

El büyüklüğünde iki altın haç. İncecik. Birinde Majak Mardinyan yazıyor. Diğerinde Gülunya Mardinyan. Doğum tarihi yok, ölüm tarihi de. Öncesiz, sonrasız.

Mezarlık tepenin üstünden yamaçlara doğru yayılıyor. Toprak kayması var. Yağmurun açtığı derin yarıklar. Yarıkların üzerinden atlayarak tırmanıyorum. Sıcak. Buhar tütüyor bedenimden. Ruhuna el Fatiha yazılı taşın dibine haçları gömüyorum. Mor menekşeler yeni dikildiği için toprak yumuşak.

4.

Balıkçı teknelerinin üstünden evlerin ölgün ışıkları tepeye doğru yükseliyor. Yeşil ışıklı minarenin dibinde toplanıyor evler. Birbiri ardına başlayan ve birbirinin yankısı gibi tekrarlanan ezan sesleri akşamı, denizin iskeleye şıkırtılı vuruşunu, martı çığlıklarını bastırıyor. Pırıltılı metal kartallar kollarını karanlığa germiş. Biri geçiyor. Derken başkası. Yine. İniş izni alamıyorlar kuleden. Kuyruğa girmişler sanki havada.

Havada huzur. Havada kış kokularına sarınmış erken bir bahar. Aşk var.

Elimi uzatıyorum. Tutuyorsun. Avcunun içi avcumun içine değişiyor. En son ne zaman bu kadar mutlu olduğumu hatırlamaya çalışıyorum. Hatırlayamıyorum. “Dünyadaki en mutlu kadın benim,” diyorum. Böyle bir sıra varmış gibi. Yalnızca yoldayız biz. Gidiyoruz. Yekpare bir kristalin içinde. İçimize. Daha da.

Gülüyorsun. Gözlerinin elmasları ruhuma düşüyor. Beni göğsüne çekiyorsun.

Kalbinin atışına kulak vererek karşı kıyıya bakıyorum. Kırmızı ışık noktalarından oluşmuş bir peri ağaççığı var. Işıklı kalemle her noktanın arasına çizgi çekip aralarını tamamlarsam iyice netleşecek ağacın hatları.

Ayaklarımıza bir kedi sürtünüyor. Gök tepemize düşüyor. Dalgalar köklerinden ayrılmış yosunları taşıyor kumsala. Yakındaki meyhaneden ud sesi geliyor. Mızrabı vuran yaşlı biri olmalı, diye düşünüyorum. Nemli gözleri kederle bakan.

“Çayınızı tazeleyeyim mi?” diyor garson çocuk. Çayın içinde eriyen şeker gibi varlığına karışıyorum senin.

Balıkçı teknelerinin üstünden evlerin ölgün ışıkları tepeye doğru yükseliyor. Balıkçılar az ilerideki barınakta ağlarını temizliyorlar. Deniz deli deli vuruyor sahilde oturduğum çay bahçesinin betonuna. Ayaklarım ıslanıyor.

Havada keskin bir rüzgâr, genzimi yakan iyot kokusu. Çay getiriyor garson çocuk. Acımış, karbonat tadı geliyor, içemiyorum. Bir yudum alıp yüzümü ekşitiyorum, bardağı masaya bırakıyorum.

Elimi uzatıyorum. Karanlığa değiyor, ateşe dokunmuş gibi çekip kucağıma bastırıyorum. Yoksun.

Sirenini öttürerek sahil güvenlik teknesi geçiyor.

Bir köpek, uzun boylu bitki öbeğinin altında yavrularını emziren kediye doğru hızlı bir hamle yapıyor. Anne kedi kışlıyor. Köpeğe taş atıyorum.

Yakındaki meyhaneden kulakları tırmalayan bir keman sesi yükseliyor şimdi. Ruhumun telleri kopacak, koptu.

“Kapatıyoruz abla!” diyor garson çocuk.

Otobüse biniyorum. Şoför sahil yolunda neredeyse uçuyor, virajlarda otobüsü savurarak gidiyor. Altı kişiyiz. Kulaklıktan müzik dinleyen genç bir çocuk. Başını önüne eğmiş, cep telefonu ile meşgul. Perçemleri gözlerini kapatıyor. Röfleli saçlarını kabartmış altmışlı yaşlarında bakımlı bir kadın. Boğumları belirginleşmiş parmaklarında çeşit çeşit pırlanta yüzük, bir de mineli yüzük. Kolunda saat, su yolu bilezik, üzerinde pahalı bir eşofman var, markalı güneş gözlüğü taç gibi saçlarını tutuyor. Elini kolunu oynatarak yanındaki sakın, yaşlı adama harraretle bir şeyler anlatıyor. Adamın tepesi açılmış, uzattığı bir tutam saçı başının bir yanından özenle kelinin üzerine yatırarak taramış. Gözlüğünün camlarından gözleri seçilmiyor. Yüzü yaşlılık lekeleriyle sararmış. Ellerini göbeğinde birleştirmiş. Arkada, arada derin derin iç geçirerek uzaklara bakan, olduğundan daha yaşlı görünen bir adam. Ağarmış saçları kısacık, avurtları çökmüş, çakır gözleri çukura kaçmış, pis sakallı.

Elindeki bozuk paraları birbirine vuruyor avcunun içinde. O ses gelip kulaklarımı tırmalıyor. Bomboş otobüste ayakta giden orta boylu, gözlüklü, sakallı bir adam. Yüzü göle benziyor. Kırmızı metal boruyu sıkıca kavrayan elleri zarif, parmakları uzun. Dudakları kendini ilikleyen küçük, güzel bir düğme gibi. Balrengi gözlerini üstümde hissediyorum. Kadim zamanlardan tanıdığı biriymişim gibi ısrarla yüzüme bakıyor. Bakışları rahatsız edici değil. Yüzümden çok, yüzümün çok daha gerisinde duran bir bahçeye bakıyor sanki, ara yoldan sırtıma geçiyor. İçimde hafif adımlarını hissediyorum. Çakıl taşlarım kendime batıyor. Daha yolumuz var. Sahil boyunca dizilmiş eski, çoğu restorasyon halinde konaklar, köşkler gözlerimin önünden hızla akıyor. Yağmur başlıyor. Son durağa varıyoruz. Motorun hırıltısı kesiliyor.

Gözlerini kapattın ve kayboldum ben. Gözlerini kapattın, ışık söndü. O ışık benim yolumdu, sana geldiğim, gelebildiğim. Yüzünün, sadece sana ait halleri geldi aklıma. Benzersiz, geçit vermez biçimde sana ait ve nüfuz edilemeyen. Benim olmayan halleri. İki aidiyet arasındaki farklılığı düşündüm. “Yine mi,” dedim her seferinde büyük bir bezginlikle, “yine mi gitmek gerek?” İnsanın kendinden başka gidecek hiç kimsesi yok.

Balkon kapısını açtım. Dışarı çıktım. Balkon korkuluğunun beyaz demirine, üzerine asılmış saksılardan sarkan sakız sardunyalara baktım. Ak şerbetli, kırık beyaz karoların yüzeyi gökten yağmur niyetine yağın çamurla sararmış; bu yapışkan sıvı terliklerimin altını tutuyordu. Gün yeni ağarıyordu. Salona döndüm, tek tek her şeyi balkona taşımaya başladım. Sana diken olup batan bütün eşyaları. İnsana yük olan gereksiz süsleri. Kederin kol gezdiği yağlıboya resimler, karanlık desenler, pırıltılı porselen ya da seramik tabaklar, renk renk kâseler, çatal, bıçaklar, çizgilerin birbirini kestiği ve kareler oluşturduğu battaniyeler, geyiklerin arşınladığı halılar, kilimler, göğüslerinde haçlar omuzlarında kuşlarla bir kadın ve iki adamın el ele tutuştuğu üzgün dantel yüzü yastıklar, sandık lekeli eski örtüler, boynu bükük çiçeklerle dolu saksılar, kokumun sindiği boynumun menekşelerini örten fularlar, lacivert şişeler, raflar,

çekmeceler, tencereler, vazolar, kutular, fotoğraflar, sinek sarayları, lambalar... Yüzlerce kitabı, sayfalarca yazıyı, konuşma seslerimizi, susma seslerimizi, sevişme seslerimizi, sızlanan seslerimizi, içimizin koridorlarını, her şeyi fırlatıp attım. Kumrular beni almaya geldi.

Sanki ağırlığını kaybetmiş onlarca nesne gökyüzünde uçuşmaya başladı. Bütün şehir, yere düşmeden, salınarak, bulutlara yapışmış gibi uçuşan renk renk nesneye şaşkınlıkla baktı günlerce. Arada bir iki çiçek yaprağı, sararmış kitap sayfası, birkaç fotoğraf düştü yere. Düşenleri de kimse eline alıp bakamadı. Onların kâh kararan kâh ışıyan görüntüleri ürpertici ve anlaşılmazdı. Önce köpeklerle çocuklar doluştu çevrelerine. Çocuklar çomaklarla dürtüklediler. Taş attılar. Her dokunuşta, köpekler koklamak için burunlarını yaklaştırdığında hafif bir inilti yükseldi nesnelerden. Bir de limoni bir koku. Çocuklar, attıkları taşlarla çevrelenen nesnelerin etrafını bu sefer taşıyıp getirdikleri taşlar, molozlar, kiremit, tuğla kırıkları, beyaz-yeşil-kahverengi cam şişeler, içlerine toprak doldurdukları kavanozlarla örmeye koyuldular. Berduşlar boşalttıkları şarap şişelerini getirmeye başladılar. Türbe kenarlarında, varoşların başladığı yerlerde çayır-
rın kıyısında, duvar diplerinde, çöplüklerin yanında, bankların tepesine tüneyerek, izbe kayıkhanelerde, sur diplerinde yaşayan meczuplar akın ettiler. Balık kılçıkları, sandalye bacakları, konserve kutuları, taraklar, biberonlar, midye kabukları, pılı pırtı, kırık aynalar, testi parçaları, kapaklar, mektup açacakları, çamaşır ipleri, oyuncak parçaları, vidalar, çiviler, musluklar, süngerler, kapı kulpları, telefon kabloları, cüzdanlar, çanta sapları, kemerler, anten parçaları, tabanı kopuk ayakkabılar... Şehrin

umarsızca tüketip attığı her şey, çocukların ördüğü bu kuleleri yükselten yapıtaşı oldu.

Şehrin pek çok farklı noktasında, aynı günlerde başlayan bu hummalı çalışma yedi hafta sürdü. Bir elbise nasıl tersine çevrilirse, bu kuleler de tersine çevrilmiş kuyular gibi göğe yükseldi. Bu uğultulu kulelerin önünde mum yakmaya, dibinde yetişen çalıların dallarına çaput bağlamaya yeltenenler ol-duysa da ne mumlar alev aldı ne de bağlanan ça-putlar dalında durdu.

Her gece karanlığın içinde göklerde mavi bir tüle bürünmüş kadını –uçuşan tül mü yoksa kendisi mi belli değil– kimse tanımıyor. Ölmekte olan biri-nin inlemesi gibi, ağlar gibi derinden gelen, kulak-ları tırmalayan sesi bazılarının rüyalarına giriyor. Kimse anlamıyor kendi üzerine çöken nedensiz kâbusu.

